

จันทบุรี เมืองศูนย์กลางการค้าการลงทุน เศรษฐกิจ และเมืองท่องเที่ยวชายแดน

CHANTHABURI CITY TRADE INVESTMENT CENTER,
ECONOMIC AND CITY BORDER TOURISM

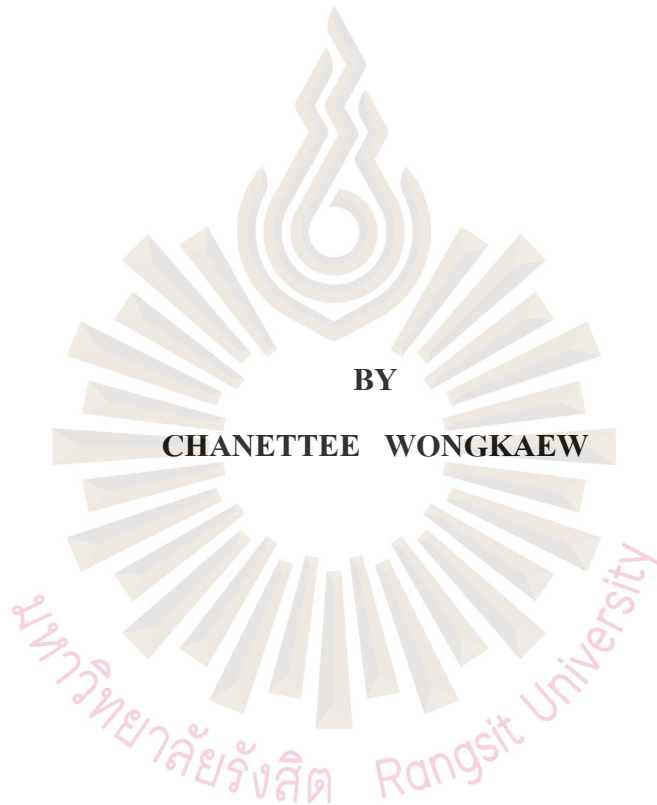
คุณฉันทิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะรัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2561

**CHANTHABURI CITY TRADE INVESTMENT CENTER,
ECONOMIC AND CITY BORDER TOURISM**

**BY
CHANETTEE WONGKAEW**

**A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY IN PUBLIC ADMINISTRATION
FACULTY OF PUBLIC ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2018**

คุษฎีนิพนธ์เรื่อง

จันทบุรี เมืองศูนย์กลางการค้าการลงทุน เศรษฐกิจ และเมืองท่องเที่ยวชายแดน

โดย

ชเนตตี วงศ์แก้ว

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2561

ศ.ดร.ติน ปรัชญพฤทธิ
ประธานกรรมการ

ศ.(กิตติคุณ) ดร.สุเทพ เชาวลิต
กรรมการ

รศ.พ.ต.ท.ดร.เกษมสันต์ โชติชาครพันธุ์
กรรมการ

รศ.ดร.จุมพล หนิมพานิช
กรรมการ

ศ.(พิเศษ) ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

ศ.ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ.ร.ต.หญิง ดร.วรรณิ์ สุขสาตร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

4 มิถุนายน 2562

Dissertation entitled

**CHANTHABURI CITY TRADE INVESTMENT CENTER,
ECONOMIC AND CITY BORDER TOURISM**

by

CHANETTEE WONGKAEW

was submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy in Public Administration

Rangsit University
Academic Year 2018

Prof. Tin Prachyapruit, Ph.D.
Examination Committee Chairperson

Prof. Suthep Chaovalit, Ph.D.
Member

Assoc. Prof. Dr.Kasemsarn Chotchakornpant
Member

Assoc. Prof. Jumpol Nimpanich, Ph.D.
Member

Prof. Anek Laothamatas, Ph.D.
Member and Advisor

Prof. Somboon Suksamran, Ph.D.
Member and Co-Advisor

Approved by Graduate School

(Asst.Prof.Plt.Off. Vannee Sooksatra, D.Eng.)

Dean of Graduate School

June 4, 2019

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตาจากเอื้อเฟื้อข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และความร่วมมือต่าง ๆ ของหลายท่าน ซึ่งให้การสนับสนุนตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ติน ปรัชญพฤทธิ ที่ให้ความเมตตากรุณา เป็นครูที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อย่างแท้จริง ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านวิธีการเขียน ขั้นตอน และกระบวนการทำคุณฉันทน์ รวมทั้งการสนับสนุนข้อมูลและให้กำลังใจถึงแม้จะต้องใช้เวลานานในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ เพราะท่านให้ความสำคัญกับคุณภาพของงานวิจัย ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ สุขสำราญ ที่ได้เมตตากรุณาให้ความรู้เรื่องสังคมวิทยา แนะนำวิธีการคิด การวิเคราะห์ โดยใช้หลักทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยฉบับนี้เป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช ที่ให้ความเมตตากรุณาให้คำปรึกษาแนะนำวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ (กิตติคุณ) ดร.สุเทพ เชาวลิต รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท. ดร.เกษมสานต์ โชติชาครพันธุ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำแนวทางในการสืบค้นอ้างอิง ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้งานวิจัยนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอธิการบดี มหาวิทยาลัยรังสิต ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ที่ท่านกรุณาสร้างคณะรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีคุณภาพ ตลอดจนคณาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ที่กรุณาให้ผู้วิจัยอ้างอิงข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่กรุณาสนับสนุนข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ คุณค่าอันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบไว้เป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และวางรากฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัย และสำนักในบุญคุณของบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจ ซึ่งความปรารถนาดีจากทุกคนรอบข้างเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะได้รับการจารึกในจิตใจของผู้วิจัยอยู่ตลอดไป

ชเนตตี วงศ์แก้ว

ผู้วิจัย

5608073 : สาขาวิชาเอก: รัฐประศาสนศาสตร์; ปร.ค. (รัฐประศาสนศาสตร์)

คำสำคัญ : การพัฒนาเศรษฐกิจการค้า, ศูนย์กลางการลงทุน, เมืองท่องเที่ยวชายแดน

ชเนตตี วงศ์แก้ว: จันทบุรี เมืองศูนย์กลางการค้าการลงทุน เศรษฐกิจ และเมืองท่องเที่ยวชายแดน (CHANTHABURI CITY: CENTER OF TRADE INVESTMENT, ECONOMY, AND BORDER TOURISM) อาจารย์ที่ปรึกษา: ศ.(พิเศษ) ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: ศ.ดร. สมบูรณ์ สุขสำราญ, 128 หน้า.

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่และรูปแบบการค้าชายแดนจังหวัดจันทบุรี และนโยบายการวางแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับประเทศและระดับจังหวัด และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาจังหวัดจันทบุรีให้เป็นเมืองศูนย์กลางการค้าการลงทุน เศรษฐกิจ และเมืองท่องเที่ยวชายแดน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และศึกษางานวิจัยและเอกสาร (Documentary Research) รวมไปถึงการสืบค้นข้อมูลในเชิงพื้นที่ (Area Based) ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย พบว่า จันทบุรีเป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาการค้า การลงทุน เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวชายแดน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม คือ รูปแบบยุทธศาสตร์ “HUB THLIC” โดยประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) HUB of Agriculture (HUB) เป็นศูนย์กลางด้านการกระจายสินค้าผลผลิตทางการเกษตร 2) Tourism (T) การส่งเสริมการท่องเที่ยว 3) Hub of Gem (H) เป็นศูนย์กลางการค้าอัญมณีและเครื่องประดับ 4) Logistics and Communication (L) การขนส่งและการคมนาคม 5) Integration of Public Sector and Private Sector (I) การบูรณาการการทำงานของภาครัฐและภาคเอกชน และ 6) Culture and Destination Management (C) การใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และเตรียมพร้อมในการเป็นพื้นที่เป้าหมายของการค้ารายใหญ่และรายย่อย

ลายมือชื่อนักศึกษา ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

5608073 : MAJOR: PUBLIC ADMINISTRATION; Ph.D.

(PUBLIC ADMINISTRATION)

**KEYWORDS : ECONOMIC DEVELOPMENT, TRADE, INVESTMENT CENTER,
BORDER TOURISM CITY.**

**CHANETTEE WONGKAEW: CHANTHABURI CITY: CENTER OF TRADE
INVESTMENT, ECONOMY, AND BORDER TOURISM. DISSERTATION ADVISOR:
PROF. ANEK LAOTHAMATAS, Ph.D., DISSERTATION CO-ADVISOR: PROF. SOMBOON
SUKSAMRAN, Ph.D., 128 P.**

The purposes of this qualitative research were to: 1) study the conditions of border trade patterns in Chanthaburi Province as well as policies on Thai economic and social development according to the National and Provincial Economic and Social Development Plans and 2) to study possible approaches for the promotion of the province to the center of trade, investment, economy and border tourism city. The methodology included in-depth interviews. The subjects were sampled using the purposive sampling method. The data were collected from the review of relevant documents and research and area-based data according to the conceptual framework theories.

The research found that Chanthaburi was a target for trade, investment, economy, and border tourism following the Thai economic and social development plan according to the National Economic and Social Development Plan. The appropriate development approach was the "HUB THLIC" strategic model consisting of 6 elements: 1) HUB: HUB of Agriculture – the agricultural product distribution center, 2) T: Tourism – tourism promotion, 3) H: Hub of Gem – the gems and jewelry trading center 4) L: Logistics and Communication – transportation and communication, 5) I: Integration of Public and Private Sectors, and 6) C: Culture and Destination Management – Attraction of tourists through the presentation of local culture. In addition, the province was recommended to be prepared as a target area for large and small trades.

Student's Signature Dissertation Advisor's Signature

Dissertation Co-Advisor's Signature

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูป	ซ
บทที่ 1	
บทนำ	1
1.1 จันทบุรีความภาคภูมิใจในการเป็นเมืองชายแดนของภาคตะวันออก	1
1.2 ประวัติความเป็นมาจังหวัดจันทบุรี	10
1.3 ศักยภาพที่โดดเด่นของจันทบุรี	13
1.4 เมืองตราด จุดเชื่อมต่อเส้นทางการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนร่วมเมืองจันทบุรี	18
1.5 วัตถุประสงค์และแนวทางการศึกษา	25
บทที่ 2	
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	27
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบูรพาภิวัตน์	27
2.2 วิธีคิดทางปรัชญาตะวันออก	35
2.3 แนวคิดและโมเดลการพัฒนาแบบวิถีตะวันตกและตะวันออก	36
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงพื้นที่	42
2.5 แนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการ	43
2.6 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนา	44
2.7 แนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management)	46
2.8 นโยบายและแผนพัฒนาของประเทศที่เกี่ยวข้อง	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
2.9	แผนและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดจันทบุรี (พ.ศ. 2561-2564)	49
2.10	แนวคิดเกี่ยวกับการเชื่อมโยงโลกาภิวัตน์	52
2.11	แนวคิดนโยบายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริม เขตเศรษฐกิจชายแดน THAILAND BORDER	53
2.12	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
2.13	กรอบแนวคิดในการวิจัย	56
บทที่ 3	นโยบายการพัฒนาชายแดนจันทบุรีให้เป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดน	57
3.1	การพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน	57
3.2	ด้านการคมนาคมที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศ	58
3.3	ความร่วมมือทางโลจิสติกส์ระหว่างไทย-กัมพูชา	60
3.4	ข้อมูลทางเศรษฐกิจการค้าชายแดนของจังหวัดจันทบุรี	66
3.5	ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา	69
3.6	ความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยกับเวียดนาม	73
บทที่ 4	ข้อค้นพบจากการที่ลงพื้นที่ เพื่อให้จันทบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดนที่สำคัญของภาคตะวันออก	83
4.1	สภาพพื้นที่ รูปแบบการค้าชายแดน นโยบายการวางแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน	83
4.2	ปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้จันทบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางการค้า เมืองเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวชายแดน	98

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5	
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	103
5.1 ผลการศึกษา	107
5.2 อภิปรายผล	117
5.3 ข้อเสนอแนะ	120
บรรณานุกรม	124
ประวัติผู้วิจัย	128

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
1.1	สรุปรายงานโครงการและวงเงินภายใต้แผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก พ.ศ. 2560-2564	7
1.2	แสดงมูลค่าการค้าอัญมณีและเครื่องประดับประเภทรัตนชาติและกึ่งรัตนชาติ (ล้านบาท) ของจังหวัดจันทบุรี ในปี พ.ศ. 2553-2555	14
1.3	สถิตินักท่องเที่ยวปัจจุบันเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา	16
4.1	สรุปรูปแบบการค้า วิธีการค้าขายชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี	88
5.1	รูปแบบ HUB THLIC เพื่อส่งเสริมการเป็นเมืองศูนย์กลางกระจายสินค้า เมืองเศรษฐกิจการลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดน ด่านบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี	104
5.2	สรุปรูปแบบการค้า วิธีการค้าขายชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี	109
5.3	แสดงรายได้จากการท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงโดยเฉลี่ย ปี พ.ศ. 2559-2557	110
5.4	มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดจันทบุรี	112

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1.1	23
2.1	39
2.2	40
2.3	41
2.4	56
3.1	67
3.2	67
3.3	68
3.4	81
4.1	102

บทที่ 1

บทนำ

1.1 จันทบุรีความภาคภูมิใจในการเป็นเมืองชายแดนของภาคตะวันออก

“จันทบุรี” เป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นไม่แพ้จังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยเฉพาะเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าการลงทุนทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมีศักยภาพ ความสามารถและความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ จากการเป็นด่านชายแดน ที่เชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชา ทั้งด้านฝั่งเกาะกง และฝั่งพระตะบอง และเชื่อมโยงไปยังประเทศเวียดนาม อีกทั้งยังมีเส้นทางเชื่อมโยงทางทะเล โดยเฉพาะมีภูมิศาสตร์เส้นทางสาย R10 ติดกับเขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง ประเทศกัมพูชา ที่เข้าถึงและเชื่อมต่อกับท่าเรือสีหนุวิลล์ ในระยะทาง 233 กิโลเมตร ไปยังประเทศเวียดนาม รวมทั้งใกล้กับท่าเรือแหลมฉบังของไทย จากศักยภาพและความพร้อมด้านการขนส่งหลายรูปแบบ ทั้งทางบก ทางอากาศ และทางเรือ ที่จะเป็นตัวผลักดันให้จันทบุรี มุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออก เพื่อขนส่งและกระจายสินค้าทั้งด้านการผลิตและการส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้ โดยมีความได้เปรียบจากการที่มีชายแดนเชื่อมโยงไปยังประเทศกัมพูชา (Cambodia) และประเทศเวียดนาม (Vietnam) โดยทั้ง 2 ประเทศนี้ เป็นสมาชิกกลุ่มประเทศ CLMV

ในขณะที่ EU (European Union) กำลังเริ่มได้รับผลกระทบจากการถอนตัวออกจาก EU ของอังกฤษ และคาดว่าอาจจะมีประเทศมหาอำนาจใน EU รายอื่น ๆ ถอนตัว จนเกิดผลกระทบลากยาว และทำให้ในอีกซีกโลก โดยเฉพาะกับ 5 ประเทศใน โชนอาเซียนที่มีชื่อเรียกว่า CLMV (กัมพูชา ลาว เมียนมา เวียดนาม และไทย) กำลังเข้าสู่จังหวะแห่งการรวมตัวอย่างเข้มข้นและเข้มแข็ง สร้างความสัมพันธ์ไมตรีอย่างแน่นแฟ้น เพื่อนำภูมิภาคนี้ไปสู่วิถีการพัฒนาที่สำคัญในการเป็นศูนย์กลางการค้าการลงทุน-การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ ภายในภูมิภาคสู่การพัฒนา สร้างเครือข่ายทางธุรกิจและความเจริญก้าวหน้าร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ทุกประเทศแข็งแกร่งไปด้วยกัน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ซึ่งทำให้เป็นการลดช่องว่างทางเศรษฐกิจและเพิ่มความสะดวกของการพัฒนา อันนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางของสหประชาชาติด้วย กลุ่มประเทศ CLMVT เป็นดินแดน

ที่สมบูรณ์และมีความหลากหลาย ในด้านพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม ความเป็นชนชาติ ภาษา และประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ก่อตัวร่วมกันการจากการซื้อขายแลกเปลี่ยน ไปมาหาสู่กัน ซึ่งกันและกัน จนเกิดความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้า โดยภายหลังในปี ค.ศ. 1967 การรวมกันของประเทศในภูมิภาคเป็นอาเซียน (ASEAN) จนถึงการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี ค.ศ. 2007 ทำให้ CLMV รวมถึงประเทศไทยด้วยนั้น ยิ่งตอกย้ำความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกันมากยิ่งขึ้น โดย CLMV ถือเป็นประเทศที่มีความสำคัญที่ช่วยให้อาเซียนก้าวไปข้างหน้าในระดับภูมิภาค และมีบทบาทในเศรษฐกิจโลก ในขณะที่เศรษฐกิจทั่วโลกกำลังซบเซา แต่กลุ่มประเทศ CLMV ที่รวมกับประเทศไทยยังมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจคิดเป็น GDP เฉลี่ยระหว่างปี พ.ศ. 2554-2557 ร้อยละ 5.8 และมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 2,927 เหรียญสหรัฐฯ ต่อปี ด้วยจำนวนประชากรที่รวมกันกว่า 235 ล้านคน และเป็นเหตุผลให้สัดส่วนประชากรหนุ่มสาวจำนวนมาก เป็นตลาดที่มีศักยภาพทั้งในแง่ของแรงงาน กำลังซื้อ และการบริโภคอย่างมหาศาล ประกอบกับนโยบาย OBOR (One Belt One Road) ของประเทศจีน ที่มีผลต่ออาเซียน ผลกระทบทางบวกอย่างแรกที่ได้เห็นได้ชัด คือ การเชื่อมโยงทางบกและทางทะเล ในเรื่องการขนส่งระหว่างจีนและอาเซียน ในทางบกนั้นจีนให้ความสำคัญกับการขนส่งทางรถไฟอย่างมาก เช่น เส้นทางรถไฟจากหนองคาย-โคราช-แก่งคอย-มาบตาพุด (ระยะทาง 734 กม.) และเส้นทางแก่งคอย-กรุงเทพฯ (ระยะทาง 133 กม.) เส้นทางรถไฟคุนหมิง-สิงคโปร์ (ระยะทาง 7,000 กม.) แบ่งออกเป็น 2 เส้นทางคือ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย เวียดนาม กัมพูชา คุนหมิง และอีกเส้นคือ สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย เมียนมา และคุนหมิง (ด่านมูเซ-รุ่ยลี่) ขณะนี้กำลังเชื่อมโยงส่วนขาดไป (Missing Link) ตรงรัฐประเทศ-พอยเปต-เวียดนาม-ลาว และเมียนมา-ไทย ผลดีของประเทศไทยในอนาคตจากนโยบายยุทธศาสตร์ระดับโลกของจีน One Belt One Road หรือที่เรียกว่า OBOR ในเรื่องการคมนาคมเพื่อการเชื่อมโยงการขนส่งทั้งทางบกและทางทะเล ความร่วมมือกันในทางเศรษฐกิจการค้า และการลงทุน รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม และทางสังคม ให้เข้ากับเอเชียกลาง ยุโรป และอัฟริกาขึ้นมาใหม่ กล่าวอีกอย่างหนึ่ง จีนกำลังจะฟื้น “เส้นทางสายไหม” ขึ้นมาใหม่

ทั้งที่เส้นทางนี้เป็นการคมนาคมขนส่งและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่มีเส้นทางบก หรือภาคพื้นทวีป ที่เรียก One Belt และเส้นทางน้ำหรือมหาสมุทร ที่เรียก One Road ให้เศรษฐกิจในแถบนี้ของโลกคึกคักเฟื่องฟู ในภาคพื้นทวีป เส้นทางสายไหม “ใหม่” ที่จะเชื่อมจีนเข้ากับเอเชียกลาง คอเคซัส รัสเซีย ยุโรปตะวันออก ยุโรปกลาง และยุโรปตะวันตก ส่วนเส้นทางสายไหมใหม่ทางทะเลจะอิงตามเส้นทางเรือที่ครั้งหนึ่งเชื่อมจีนเข้ากับเกาหลี ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย กัมพูชา ไทย พม่า บังคลาเทศ อินเดีย ปากีสถาน อิหร่าน ตะวันออกกลาง เข้าไป

ในทะเลแดง และสิ้นสุดที่ตุรกีและทะเลเมดิเตอร์เรเนียน หรืออีกเส้นทางหนึ่งต่อไปในมหาสมุทรอินเดียเรื่อย ๆ จนถึงชายทะเลด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกา

เส้นทางสายไหมใหม่ที่จีนสร้างขึ้นนั้น เป็นการชี้ชวนประเทศต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงจีนเข้ากับเอเชียแทบทั้งทวีป รวมทั้งผนวกเข้ากับยุโรปและแอฟริกาได้สะดวกยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็อาจจะโคดเคียวอเมริกาให้จมอยู่ในที่ดั่ง ทั้งนี้เส้นทางนี้ก็ย่อมโน้มน้ำหนักนิวซีแลนด์และออสเตรเลียให้ยังต้องเข้าใกล้เอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยิ่งขึ้น ถ้าสามารถทำสำเร็จ นอกจากเศรษฐกิจจะก้าวกระโดดครั้งใหญ่ บวกกับการเพิ่มความเข้มแข็งทางทหารที่มากขึ้นด้วย การผงาดของจีนในฐานะเป็นมหาอำนาจโลกทางบกได้ เพราะคุม “ยูเรเชีย” (ยุโรปกับเอเชีย) พร้อม ๆ กับการเป็นมหาอำนาจโลกทางทะเลได้ ด้วยนัยทางยุทธศาสตร์โลก ในการเข้ากุมมหาสมุทรแปซิฟิกทางตะวันตกและมหาสมุทรอินเดีย ทั้งนี้สิ่งที่มากไปกว่าการกระชับและเชื่อมต่อมิตรสัมพันธ์ความร่วมมือกันในทางเศรษฐกิจ สิ่งทีเรียกว่า “มหายุทธศาสตร์” One Belt One Road นี้ ย่อมกระทบกระเทือนบรรดามหาอำนาจอื่น ๆ ของโลกอย่างแน่นอน หากเส้นทางรถไฟทั้งหมดเสร็จเรียบร้อย นักท่องเที่ยวจีนและนักท่องเที่ยวอาเซียนจะเข้ามาเที่ยวกันมากขึ้นอย่างแน่นอน

สำหรับมหายุทธศาสตร์ “One Belt One Road” นี้ อาจกระทบกระเทือนบรรดามหาอำนาจอื่น ๆ ของโลกอย่างแน่นอน แต่สำหรับประเทศไทยแล้ว แน่แน่นอนอีกว่าเราจะปฏิเสธจีนและ OBOR ไม่ได้ ความเป็นเพื่อนบ้านใกล้ชิด มีความสัมพันธ์กันย้อนไปเป็นหลายร้อย หรือเป็นพันปี ปัจจุบันจีนยังเป็นคู่ค้าหมายเลขหนึ่งของไทย และส่งนักท่องเที่ยวให้ไทยมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกทีเดียว และความสัมพันธ์จีน-ไทยก็จัดว่าใกล้ชิดและราบรื่นยิ่ง ในขณะที่จีนคงต้องระมัดระวังอารมณ์ความรู้สึกของมหาอำนาจอื่น ๆ ด้วย เราต้องเร่งคิดว่าจะมีโครงการอะไรที่จัดอยู่ใน One Belt One Road แต่เป็นประโยชน์กับเราด้วย ไม่ใช่เป็นฝ่ายสนองตอบต่อโครงการของจีนเท่านั้น

ต้องถือว่าขณะนี้ไทยไม่ใช่ลูกไล่หรือลูกน้องมหาอำนาจใด ๆ แล้ว ไทยจะต้องเป็นอิสระให้มากขึ้น คิดเป็นและกล้าคิด จากผลประโยชน์ที่เราเป็นหลักให้มากขึ้น ให้รู้สึกที่ไทยต้องเป็น “ชาติอำนาจระดับกลาง” ให้ได้ เพื่อที่จะประกาศในเวลาี่นี้ว่าให้โลกรู้ว่าเราเป็นประเทศ “รายได้ปานกลางก่อนไปทางสูง” (Higher Middle Income) เราไม่ใช่ประเทศ “ยากจน” หรือประเทศ “รายได้ปานกลางก่อนไปทางรายได้ต่ำ” (Lower Middle Income) อีกต่อไป นโยบาย One Belt One Road ที่สำเร็จในประเทศจีนมาแล้ว มักจะเป็นเพราะไม่มีใครได้เปรียบ หรือได้เปรียบกัน

ซึ่งประเทศไทยควรจะเสนอโครงการในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ธรรมชาติที่เริ่มจากการใช้อ่าวไทย ในการคมนาคมขนส่งให้มากขึ้น หรือทำการท่องเที่ยว “สามเส้า” จีน-ไทย-สุวรรณภูมิ ให้มากขึ้น เส้นทางสายใหม่ทั้งทางบกและทางทะเลนั้นที่จริงแล้ว ก็คือ การขยายตัวในทางการค้า ทางเกษตรกรรม ทางอุตสาหกรรม การลงทุน และการเงิน ของจีน ไปสู่ “ทั่วโลกเก่า” อย่างมี “มหายุทธศาสตร์” ประเทศจีนทำ OBOR ขึ้นมาด้วยความซาบซึ้งต่อประวัติศาสตร์เส้นทางสายใหม่ และด้วยความเข้าใจในภูมิ-ยุทธศาสตร์ และภูมิ-รัฐศาสตร์ของโลกในยุค “บูรพาภิวัตน์” ด้วย ถ้าจีน ทำได้สำเร็จ บรรดาประเทศบนเส้นทางสายใหม่ ไม่ว่าใหญ่หรือเล็ก รวยหรือจน จีนก็จะป็น ขั้วอำนาจใหญ่ในซีกตะวันออกของเส้นทางนี้ จีนอาจจะผงาดขึ้นมาเป็นมหาอำนาจที่ทั้งสาม “ทวีปเก่า” ของโลกล้วนยอมรับนับถือ ถ้าทำได้จีนที่เพิ่งจะสร้าง “อภินิหาร” ให้โลกเห็นในการ กระโดดใหญ่ก้าวพ้นจากความยากจนล่าหลังมาได้อย่างรวดเร็วจนไม่น่าเชื่อเลย

ในภูมิภาคของประเทศไทยภาคตะวันออกของไทย นอกจากจะมีความโชคดีทางด้าน ภูมิศาสตร์ ที่ตั้งแล้ว ยังถือได้ว่าเมืองจันทร์เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์และเก่าแก่เมืองหนึ่ง ทางหัวเมืองภาคตะวันออกของประเทศไทยเรา และมีความโดดเด่นทางด้านภูมิศาสตร์ ทำเลที่ตั้ง ของเมือง ประเพณีวัฒนธรรม และความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมที่สวยงามและทรงคุณค่า และ ยังมีชื่อเสียงในด้านการเที่ยวระโนเครื่องประดับและอัญมณีที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก พร้อมทั้งยังมี เรื่องราวประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอีกมากมายกว่าที่เราและคนไทยคิด (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2557) ด้วยศักยภาพทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรม ที่มีความโดดเด่น และความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว จึงได้รับคัดเลือกจาก 5 ภูมิภาคทั่วประเทศ ให้เป็น “เมืองต้องห้ามพลาด” แห่งปีตามแนวคิดท่องเที่ยววิถีไทย เชื่อมโยงท่องเที่ยวไปยังประเทศกัมพูชา และเวียดนาม อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีความพร้อมของระบบ โครงสร้างพื้นฐานในระดับสูงสุดของประเทศ ทั้งด้านการขนส่ง สาธารณูปโภค และนิคม อุตสาหกรรม โดยพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมได้รับการพัฒนาพร้อมรองรับอุตสาหกรรมอีกประมาณ 30,000 ไร่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ถึงแม้ว่าจะไม่มี พื้นที่ในการลงทุน หรือความเป็นเมืองอุตสาหกรรมเทียบเท่าจังหวัดระยองก็ตาม แต่ด้วยพื้นที่ ที่ติดต่อกับจังหวัดระยอง ประกอบกับการคมนาคมที่สะดวกสบาย มีสนามบินที่ได้มาตรฐานที่ตั้งอยู่ จังหวัดตราด ซึ่งห่างจากจันทบุรีเพียง 60 กิโลเมตร เปิดให้บริการเดินทางโดยสารการบินไปยัง ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ จึงทำให้จันทบุรีและตราด ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว เป็นอย่างมากไม่น้อยหน้าไปกว่าระยอง และชลบุรี

อีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ “ภาคตะวันออก” ของไทยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดของภูมิภาคอาเซียน มีเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศจีนและอินเดีย ที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงจากประชากรจำนวนมาก และที่สำคัญยังเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ อาทิ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน โดยเฉพาะจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง มีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ประกอบด้วย ท่าเรือพาณิชย์ ท่าเรืออุตสาหกรรม ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง หรือมอเตอร์เวย์ สนามบินอู่ตะเภา และรถไฟทางคู่ มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกอย่างเมืองพัทยา และการรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมที่มีพื้นที่เพียงพอ อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงที่หลากหลาย สวยงาม เป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน มีโรงแรมและร้านอาหารที่ได้มาตรฐานจำนวนมาก ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 10 ล้านคนต่อปี ทั้งนี้สามารถยกระดับการแข่งขันของประเทศ จากการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ขยายตัวอย่างน้อยร้อยละ 5 ต่อปี จากศักยภาพของพื้นที่และด้วยความเหมาะสมของพื้นที่ดังกล่าว คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบหลักการเห็นถึงความสำคัญและโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2559 และเห็นชอบแนวทางการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจการลงทุนพิเศษ พื้นที่ 2 NESDB (National Economics and Social Development Board) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) แผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560-2564) ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยให้ใช้ชื่อว่า “ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC)” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ยกระดับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก รองรับการลงทุนอุตสาหกรรม Super Cluster และอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ให้เป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำของเอเชีย

2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งระบบเชื่อมโยงระบบคมนาคมขนส่ง โลจิสติกส์ ทางบก ทางราง ทางเรือและทางอากาศ

3) ส่งเสริมการพัฒนาเมือง สภาพแวดล้อม การเจริญเติบโตในพื้นที่ เพื่อรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจ

4) อำนวยความสะดวกให้กับผู้ลงทุน ด้วยการนำแนวคิดการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จครบวงจรมาปรับใช้ในการให้บริการของภาครัฐ

5) ส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและการท่องเที่ยวอีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางเรือของอาเซียน สามารถเชื่อมโยงไปยังท่าเรือของประเทศกัมพูชา ประเทศเวียดนาม และประเทศพม่า

เหตุผลสำคัญที่ทำให้กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก มีความเหมาะสมที่จะเป็นพื้นที่นำร่องเขตเศรษฐกิจการลงทุนพิเศษ เนื่องจากภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ที่รู้จักของนักลงทุนทั่วโลก ในฐานะพื้นที่ชั้นนำในการพัฒนาอุตสาหกรรมของอาเซียน การมีนักลงทุนทั่วโลกอยู่ในพื้นที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งอยู่ในระดับดีทั้งทางถนน ท่าเรือ รถไฟ และนิคมอุตสาหกรรม รวมทั้งการเป็นศูนย์กลางของอาเซียน ในคมนาคมขนส่งทางเรือ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปยังท่าเรือน้ำลึกทวายของพม่า ท่าเรือสีหนุวิลล์ของกัมพูชา และท่าเรือวังเตาของเวียดนาม และการมีฐานอุตสาหกรรมสำคัญพร้อมต่อยอดหลายอุตสาหกรรมใน 10 คลัสเตอร์ อุตสาหกรรมที่มีเป้าหมาย อุตสาหกรรมยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีการเกษตรและอาหารท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ธุรกิจการบิน (อู่ตะเภา) หุ่นยนต์ ไบโอเทคโนโลยี และอุปกรณ์การแพทย์ นอกจากนี้ พื้นที่ภาคตะวันออกยังเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมหลักของประเทศ และมีศักยภาพสูงในการส่งเสริมให้เป็นฐานการผลิต 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย เป็นแหล่งรวมในการกระจุกตัวของจังหวัดที่ประชาชนมีรายได้สูงที่สุดของประเทศ การที่รัฐบาลได้มีนโยบายพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ก็เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถในการยกระดับการพัฒนาพื้นที่และต่อยอดสู่การเป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำของทวีปเอเชีย ซึ่งการพัฒนาระบบการคมนาคมทางบกโดยรถไฟที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ประกอบด้วย 5 เส้นทาง ได้แก่

- 1) รถไฟความเร็วสูงกรุงเทพฯ-ระยอง
- 2) สถานีรถไฟอู่ตะเภา
- 3) รถไฟ เชื่อมต่อระหว่างท่าเรือแหลมฉบัง-ท่าเรือน้ำลึกทวาย
- 4) รถไฟทางคู่ ศรีราชา-เขาชีจรรย์-มาบตาพุด-ระยอง-จันทบุรี-ตราด
- 5) รถไฟรางเบา เมืองพัทยา

สำหรับการคมนาคมทางน้ำ มีโครงการพัฒนา 1 แห่ง ได้แก่ ท่าเรือพาณิชย์สัตหีบ (ท่าเรือจุกเสม็ด) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการให้บริการเชิงพาณิชย์ การก่อสร้างอาคารผู้โดยสาร รองรับผู้โดยสารด้านท่องเที่ยวและเรือขนาดใหญ่ เพิ่มศักยภาพท่าเทียบเรือขนส่งสินค้าด้วยการปรับปรุงท่าเทียบเรือน้ำมันให้สามารถใช้ประโยชน์เป็นท่าเรือเอนกประสงค์รองรับเรือสินค้าและเรือท่องเที่ยวขนาดใหญ่ และสร้างเส้นทาง East-West Ferry เพื่อการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน

ด้านการขนส่งทุกรูปแบบ มีเชื่อมโยงและการบูรณาการกันทั้งระบบ รองรับการค้าเน้นกิจกรรม ทั้งทางบก ทางเรือ ทางราง และทางอากาศ ในพื้นที่และเชื่อมโยงสู่พื้นที่โดยรอบและประเทศ ในภูมิภาคอาเซียน ตลอดจนรวมทั้งการเชื่อมโยงระบบการขนส่งและการท่องเที่ยว ในพื้นที่อ่าวไทย สนับสนุนการค้า การบริการ และการท่องเที่ยวที่จะเพิ่มขึ้น สามารถเชื่อมโยงเศรษฐกิจให้เกิดความ มีเสถียรภาพและแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2559)

ตารางที่ 1.1 สรุปจำนวนโครงการและวงเงินภายใต้แผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก พ.ศ. 2560-2564

แผนงาน	จำนวนโครงการ	วงเงิน (ล้านบาท)	
แผนงาน 1	แผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมศักยภาพ	1	24,042.48
แผนงาน 2	แผนงานพัฒนาคมนาคมและ โลจิสติกส์	100	594,807.15
แผนงาน 3	แผนงานพัฒนาเมือง ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สิ่งแวดล้อม ท่องเที่ยว สาธารณสุข	60	93,663.90
แผนงาน 4	การบริหารจัดการ	2	131.70
รวม 4 แผนงาน		173	712,645.23
แผนงานภาคเอกชน		9	209,032.13
รวมทั้งหมด		182	921,677.36

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559

จากการที่ภาครัฐมีแผนการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพภายในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) โดยจะเป็นการลงทุนทั้งจากภาครัฐและเอกชน โดยมุ่งพัฒนาและเชื่อมโยง การขนส่งในแต่ละประเภท เพื่อให้การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multimodal Transport) เป็นไป อย่างไม่สะดุด รวมถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาท่าอากาศยานอู่ตะเภา ให้ใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และเปิดให้เป็นศูนย์ซ่อม อากาศยาน และการพัฒนาท่าเรือจุกเสม็ดเพื่อการท่องเที่ยวทางเรือสำราญ เป็นต้น และ หากการพัฒนาสำเร็จตามแผนที่รัฐบาลกำหนดไว้ จะทำให้ช่วยให้ทุกอย่างเกิดความเชื่อมโยง ซึ่งกันและกัน การขนส่งและคมนาคมที่สอดคล้องกัน สามารถเชื่อมต่อกับกรุงเทพฯ ที่เป็นศูนย์กลาง การบริ โภคและศูนย์กลางเศรษฐกิจของประเทศด้วยรถไฟความเร็วสูง เกิดการพัฒนาเมือง

เพื่อรองรับจำนวนแรงงานที่จะเพิ่มขึ้น และยังรวมไปถึงรายได้จากเกิดจากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลตามมาอีกด้วย (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2560)

ปัจจุบันไทยเราได้มองเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ที่มุ่งการพัฒนาเชื่อมโยงกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การพัฒนาเมือง ชุมชน ท้องถิ่น ระบบโลจิสติกส์ ระบบการคมนาคม และการสร้างความมั่นคงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรม เกษตรการแปรรูปการเกษตร และการท่องเที่ยวของภูมิภาคในแต่พื้นที่นั้น จะต้องได้รับการสนับสนุนการพัฒนาเชิงพื้นที่จากทุกภาคทุกส่วนในการร่วมคิดร่วมสร้างและร่วมทำไปด้วยกัน ตั้งแต่ระดับลงไปสู่ระดับชาติ และต้องมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ จึงจะสามารถนำพาความเจริญและเติบโตให้แก่ประเทศชาติและประชาชนคนไทยทุกคนไปในทิศทางเดียวกัน สิ่งที่สำคัญที่ขาดเสียมิได้คือ จะต้องเตรียมความพร้อมให้กับชุมชนตามแนวเมืองที่มีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนที่จะเกิดขึ้น รวมถึงการประสานเชื่อมโยงการพัฒนาาระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ด้วยระบบ โลจิสติกส์และโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง ตลอดจนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความมั่นคงและเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้มุ่งการพัฒนาและให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงพื้นที่มาตลอด โดยนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อยึดพื้นที่เป็นหลักในการวางแผน กำหนดแผนงานและโครงการให้มีผลทางปฏิบัติทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น พื้นที่เป้าหมายเพื่อพัฒนาชนบท พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก พื้นที่เมืองหลัก เพื่อมุ่งเน้นการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศ เป็นพิเศษเน้นความสมดุลในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เน้นการแก้ปัญหาความยากจนในชนบทล้าหลัง ซึ่งถือเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกที่มีแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ที่มุ่งกระจายความเจริญและกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคได้อย่างชัดเจน โดยกำหนดนโยบายการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ และการพัฒนาเมืองหลักในภาคต่าง ๆ ของประเทศ ควบคู่ไปกับนโยบายการพัฒนาชนบท และมีการดำเนินการตามนโยบายการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

มาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) คือ จุดเปลี่ยนสำคัญของการพัฒนาประเทศที่มีการให้ความสำคัญในการวางแผน ให้การมีส่วนร่วมของทุก

ภาคส่วนในสังคมและมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มาจนถึงปัจจุบัน ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) จะเห็นว่านโยบายยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้การพัฒนาในทุกมิติมีการบูรณาการบนทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี สอดคล้องกับภูมิสังคม มีคุณภาพ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศน์ มีความสอดคล้อง เกื้อกูล และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยการพัฒนาจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในมิติอื่น ๆ รวมทั้งต้องมุ่งเน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” สร้างและพัฒนาความมั่นคง ทุกวัยให้มีศักยภาพเป็นคนดี คนเก่งของชาติ มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมนำไปสู่การสร้างสังคมที่พึงปรารถนา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการแข่งขันทั้งในภาคการผลิตและบริการ เพื่อสร้างความเข้มแข็ง และการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่ประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความมั่นคง และยั่งยืน และนำไปสู่เป้าหมายที่ประสบความสำเร็จภายใต้วิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศ

การเป็นศูนย์กลางด้านแหล่งผลิตและการขนส่งและโลจิสติกส์ของภูมิภาคสู่ความเป็นชาติการค้าและบริการ (Trading and Service Nation) สินค้าเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย มีอุตสาหกรรมที่มีนวัตกรรมสูงอย่างสร้างสรรค์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงมีกระจายรายได้ อย่างเป็นธรรม มุ่งเน้นที่จะพัฒนานำพาให้ประเทศเข้าสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือที่เรารู้จักกันดีและคุ้นหูกันเป็นอย่างดีที่เรียกกันว่า “ไทยแลนด์ 4.0” โดยคำนึงถึงเงื่อนไขและโอกาสที่จะเกิดสิ่งใหม่ ๆ ทั้งปัจจัยภายนอกและภายในของประเทศ ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการรวมตัวของกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ และการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีและความร่วมมือในการพัฒนาประเทศกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย จากทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ก็แสดงให้เห็นได้ว่าทำไมจึงต้องมีการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ก็เพราะว่าการพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area Based Approach) เป็นเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของประเทศ โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงจากฐานราก คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม “คน” เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับครัวเรือน ชุมชน ท้องถิ่น เพื่อจะขยายไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างที่ใหญ่ขึ้น การเปลี่ยนมุมมองการพัฒนามาให้ความสำคัญกับ “การพัฒนาเชิงพื้นที่”

นับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของกระบวนการที่จะนำพาและผลักดันการพัฒนาประเทศ โดยการพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้ระดับรากหญ้า ซึ่งได้แก่ชุมชนในท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งเสียก่อน โดยสามารถปรับตัวให้ทันและพร้อมรับมือต่อสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมและกระแสโลกาภิวัตน์ โดยใช้ความรู้ในการหาวิธีจัดการ หรือแก้ไขปัญหาชุมชนในท้องถิ่น และประเทศได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากการบริหารจัดการในแนวใหม่ที่ดำเนินการจากฐานรากขึ้นสู่ข้างบนเป็นส่วนสะท้อนว่า แนวทางในการให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติราชการของรัฐอย่างแท้จริงนั้นควรเป็นอย่างไร โดยการรับฟังเสียงจากประชาชนและชุมชน เพื่อสะท้อนปัญหาที่มีอยู่ และนำไปสู่การแสวงหาวิธีการสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ในมิติต่าง ๆ และเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนโดยการบูรณาการในระดับชุมชน หรือพื้นที่ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากชุมชนมาร่วมกันก่อให้เกิดการสร้างให้มีขึ้นมาใหม่ พร้อมทั้งรักษาให้ยั่งยืนตลอดไปโดยคนในชุมชน

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมโลกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และเชื่อมโยงกันมากขึ้น ส่งผลกระทบให้ประเทศไทยและจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ต้องใช้ศักยภาพความได้เปรียบของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ และศักยภาพของภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก ซึ่งจะต้องวางทิศทางการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับโอกาสและศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละภูมิภาค โดยเฉพาะพื้นที่ที่ติดกับเขตเศรษฐกิจชายแดน เพราะเปรียบเสมือนหน้าด่าน หรือประตูของประเทศที่จะเชื่อมโยงการพัฒนา ระหว่างประเทศ ซึ่งจังหวัดจันทบุรี ถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่สำคัญในลำดับต้น ๆ ของประเทศเนื่องจากความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ทั้งทางบกและทางน้ำ มีพื้นที่ชายแดนเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เพียบพร้อมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม และขนบธรรมเนียมประวัตินานาชาติที่ทรงคุณค่าที่จะนำพาให้ “จันทบุรี” ก้าวเข้าสู่การเป็นเมืองศูนย์กลางกระจายสินค้า เมืองเศรษฐกิจการลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดน ที่สำคัญของภาคตะวันออกและระดับประเทศในอนาคต

1.2 ประวัติความเป็นมาจังหวัดจันทบุรี

“จันทบุรี” เชื่อกันว่ามีอายุไม่ต่ำกว่า 1,000 ปี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นเมืองเก่าสร้างขึ้นโดยชนชาติของ บางตำนานกล่าวว่าสร้างโดยชนชาติขอม ตามศิลาจารึกหัวเมืองเดิมเรียกว่า “ควนคราบุรี” ชาวพื้นเมืองเรียกว่า “เมืองกาไว” ตามชื่อผู้ปกครอง โดยมีคำขวัญประจำจังหวัดว่า “น้ำตกถลอง เมืองผลไม้ พริกไทยพันธุ์ดี อัญมณีมากเหลือ เสื่อจันทบูร สมบูรณ์ธรรมชาติ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเลิกละแวกเมืองจันทบุรี”

พระเจ้าตากสินมหาราช รวมญาติภูษาติที่จันทบุรี” ซึ่งเป็นคำขวัญที่คุ้นหูและแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดจันทบุรี ได้อย่างชัดเจนและสมบูรณ์ครบถ้วน และมีวิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดคือ “ศูนย์กลางการผลิตและการค้าผลไม้คุณภาพ อัญมณีและเครื่องประดับชั้นเลิศ แหล่งการค้าชายแดนเชื่อมโยงประชาคมอาเซียน และเมืองน่าเที่ยวที่น่าอยู่ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ สภาพดินฟ้าอากาศเอื้ออำนวยต่อการปลูกผลไม้หลากหลายชนิด โดยเฉพาะทุเรียน มังคุด เงาะ และพืชผลทางเกษตรอื่น ๆ พริกไทย ขางพารา ทั้งยังเป็นศูนย์กลางธุรกิจด้านอัญมณี และรวบรวมแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ชายทะเล และโบราณสถาน โบราณวัตถุต่าง ๆ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ “จันทบุรี” เป็นเมืองเก่าในยุคก่อนประวัติศาสตร์ เคยเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ มีการสำรวจ โบราณคดีหลายแห่งในจันทบุรี พบเครื่องมือเครื่องใช้ อายุประมาณ 2,000 ปี ซึ่งเป็นยุคหินขัด ในเขตอำเภอมะขาม อำเภอท่าใหม่และที่ราบเชิงเขาที่บ้านคลองบอน อำเภอโป่งน้ำร้อน เริ่มตั้งเมืองครั้งแรกที่บริเวณหน้าเขาสะพานหินพื้นเมืองกลุ่มแรก ที่เรียกว่า “ชาวซอง” (วันวิสา อุ่นขจร, 2549) เข้ามาตั้งรกรากในราวพุทธศตวรรษที่ 18 ในปัจจุบัน ผู้คนดั้งเดิมส่วนใหญ่ คือ ผู้ที่สืบเชื้อสายชาวซองอาศัยอยู่ที่บ้านนคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ ในปี พ.ศ. 2200 จึงได้ย้ายมาสร้างเมืองใหม่ที่บ้านลุ่ม ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำจันทบุรี หลังจากที่อยู่อาศัยกรุงให้แก่พม่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เมื่อครั้งยังเป็นพระยาวชิรปราการ ได้ตีฝ่าวงล้อมกองทัพพม่านำกำลังพลออกมาทางทิศตะวันออก และยึดเมืองจันทบุรีไว้เป็นเวลา 5 เดือน เพื่อเป็นแหล่งผลิตและสะสมเสบียงอาหาร ก่อนนำกำลังพลทั้งชาวไทยและชาวจีน จำนวน 5,000 คน กลับไปกอบกู้กรุงศรีอยุธยากลับมาในปี พ.ศ. 2310

เหตุการณ์ดังที่กล่าวมา ทำให้ชาวจังหวัดจันทบุรีมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างมาก ซึ่งสามารถเห็นได้จากอนุสรณ์สถานที่เป็น โบราณสถานหลายแห่งที่ได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณ และพระปรีชาสามารถของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในครั้งนั้น ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ย้ายเมืองไปตั้งที่บ้านเนินวง เนื่องจากเป็นที่สูง มีชัยภูมิเหมาะสมเป็นที่มั่น เป็นการป้องกันการรุกรานของพวกลาวเวียงเรื่อยมาจนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จันทบุรีได้ย้ายเมืองกลับมาบ้านลุ่มตามเดิม เนื่องจากบริเวณบ้านเนินวงมีระยะทางไกลจากแหล่งน้ำ และเกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ในปี พ.ศ. 2436 โดยฝรั่งเศสมายึดครองจันทบุรีเป็นเวลานานถึง 11 ปี จนไทยต้องยอมยกดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศสเพื่อแลกจันทบุรีกลับคืนมา และในปี พ.ศ. 2476 การจัดตั้งระเบียบบริหารราชการแผ่นดินขึ้นใหม่ ทำให้เมืองจันทบุรียกฐานะเป็นจังหวัดจันทบุรีมาจนถึงปัจจุบัน การเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย และการเป็นเมืองชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

ทั้งในสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์จนทุกวันนี้ จันทบุรีมีพื้นที่ประมาณ 6,338 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอท่าใหม่ อำเภอขลุง อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอมะขาม อำเภอสอยดาว อำเภอนายายอาม อำเภอแก่งหางแมว และอำเภอเขาคิชฌกูฏ

จันทบุรีมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาด้านตะวันออกในพื้นที่จังหวัดพระตะบอง และจังหวัดไพหลินเป็นระยะทาง 86 กิโลเมตร แนวพรมแดนส่วนใหญ่ เป็นคลอง ลำห้วย สันปันน้ำของเทือกเขาบรรทัด ที่นี้มีช่องผ่านแดนที่มีการติดต่อค้าขายและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของประชาชนทั้งสองฝั่งทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม มานานจนกระทั่ง พ.ศ. 2540 จึงได้เริ่มเปิดเป็นจุดผ่อนปรน และการสัญจรไปมาของบุคคลและยานพาหนะอย่างเป็นทางการบางจุดต่อมาได้ยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวร ปัจจุบันพื้นที่ชายแดนจันทบุรี ซึ่งครอบคลุมอำเภอโป่งน้ำร้อนและอำเภอสอยดาว มีจุดผ่านแดนถาวร 2 แห่ง ที่บ้านแหลมและบ้านผักกาด และจุดผ่อนปรนการค้า ซึ่งเป็นจุดที่มีปฏิสัมพันธ์ทางการค้าขายของชาวบ้าน มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า การไปมาหาสู่เยี่ยมญาติ และการพึ่งพาอาศัยกันในวิถีชีวิต 3 แห่งที่บ้านซบตารี บ้านสวนส้ม และบ้านบึงชนังล่าง จากอดีตประชาชนในพื้นที่มีความสัมพันธ์กันมายาวนานทางสังคมวัฒนธรรมในวิถีชีวิต ในด้านเศรษฐกิจ ก็มีการติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้าและกิจกรรมการค้าขาย หากในปัจจุบันได้มีการมุ่งเน้นพัฒนาการเปิดพื้นที่ชายแดน ให้เป็นประตูการเคลื่อนย้ายทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ภายใต้กระแสการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนในปลายปี พ.ศ. 2558 ที่ผ่านมานี้ ทำให้พื้นที่ชายแดนจันทบุรี มีกิจกรรมการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจและสังคม ที่นับวันจะได้รับการส่งเสริมเพิ่มมากขึ้นจากภาครัฐส่วนกลาง ท้องถิ่น ภาคเอกชน รวมถึงประชาชนในพื้นที่ ทั้งที่เป็นทางการและอย่างไม่เป็นทางการ โดยในพื้นที่นี้ในระดับมหภาค มีจุดเด่นความร่วมมือ ในส่วนของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีหัวใจสำคัญอยู่ที่การเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (ASEAN Connectivity) ได้แก่ ประเทศลาว กัมพูชา เวียดนาม และ พม่า การค้าขายและเดินทางผ่านชายแดนของไทยเรากับบรรดาประเทศเหล่านี้ก็สำคัญมาก และเราได้เปรียบดุลการค้า ดุลการท่องเที่ยว และดุลบริการกับทุกประเทศ

บรรดาเมืองชายแดนของเรานั้น มีแม่สาย แม่สอด การค้าขายกับพม่า นั้น มีเชียงของ เชียงแสน กับหนองคาย อุดรธานี มุกดาหาร ที่ค้าขายมากกับลาว มีสระแก้ว จันทบุรี ตราด ค้ามากกับเขมร ในบรรดาเมืองชายแดนทั้งหลายนั้น “จันทบุรีและตราด” ดูจะน่าสนใจเป็นพิเศษ ความสำคัญของจันทบุรีและตราดจะยิ่งทวีขึ้นไปอีกในอนาคตใกล้ ๆ เพราะในอินโดจีนทั้งหมดนั้น บริเวณที่

คนอยู่หนาแน่นที่สุด เป็นเมืองที่สุขเจริญที่สุด สำคัญต่อประเทศของเขาเองมากที่สุด ก็คือ พนมเปญ และโฮจิมินห์นั่นเอง จันทบุรีและตราดจะทำหน้าที่เชื่อมร้อย “ภาคตะวันออก” ซึ่งเศรษฐกิจขยายตัวเร็วที่สุดในไทยและยังเชื่อมโยงทางบกระหว่างกรุงเทพฯ “เมืองหลวง” ทางเศรษฐกิจของ AEC ทั้งหมด ในภาคพื้นทวีป กับพนมเปญและโฮจิมินห์ ซึ่งจัดว่าเป็น “สองเมืองหลวงเศรษฐกิจ” ของ CLMV อย่างรวดเร็วและสะดวกในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า จันทบุรีเองยังเป็นถิ่นที่อยู่ของคนหลากหลายเชื้อชาติ อาทิเช่น ชนเผ่าชาวชอง ซึ่งเป็นตระกูลมอญ เขมร อาศัยและใช้ชีวิตอยู่ในเขตป่าเขา มาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งปัญหาสืบเนื่องมาจากการยึดครองอินโดจีนของฝรั่งเศส ทำให้กลุ่มชนดังกล่าวมีการผสมผสานวิถีชีวิตกับคนไทยท้องถิ่น สื่อสารกันด้วยภาษาโดยใช้ภาษาไทยอย่างเดียวกัน สำเนียงไทยภาคกลาง วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อผสมกลมกลืนไปในแนวเดียวกัน ไม่มีปัญหาขัดแย้งกันแต่อย่างใด

1.3 ศักยภาพที่โดดเด่นของจันทบุรี

1.3.1 เป็นเมืองเกษตรกรรม

จันทบุรีเป็นเมืองเกษตรกรรมและมีศักยภาพ ในการผลิตและเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรผลไม้ที่สำคัญจนเป็นที่รู้จักและสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศเป็นอย่างมาก โดยมีลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติเอื้ออำนวย ดินมีความอุดมสมบูรณ์ อากาศชุ่มชื้นเหมาะแก่การทำเกษตรปลูกได้ทั้งพืชสวน พืชไร่ และไม้ยืนต้น เช่น ทุเรียน มังคุด เงาะ ลำไย ฝรั่ง มะพร้าว มะม่วง ลองกอง กล้วย สาคู พริกไทย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยางพารา มันสำปะหลัง สับปะรด เป็นต้น และการมีเขตติดต่อกับทะเลเหมาะในการทำประมง และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อีกทั้งมีแนวเขตชายแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชา อีกด้วย

1.3.2 เป็นเมืองแห่งอัญมณีและเครื่องประดับ

จันทบุรีมีชื่อเสียง ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์อัญมณีในด้านการเจียรไนพลอย และเนื่องจากชาวจันทบุรีมีภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้เกี่ยวกับอัญมณี ได้แก่ การคัดสรรได้มาซึ่งวัตถุดิบ การเผาพลอย และการเจียรไนพลอย เป็นต้น ซึ่งสินค้าอัญมณีของจันทบุรี โดยเฉพาะพลอยที่มีชื่อเสียงได้รับความนิยมเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ จันทบุรียังเป็นที่ตั้งตลาดค้าอัญมณีที่ใหญ่แห่งหนึ่งของประเทศ แต่ปัจจุบันวัตถุดิบอัญมณีมีน้อยลงจึงต้อง

นำเข้าจากต่างประเทศบ้าง ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการแสวงหาแหล่งวัตถุดิบตลอดจนการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการในการนำเข้าวัตถุดิบอัญมณี แต่ถึงอย่างไรภูมิปัญญาและองค์ความรู้ต้องมีการสืบทอดและพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้ตรงกับความต้องการของตลาด จันทบุรีจึงถือได้ว่าเป็นนครแห่งอัญมณี ก่อให้เกิดถึงการเป็นผู้นำในปัจจุบันจังหวัดจันทบุรีเป็นศูนย์กลางการซื้อขายอัญมณีแหล่งใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำรายได้ให้กับจังหวัดปีละกว่าหมื่นล้านบาท รายได้และการสร้างงานให้กับแรงงานภาคอุตสาหกรรมอัญมณีของประเทศ โดยอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับเป็นสินค้าส่งออกอันดับ 2 ของประเทศ มีมูลค่าการส่งออก 4 แสนล้านบาทต่อไป โดยมีประเทศคู่ค้าหลัก คือ สหรัฐอเมริกา อินเดีย และจีน ที่นิยมพลอยเจียรไนเพื่อนำไปประกอบเป็นเครื่องประดับ

ทั้งนี้ ตลาดการค้าและการลงทุนในประเทศบรูไน มาเลเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญ โดยมีมูลค่าการซื้อขายกว่า 90 เปอร์เซ็นต์จากทั้งภูมิภาค โดยมีกัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว พม่า ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม เป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญ ธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับของไทยมีมูลค่าการซื้อขายประมาณ 135 ดอลลาร์สหรัฐ ประกอบด้วย 82,700,000 ดอลลาร์สหรัฐในมูลค่าการนำเข้า และ 52,400,000 ดอลลาร์สหรัฐในมูลค่าการส่งออก ทำให้อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับเป็นหนึ่งในรายได้ที่สำคัญของประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีการสร้างงานให้แก่แรงงาน 1.1 ล้านคน ถือได้ว่าเป็นสัญญาณที่ดีสำหรับธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับของจังหวัดจันทบุรี ที่จะขยายตลาดไปยังตลาดโลกและตลาดประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนได้อย่างเสรีด้วย (โครงการส่งเสริมพัฒนาเอกลักษณ์ธุรกิจด้านอัญมณีและเครื่องประดับไทยสู่สากล, 2553)

ตารางที่ 1.2 แสดงมูลค่าการค้าอัญมณีและเครื่องประดับประเภทรัตนชาติและกึ่งรัตนชาติ (ล้านบาท) ของจังหวัดจันทบุรี ในปี พ.ศ. 2553-2555

รายละเอียด	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556
กิจกรรมเกี่ยวกับอัญมณี	1,116.67	229.54	277.33
กิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตเครื่องประดับ	951.81	19.23	10.62
กิจกรรมเกี่ยวกับการขายส่งเพชรพลอย และร้านขายปลีกทองคำ	164.86	210.31	266.70

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2561

1.3.3 เป็นเมืองนำท่องเที่ยว (12 เมืองต้องห้ามพลาด)

จันทบุรี มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ป่าเขา ชายหาด ชายทะเล ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ อาหารพื้นเมือง อาหารทะเลสด อยู่ไม่ไกลจาก กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล รวมทั้งจันทบุรีมีจุดขายเป็นอัญมณีและแหล่งเจียระไนพลอย ที่สำคัญของประเทศ มีผลผลิตทางการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ มีคุณภาพเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะผลไม้ นานาชนิด มีระบบคมนาคมที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวจุดต่าง ๆ สะดวกปลอดภัย โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล และการผจญภัย เช่น ศูนย์การศึกษา หาดคู้้งวิมาน อ่าวคู้้งกระเบน หาดเจ้าหลาว หาดแหลมสิงห์ อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ อุทยานแห่งชาติ น้ำตกพลิ้ว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ล่องแก่งโป่งน้ำร้อน และเที่ยวโอเอซิสซีวิลด์

นอกจากนี้ ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญอีกหลายแห่ง ได้แก่ สถานที่และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ตลาดชายแดนไทย – กัมพูชา หมู่บ้านทอเสื่อบางสระแก้ว สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น วัดสวนบ้านแก้ว พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพานิชย์นาวิ อยู่ต่อเรือพระเจ้าตาก โบราณสถานค่ายเนินวง เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ น้ำตกหินลาด น้ำตกเขาสอยดาว น้ำตกพลิ้ว บ่อน้ำพุร้อน เกาะจิก หาดเจ้าหลาว อ่าวกระทิง เป็นต้น และอีกความภาคภูมิใจของชาวจันทบุรี อันได้แก่ อาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธิณิรมล (Cathedral of the Immaculate Conception) (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2552) เป็นอาสนวิหารประจำมิสซังโรมันคาทอลิกจันทบุรี ตั้งอยู่บริเวณริมคลองจันทบุรี ตรงข้ามชุมชนเก่าแก่จันทบูร ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี วิหารปัจจุบันนี้เป็นหลังที่ 5 ซึ่งบาทหลวงเอมิล ออกัสต์ กอลมเบต์ ชาวฝรั่งเศส ได้ทำพิธีเสกขึ้นในวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2452 และก่อสร้างขึ้นโดยคุณพ่อเปรีกาล เดิมวิหารติดยอดแหลมบริเวณหอรบขังทั้ง 2 หอ แต่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ปี พ.ศ. 2483 ทางรัฐบาลได้มีคำสั่งให้ทำการรื้อออกด้วยเหตุผลว่าจะเป็นเป้าที่ระเบิดจากเครื่องบินรบจนภายหลังสงครามยุติก็ได้นำมาติดตั้งอีกครั้ง ในวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2552 วิหารแห่งนี้มีอายุรวมแล้วกว่า 107 ปี อาสนวิหารแห่งนี้ นับเป็นวิหารที่อยู่ชุมชนชาวจันทบุรีมาช้านาน นับตั้งแต่สมัยสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 9 วิหารแห่งแรกได้ถูกสร้างขึ้นโดยกลุ่มชาวยุวน 130 คน ที่หนีการเบียดเบียนคริสต์ศาสนิกชนในประเทศเวียดนาม เข้ามาตั้งรกรากในปี พ.ศ. 2254 โดยมีบาทหลวงเฮ็ด โดแลนติโน เป็นผู้ดูแลกลุ่มชาวยุวนเหล่านี้ และได้ทำการก่อสร้างวิหารหลังแรกขึ้นในระหว่างปี พ.ศ. 2273-2295 ต่อมาได้เกิดเหตุไม่สงบในหมู่บ้านทำให้บางส่วนของผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ เดินทางออกจากหมู่บ้าน ทิ้งวิหารจนเสื่อมโทรม จนมีการสร้างวิหารใหม่เป็นหลังที่ 2 ในปี พ.ศ. 2295 โดยบาทหลวงเดอแก้วนา และได้ทำการสร้าง

วิหารอีกครั้งเป็นหลังที่ 3 ในสมัยคุณพ่อมัทเทียโคเป็นอธิการโบสถ์ โดยการย้ายมาตั้งในบริเวณฝั่งตะวันออกหรือที่ตั้งปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2377 และในปี พ.ศ. 2398 สมัยคุณพ่อรังแพงเป็นเจ้าของอาวาสได้ทำการสร้างวิหารใหม่เป็นหลังที่ 4 และวิหารหลังปัจจุบันได้ทำการสร้างขึ้นโดยคุณพ่อเปริยากาล โดยได้พิธีเสกศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2449 อาสนวิหารพระนางมารีอากฤษนิรมล นับเป็นหนึ่งในวิหารที่มีสวยงามที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย และเป็น โบสถ์ระดับชั้นอาสนวิหารแห่งเดียวในฝั่งตะวันออกของไทย โดยที่เด่นชัดคือยอดแหลมบนหอรระฆัง 2 หลัง ภายในวิหารตกแต่งเพดานเป็นท้องเรือไม้โนอาห์ ช่องบานกระจกแบบกอทิก และกระจกงานกระจกสี นอกจากนี้ภายในยังมีแม่พระที่มีความล้ำค่า ซึ่งตกแต่งด้วยพลอยกว่า 200,000 เม็ด หรือกว่า 2 หมื่นกะรัต และฐานซึ่งหล่อขึ้นด้วยเงินบริสุทธิ์ประดับองค์ด้วยทองคำและพลอยชนิดต่าง ๆ วิหารแห่งนี้ได้รับรางวัลจากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นวิหารอนุรักษ์อาคารดีเด่น ประจำปี 2542 อีกด้วย

จากสถิติในปี พ.ศ. 2554 ของจังหวัดจันทบุรีมีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 1,924 ล้านบาท จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 1,348,867 คน และปัจจุบันมีอัตราการเพิ่มของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและชาวต่างประเทศในแต่ละปีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดจันทบุรีเติบโตและก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2561) ปี พ.ศ. 2555 จังหวัดจันทบุรีทำรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพิ่มขึ้น 19.44 ล้านบาท จังหวัดตราดทำรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพิ่มขึ้น 465.38 (กรมการท่องเที่ยว, 2556)

ตารางที่ 1.3 สถิตินักท่องเที่ยวปัจจุบันเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา

จำนวนนักท่องเที่ยว	ปี 2560 (ม.ค.-ก.ย.)	ปี 2559 (ทั้งปี)	ปี 2558 (ทั้งปี)
ไทย	1,397,496	1,285,453	1,234,299
ต่างชาติ	61,038	58,628	57,411
รวม	1,458,534	1,344,081	1,291,710
รายได้		5,700.99	5,263.35
		(ล้านบาท)	(ล้านบาท)

ตารางที่ 1.3 สถิตินักท่องเที่ยวปัจจุบันเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา (ต่อ)

จำนวนนักท่องเที่ยว	ปี 2560 (ม.ค.-ก.ย.)	ปี 2559 (ทั้งปี)	ปี 2558 (ทั้งปี)
อัตราการเข้าพัก		56.78	54.51
นักท่องเที่ยวต่างชาติ 5 อันดับแรก	1) สวีเดน 2) ฝรั่งเศส 3) เดนมาร์ก 4) ฮอลแลนด์ 5) จีน	1) สวีเดน 2) ฝรั่งเศส 3) เดนมาร์ก 4) ฮอลแลนด์ 5) จีน	1) สวีเดน 2) ฝรั่งเศส 3) เดนมาร์ก 4) ฮอลแลนด์ 5) จีน

ที่มา : สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี, 2560

1.3.4 เป็นเมืองส่งเสริมการค้าชายแดนเพื่อการค้าและการลงทุน

จันทบุรี มีจุดผ่านชายแดนถาวร จำนวน 2 จุด คือ บ้านผักกาด และบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน และจุดผ่อนปรน จำนวน 3 จุด คือ บ้านบึงชนังล่าง อำเภอโป่งน้ำร้อน บ้านซบตารี และบ้านสวนส้ม อำเภอสอยดาว ทำให้จันทบุรีเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนเชื่อมโยงกับจังหวัดพระตะบองและกรุงไพลินของกัมพูชา และมีศักยภาพในการพัฒนาการค้าการลงทุนและการเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนาม ภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมืออ่าวดี-เจ้าพระยา-แม่น้ำโขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอ่าวดี-เจ้าพระยา-แม่น้ำโขง (ACMECS) (กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, 2549) รวมทั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และในปี พ.ศ. 2555 สถานการณ์การค้าชายแดนของจังหวัดจันทบุรี มีมูลค่า 4,153.98 ล้านบาท ประกอบกับการเปิดเสรีอาเซียนเมื่อ 31 ธันวาคม 2558 ทำให้มีโอกาสทางด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ เนื่องมาจากทรัพยากรของจังหวัด ที่มาจากตำแหน่งทำเลที่ตั้ง มีความเหมาะสมเอื้อต่อการศักยภาพของพื้นที่เป็นอย่างมาก

ถึงแม้ว่าการค้าชายแดนด่านจันทบุรี มีมูลค่าการส่งออก - นำเข้าสินค้าไม่สูงเท่าด่านคลองใหญ่ และด่านอรัญประเทศที่มีมูลค่ารวมถึงหมื่นล้านบาท แต่การค้าชายแดนจันทบุรีก็ทำให้ไทยได้ดุลการค้ามาโดยตลอด โดยสินค้าส่งออกของไทย 5 อันดับแรก ได้แก่ เครื่องดื่มประเภทเบียร์ ขนม กระดาษถ่ายเอกสาร น้ำมันเบนซินพิเศษออกเทน 95 และปูนซีเมนต์ ทั้งนี้ จังหวัดจันทบุรียังเป็นจังหวัดนำร่องในโครงการลงทุนเกษตรแบบมีพันธะสัญญาต่อกัมพูชา เหตุเพราะมีการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2561)

มีเนื้อที่ 6,388 ตารางกิโลเมตร ที่ประกอบไปด้วยสภาพภูมิประเทศที่มีป่าไม้ ภูเขา ที่ราบสูง ราบลุ่มน้ำ และที่ราบชายฝั่งทะเล มีอาณาเขตติดต่อกับฉะเชิงเทรา และสระแก้วทางทิศเหนือ ทิศตะวันออกติดกับตราด

ในการนี้ ด้วยความที่จังหวัดจันทบุรีมีความสำคัญต่อเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หลายเหตุการณ์และมีความหลากหลายทางภูมิประเทศ เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทาง ธรรมชาติและทางวัฒนธรรมหลายแห่ง จากทั้งหมดนี้ส่งผลให้ “จันทบุรี” เป็นจังหวัดในกลุ่มภาค ตะวันออก ที่มีความโดดเด่นและสำคัญมากอีกจังหวัดหนึ่งและยังมีอะไรอีกมากมายที่น่าสนใจ ซึ่งจะขอกล่าวถึงโดยละเอียดในบทต่อไป

1.4 เมืองตราด จุดเชื่อมต่อเส้นทางพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนร่วมเมืองจันทบุรี

“เมืองตราด” หรือเมืองทุ่งใหญ่ปรากฏในทำเนียบหัวเมืองสมัยพระเจ้าปราสาททอง (พ.ศ. 2178) ว่าเป็นหัวเมืองชายทะเล สังกัดฝ่ายการต่างประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้านการคลัง นอกจากเป็นแหล่งสินค้าแล้ว ตราดยังเป็นหนึ่งในเมืองท่าชายทะเล ที่มีชัยภูมิเหมาะกับการแวะจอดเรือ เพื่อขนถ่ายซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า เติมเสบียงอาหารน้ำจืด บริเวณอ่าวเมืองตราดจึงเป็นที่ตั้งชุมชน พ่อค้าชาวจีนที่เดินทางมาค้าขาย ครั้งเมื่อสงครามกู้เอกราชสมเด็จพระเจ้าตากสิน ทรงเลือกเมืองตราดเป็นเมืองหน้าด่านกันชน ทำหน้าที่ส่งเสบียงอาหารก่อนเคลื่อนทัพเรือออกจาก จันทบุรียกไปขับไล่พม่าเพื่อกอบกู้เอกราชคืนสู่ชาติไทย

ในปี พ.ศ. 2325 ช่วงต้นรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 1 ตราดยังขึ้นกับกรมท่า แสดงให้เห็นว่า ตราดยังคงสังกัดอยู่ในฝ่ายกิจการต่างประเทศและการคลัง ในฐานะหัวเมืองชายฝั่งทะเลและเป็นเมืองท่าสำคัญแห่งหนึ่งเช่นเดียวกับในสมัยอยุธยา ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 ไทยทำศึกกับ เจ้าอนุวงศ์ แห่งเมืองเวียงจันทน์ ซึ่งต่อมาหันไปสวามิภักดิ์กับญวนผัดใจกันจนต้องทำสงคราม ในปี พ.ศ. 2371 เมืองตราดมีความสำคัญเป็นกำลังพลและเสบียงอาหาร มีการตั้งป้อมค่ายอยู่ที่ บ้านแหลมหินปากอ่าวเมืองตราด โดยในช่วงยุคล่าอาณานิคมของตะวันตก สมัยรัชกาลที่ 5 ฝรั่งเศส ได้ส่งกองทัพเรือเข้ายึดจันทบุรี ปี ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436) และคืนให้ไทยในปี พ.ศ. 2447 แต่ได้บังคับให้ไทยต้องยอมมอบเมืองตราดให้อยู่ในการปกครองของฝรั่งเศสด้วยพระปรีชาสามารถของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีสายพระเนตรยาวไกล เห็นว่าเมืองตราด มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เป็นเมืองชายฝั่งทะเลที่อุดมสมบูรณ์ และพลเมืองส่วนใหญ่เป็นคนไทย

พระองค์จึงดำเนินวิเทโศบายทางด้านการต่างประเทศ จนฝรั่งเศสยินยอมทำสัญญายกเมืองตราดคืนให้กับไทย เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2449 โดยแลกเปลี่ยนกับพระตะบอง เสียมราฐ ศรีโสภณ ชาวตราด จึงถือเอาวันที่ 23 มีนาคม ของทุกปี เป็นวันสำคัญที่คนไทยจะได้สำนึกถึงพระมหากรุณาธิคุณในการปกป้องเอกราชอธิปไตยของไทยขององค์พระพุทธเจ้าหลวง ในการนำเมืองตราดคืนไว้ให้ลูกหลาน และในสมัยสงครามอินโดจีนช่วงปี พ.ศ. 2483-2484 เกิดกรณีพิพาทเกี่ยวกับเขตแดนทางด้านตะวันออกระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2484 ฝรั่งเศสได้ส่งเครื่องบินลาดตระเวนเข้ามาในน่านฟ้าไทย บริเวณเกาะช้าง เกาะกูด เกาะเสม็ด และสัตหีบ กองบินจันทบุรี จึงได้ส่งเครื่องบินขึ้นสกัดและยิงขับไล่ ต่อมาในวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2484 ฝรั่งเศสส่งเครื่องบินเข้ามาลาดตระเวนแถบเกาะช้างซ้ำอีก แล้วทิ้งระเบิดบริเวณเกาะง่าม เรือรบหลวงสงขลา และเรือรบหลวงชลบุรี ใช้ปืนต่อสู้อากาศยานยิงตอบโต้จนถูกเครื่องบินข้าศึกตกทะเลไปทางด้านใต้ของเกาะหวาย เรือรบของข้าศึก 7 ลำ นำโดยเรือลาดตระเวนลามอตต์ปีเกต์ รุกกล้าเข้ามาทางด้านใต้ของเกาะช้าง โจมตีเรือรบของฝ่ายไทยอย่างหนัก ไทยสามารถขับไล่ข้าศึกที่มีกำลังเหนือกว่าให้ล่าถอยไปได้ แต่ฝ่ายไทยต้องสูญเสีย ทหารและเรือรบหลวง 3 ลำ คือ เรือรบหลวงสงขลา เรือรบหลวงชลบุรี และเรือรบหลวงธนบุรี โดยจุดที่เกิดยุทธนาวีนี้อยู่บริเวณเกาะง่าม ทางตอนใต้ของเกาะช้าง ใกล้อ่าวสลักเพชร และในปี พ.ศ. 2521 เกิดสงครามสู้รบในกัมพูชา ชาวมุสลิมนับแสนหนีตายทะลักเข้ามาในเขตไทย ทางเทือกเขาบรรทัดเขตพรมแดนด้านตะวันออก จากตัวเมืองตราดเลียบบนทางเทือกเขาบรรทัด และชายฝั่งทะเลอ่าวแอกคลองใหญ่เป็นเส้นทางยุทธศาสตร์สายสำคัญ เมื่อสงครามสงบลงในปี พ.ศ. 2529 เส้นทางสายนี้ได้แปรเปลี่ยนเป็นเส้นทางการค้าระหว่างชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณตลาดหาดเล็ก สุดเขตชายแดนไทยและเป็นจุดเริ่มต้นการเดินทางต่อไปยังเกาะกงมาจนทุกวันนี้ (บ้านจอมยุทธ, 2560)

“ตราด” เป็นจังหวัดมีขนาดพื้นที่เป็นอันดับที่ 56 ของประเทศ และเป็นจังหวัดสุดท้ายที่ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออก ตัวเมืองจังหวัดตราดอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (ถนนสุขุมวิท) เป็นระยะทางประมาณ 385 กิโลเมตร หรือตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 37 (สายบางนา-ชลบุรี-บ้านบึง-แกลง-จันทบุรี-ตราด) เป็นระยะทางประมาณ 315 กิโลเมตร ซึ่งด่านศุลกากรคลองใหญ่มีมูลค่าการค้าสูงอันดับ 6 ขณะที่รัฐบาลกัมพูชาก็กำลังพัฒนาพื้นที่เพื่อเชื่อมโยงถนนหมายเลข 5 หมายเลข 48 กรุงพนมเปญ-ปอยเปต เชื่อมสู่ชายแดนอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วได้อีกด้วย ตราด และสระแก้ว มีศักยภาพเป็นพื้นที่เชื่อมโยงกับตลาดในกัมพูชา และฐานการผลิตหลักในไทยทั้งในด้านการผลิตและส่งออกโดยท่าเรือแหลมฉบัง สิ่งที่สำคัญคือ สามารถใช้แรงงานและวัตถุดิบของประเทศ

เพื่อนบ้าน ได้ อีกทั้งตราดยังได้นำเสนออำเภอคลองใหญ่เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด และล่าสุดเมื่อวันที่ 29 สิงหาคมที่ผ่านมา ที่ประชุมภาค เอกชน จังหวัดตราด และบริษัทปัญญา คอนซัลแตนท์ จำกัด บริษัทที่ปรึกษา สศช.เห็นชอบร่วมกันเลือกพื้นที่ 5 อำเภอเป็นเขตเศรษฐกิจ พิเศษ (SEZ) ได้แก่ อำเภอเมืองตราด เขาสมิง บ่อไร่ แหลมงอบ และคลองใหญ่ ทั้งนี้ไม่รวมอำเภอ เกาะกูด อำเภอเกาะช้าง และเกาะต่าง ๆ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดตราดอาจจะมีรูปแบบ พิเศษแตกต่างไปจากพื้นที่อื่น เพราะไม่ใช่รูปแบบการสร้างนิคมอุตสาหกรรมตามแนวชายแดน ซึ่งอำเภอคลองใหญ่มีพื้นที่เพียง 50 ตารางกิโลเมตร ไม่มีพื้นที่ราบขนาดใหญ่ แต่อยู่ติดกับ เขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง กัมพูชา ซึ่งมีพื้นที่ขนาดใหญ่ 2,100 ไร่ ฉะนั้น การลงทุนด้านอุตสาหกรรม น่าจะเชื่อมโยงกันได้ ไม่มีปัญหาแรงงาน มีสาธารณูปโภคพร้อม และสามารถส่งผลผลิตผ่านเข้ามาไทย เพื่อส่งออกที่ท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี

การพัฒนาต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ต้องเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ส่วนด้าน เกษตรกรรมอาจจะมีพื้นที่พิเศษเพื่อการลงทุน หรือแปรรูปผลผลิต เช่น ที่อำเภอเขาสมิง เพราะมีแผนการพัฒนา ระบบ โลจิสติกส์ระบบรถไฟรางคู่มาถึงอำเภอเขาสมิง โดยเน้นด้านการ ท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยง ตราดมีแนวชายแดนตามธรรมชาติติดทิวเขาบรรทัดตลอดแนวยาว 165 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดกับประเทศกัมพูชาถึง 3 จังหวัด ได้แก่ อำเภอบ่อไร่ ติดกับอำเภอสำราญ จังหวัดพระตะบอง อำเภอเมืองตราด ติดกับอำเภอเวียงเวง จังหวัดโพธิสัตว์ อำเภอคลองใหญ่ติดกับ อำเภอพนมทลสีมา จังหวัดเกาะกง จึงทำให้เกิดตลาดการค้าชายแดนขึ้น เป็นเสมือนประตูเชื่อมโยง การค้าการท่องเที่ยว การลงทุนและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ พร้อมทั้งนำไปสู่การ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ กับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคอื่นการค้าชายแดน มีช่องทาง การค้า ได้แก่

1) ผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ตรงข้ามกับบ้านจามเยียม อำเภอพนมทลสีมา จังหวัดเกาะกง ของกัมพูชา ลักษณะการค้าที่จุดนี้ ร้อยละ 80 เป็นการนำสินค้าลงเรือเพื่อขนส่งไปยังกัมพูชา โดยท่าเทียบเรือของเอกชนมี 4 แห่ง คือ ท่าเทียบเรือชลาลัย ท่าเทียบเรือกัลปังหา ท่าเรือ ป.เกษมศิริ และท่าเรือ ส.กฤตวรรณ ส่วนอีก ร้อยละ 20 เป็นการนำเข้า-ส่งออกผ่านจุดผ่านแดน โดยตรง จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก อ.คลองใหญ่ จ.ตราด ถูกประกาศให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรเมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2541 นับเป็น ช่องทางบกสำคัญที่จะเชื่อมต่อ ไปยังประเทศกัมพูชาและสามารถเดินทางเข้าสู่ประเทศเวียดนาม ตอนใต้ได้อย่างสะดวก ปัจจุบันมูลค่าการค้าชายแดนที่นี้อยู่ระหว่าง 26,000 – 27,000 ล้านบาทต่อปี

ซึ่งมูลค่าการค้าเหล่านี้มีแนวโน้มทะลุ 30,000 ล้านบาท ในอีก 1-2 ปีนี้ นี่เองที่ทำให้ช่องทางการค้าชายแดนบ้านหาดเล็กมีมูลค่าการค้าระหว่างไทยและกัมพูชาสูงเป็นอันดับสองรองจากด่านชายแดนจังหวัดสระแก้ว ในช่วง 4-5 ที่ผ่านมาเส้นทางการค้าคมนาคมในประเทศกัมพูชาได้รับการพัฒนาขึ้นมากทำให้การขนส่งสินค้าทางบกได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะสินค้าที่ต้องการให้ไปถึงมือผู้บริโภคอย่างรวดเร็ว เช่น พืชผักผลไม้ต่าง ๆ ขณะที่การขนส่งสินค้าทางเรือยังเป็นช่องทางหลักนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากมีต้นทุนในการขนส่งที่ถูกกว่าโดยขนส่งสินค้าผ่านท่าเทียบเรือชลาลัย ซึ่งเป็นท่าเทียบเรือเอกชนขนาดใหญ่ของบ้านหาดเล็กที่เปิดให้บริการมานานกว่า 20 ปีแล้ว ที่นี้เป็นท่าเรือรองรับการขนถ่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่ขนส่งทางรถยนต์มาจากแหล่งต่าง ๆ ในประเทศไทย ก่อนทำการขนลงเรือเพื่อเดินทางไปยังประเทศกัมพูชา ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่จะถูกขนส่งไปที่ท่าเรือสีหนุวิลล์และกระจายต่อไปยังแหล่งต่าง ๆ ในประเทศ รวมถึงการขนส่งต่อไปยังประเทศเวียดนามบางส่วนด้วย

จึงอาจกล่าวได้ว่า การค้าชายแดนที่บ้านหาดเล็กแห่งนี้มีศักยภาพสูงอย่างยิ่งที่สามารถสร้างทางเลือกอันหลากหลายในการขนส่งสินค้าไปสู่ตลาดปลายทางได้ทั้งทางบกและทางทะเล “จังหวัดตราดมีทางเลือกให้กับพ่อค้า ประชาชน ใครสะดวกไปทางรถก็ไป ใครสะดวกมาทางเรือก็มาทางเรือ แต่ก็มีปัจจัยเท่าที่ทราบว่าจะทำไมช่วงนี้นิยมขนส่งทางรถ เพราะว่ากัมพูชาเขามีพัฒนาการด้านการเก็บภาษี ทางน้ำเก็บแพง ผู้ประกอบการจะไปทางรถ สักวันถ้ากัมพูชามีนโยบายเก็บภาษีทางรถแพง ผ่อนปรนทางน้ำถูกลง ผู้ประกอบการธุรกิจก็จะไปทางน้ำ” ขณะที่สินค้าประมงเฉพาะที่ทำเทียบเรือชลาลัยเพียงแห่งเดียวเป็นแหล่งรองรับสัตว์ทะเลที่จับได้เฉลี่ยไม่น้อยกว่าเดือนละ 4 ล้านกิโลกรัม ซึ่งทั้งหมดเกิดจากการทำประมงในน่านน้ำแถบ จ.ตราด รวมทั้งในน่านน้ำของกัมพูชาที่อยู่ติดกัน ส่วนใหญ่สินค้าประมงจะถูกขนส่งเข้าสู่อุตสาหกรรมแปรรูปในจังหวัดสมุทรสงครามและบางส่วนยังส่งไปไกลถึงภาคใต้ของประเทศไทย สะท้อนให้เห็นศักยภาพของบ้านหาดเล็กที่เป็นทั้งศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าประมงที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในแถบภาคตะวันออกของประเทศไทย ในอนาคตเมื่อความเป็นประชาคมอาเซียนเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ เชื่อว่าเมืองชายแดนเล็ก ๆ อย่างบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จ.ตราด จะได้รับความสนใจมากขึ้น นั่นเพราะที่นี่ตั้งอยู่บนถนนสาย R10 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจชายฝั่งทะเลตอนใต้ (Southern Economic Corridor) ภายใต้โครงการระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub Regional Economic Corridors) และการได้รับเงินอุดหนุนจาก ADB (Asian Development Bank) หรือธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย เนื่องจากบ้านหาดเล็ก อ.คลองใหญ่ จ.ตราด ตั้งอยู่ที่กึ่งกลางภูมิภาคที่เป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญระหว่างกัมพูชาและเวียดนามตอนใต้ ยิ่งหากโครงการท่าเรือทวายในเมียนมา ดำเนินการ

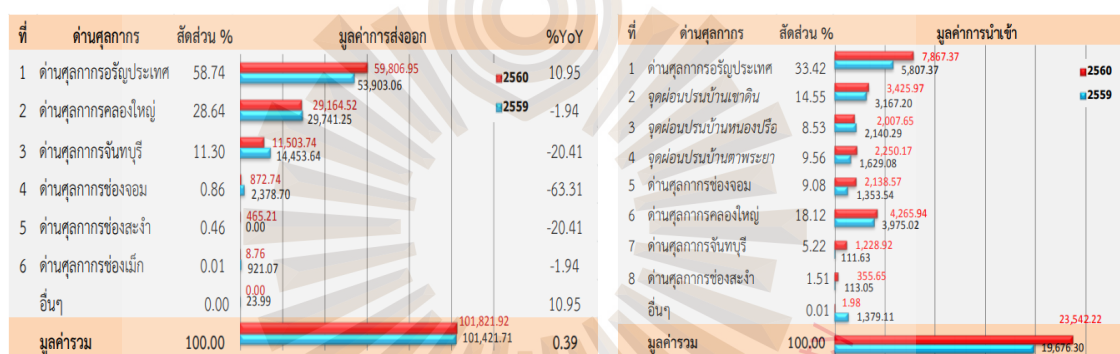
แล้วเสร็จเมื่อใด บ้านหาดเล็กจะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น ในฐานะประตูเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ การค้าและการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนอย่างแน่นอน

2) จุดผ่อนปรนการค้าบ้านมะม่วง พื้นที่อำเภอบ่อไร่ (เนิน 400) วันเวลาเปิด-ปิด คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี เวลา 07.00 – 18.00 น. ปริมาณการค้า ณ จุดนี้ค่อนข้างน้อย

3) จุดผ่อนปรนการค้าชั่วคราวบ้านท่าเส้น พื้นที่ตำบลแหลมกลัด อำเภอเมืองตราด วันเวลาเปิดปิด คือ ทุกวันเสาร์ เวลา 10.00 – 16.00 น. เป็นการค้าของชาวบ้านท่อมดา ตำบลท่อมดา อำเภอเวียงเวง จังหวัดโพธิสัตว์ โดยลงทะเบียนเข้า-ออก ที่ฐานร้อย ทพ.นย.ที่ 535 (บ้านท่าเส้น)

เศรษฐกิจตราด มีรายได้จากภาคเกษตรกรรม การท่องเที่ยว และการค้าชายแดนเป็นสำคัญ ปัจจุบันมีรายได้ต่อหัว 145,553 บาท/คน/ปี จากการการเติบโตค่อนข้างสูง สำหรับ “การท่องเที่ยว” อยู่บริเวณอำเภอเกาะช้าง อำเภอเกาะกูด เกาะหมาก และพื้นที่เชื่อมโยง ซึ่งมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อรองรับกลุ่มลูกค้าที่อยู่ในระดับกลางและระดับสูงชัดเจนมากขึ้น โดยเม็ดเงินใหญ่จากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. เข้ามาพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่นานาชาติ ขณะที่ “การค้าชายแดน” อยู่บริเวณด่านคลองใหญ่ ซึ่งปัจจุบันมีระบบขนส่งครบครันทั้งทางบกและทางน้ำ ซึ่งเส้นทางบกจะเชื่อมต่อถนนสุขุมวิทหมายเลข 3 กับถนนหมายเลข 48 กัมพูชา ที่เชื่อมต่อไปยังเวียดนาม ส่วนทางน้ำก็มีท่าเทียบเรือคลองใหญ่ และยังมีท่าเรือเอกชนอีก 4 ท่าขนส่งสินค้าไปกัมพูชา จึงทำให้จังหวัดตราด เป็นประตูเชื่อมต่อกัมพูชาและเวียดนามในระยะทางใกล้มาก โดยเปิดเส้นทางการค้าการลงทุน ไปถึงเมืองสีหนุวิลล์ กำปอต พระตะบอง และเชื่อมต่อถึงเมืองเกียนยางทางใต้ของเวียดนาม และ เกินถ่อ (เส้นทางสาย R10) ซึ่งเวียดนามต้องการผลไม้ พันธุ์ลูกกึ่งจำนวนมาก ส่วนกัมพูชาต้องการให้เข้าไปลงทุนด้านเกษตรกรรม หรือรับซื้อพืชผลทางการเกษตร ส่วนการท่องเที่ยวควรเชื่อมโยงจังหวัดตราด (เกาะช้าง)-กัมพูชา-เวียดนาม ที่ผ่านมาการค้าระหว่างไทย-กัมพูชา ด้านจุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก มีมูลค่าปีละ 2 หมื่นกว่าล้านบาท เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าปีละ 5 หมื่นล้านบาท และหากเปิดเส้นทางเรือเชื่อมต่อถึงเวียดนาม จะทำให้มูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นมาก แต่ต้องแก้ไขกฎระเบียบการขนส่ง และระบบภาษี นอกจากนั้นจะมีการเปิดจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านมะม่วง (เนิน 400) อำเภอบ่อไร่เชื่อมกับอำเภอสำลุค จังหวัดพระตะบอง และผลักดันเป็นจุดผ่านแดนถาวรต่อไป ส่วนจุดผ่อนปรนการค้าชั่วคราวที่บ้านท่าเส้น อำเภอเมืองตราด ติดกับอำเภอเวียงเวง จังหวัดโพธิสัตว์ ในอนาคตจะเปิดเป็นจุดผ่านแดน และเป็นด่านถาวรเช่นกัน จังหวัดตราด

มีศักยภาพการค้าชายแดนมากที่สุด 1 ใน 2 ด้าน ของประเทศ (ตราด และประจวบคีรีขันธ์) เพราะมีทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ ซึ่งเส้นทางถนนสามารถเชื่อมโยงถึงกัมพูชา-เวียดนามได้ แต่ขณะนี้ยังมีปัญหาเรื่องการขนส่งข้ามแดน โดยรถขนส่งสินค้าของไทยยังไม่สามารถผ่านเข้าถึงเมืองหลวงพนมเปญได้ ในส่วนของสนามบินตราด ก็ได้รับการยกระดับเป็นสนามบินศุลกากรแล้ว เมื่อต้นปี 2557 ต่อมาคณะกรรมการ การเงิน การคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงิน สภาผู้แทนราษฎร ได้มีมติตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษา เรื่องการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดชายแดนประเทศไทย ซึ่งจังหวัดตราดได้รับคัดเลือกให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษฯ เนื่องจากมีศักยภาพด้านการค้าชายแดน มีด่านถาวรช่องทางการติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา จึงต้องมีการเตรียมพร้อม ในด้านการค้าการลงทุน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศไทย และประชาชนชาวจังหวัดตราด (สำนักงานจังหวัดตราด, 2558)

รูปที่ 1.1 มูลค่าการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา (รายด่าน) ปี 2560

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมการค้าต่างประเทศ
โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร, 2560 ค

จังหวัดตราดเป็น 1 ใน 5 จังหวัด ของการประกาศให้อำเภอคลองใหญ่ ทั้งอำเภอเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตราด มี 2 จุดเด่นที่สำคัญในการขับเคลื่อน ประการที่แรก คือ การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ เนื่องจากจังหวัดตราดมีมูลค่าการค้าชายแดนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่าการขนส่งสินค้าทางเรือมีมูลค่ารวมกว่าร้อยละ 70 ประกอบกับโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรืออเนกประสงค์คลองใหญ่จะแล้วเสร็จ นับว่าจะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการขนส่งสินค้าทางน้ำสู่ประเทศในอินโดจีน ในขณะที่การขนส่งสินค้าทางบกก็มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 20 หากโครงการพัฒนาเส้นทางคมนาคม ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 หรือถนนสุขุมวิท ช่วงตราด – หาดเล็ก ประการที่ 2 จุดเด่นในเรื่องของการท่องเที่ยว ที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยง

การท่องเที่ยวทางทะเล และบนฝั่ง นับเป็นอีกจุดเด่นที่สำคัญของนักลงทุนที่ต้องการเข้ามาลงทุนในพื้นที่นำมาเป็นปัจจัยประกอบในการตัดสินใจลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ประกอบกับที่ตั้งทางภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยทางภาคตะวันออก ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวหมู่เกาะทะเลตราด ที่มีความงดงามของสีน้ำทะเลและยังมีพิพิธภัณฑสถานที่น่าสนใจของตราด นอกจากนี้เมืองตราดยังมีเอกลักษณ์อีกหลายด้าน ทั้งอาหารพื้นบ้านและผลไม้มีนานาชนิดตามฤดูกาล รวมถึงยังมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนที่น่าสนใจ ด้วยเหตุนี้ทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงได้คัดเลือก “ตราด” ให้เป็น 1 ใน 12 เมืองต้องห้ามพลาด “เมืองเกาะในฝัน” ตราดมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย

ด้วยศักยภาพ โอกาส และข้อได้เปรียบของจังหวัดจันทบุรี และตราด ประกอบกับการกำหนดวิสัยทัศน์ของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ได้อย่างชัดเจนคือเป็น “แหล่งท่องเที่ยวระดับสากล แหล่งผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพ ฐานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างสมดุลและยั่งยืน ประตูสู่เศรษฐกิจโลก” ทั้งจันทบุรี และตราด จัดอยู่ในจังหวัดที่มีพื้นที่น้อยที่สุดของประเทศไทย แต่ได้ชื่อว่า “อีสเทิร์นชิบอร์ด” เพราะตั้งอยู่ชายฝั่งทะเล มีท่าเรือน้ำลึก สะดวกในการขนส่งสินค้า เป็นเขตแปรรูปสินค้าเกษตรแบบครบวงจร มีก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย และมีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งมีศักยภาพข้อได้เปรียบในเชิงพื้นที่ ได้แก่

- 1) มีโครงข่ายการคมนาคมขนส่งทั้งทางบกและทางน้ำที่เชื่อมกันอย่างเป็นระบบ
- 2) มีแหล่งแร่รัตนชาติที่มีคุณภาพและชื่อเสียง อีกทั้งยังเป็นแหล่งเจียรไนอัญมณีที่มีชื่อเสียงของประเทศ
- 3) มีพรมแดนติดกับชายแดนกัมพูชามีโอกาสและคู่ทางการลงทุนในกัมพูชา (การค้าชายแดน) โดยเฉพาะด้านการค้าชายแดนที่สำคัญ คือ ด่านถาวรบ้านแหลม ด่านถาวรบ้านผักกาด อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และด่านถาวรบ้านหาดเล็ก จังหวัดตราด
- 4) เป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้ที่มีชื่อเสียง มีการผลิตเพื่อบริโภคและส่งออก/แปรรูป
- 5) สภาพภูมิประเทศเอื้อต่อการท่องเที่ยวและมีแหล่งท่องเที่ยวติดอันดับโลก
- 6) มีการลงทุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญของประเทศ

จากที่กล่าวมา จึงทำให้เศรษฐกิจของภาคตะวันออกเจริญมากและเป็นภูมิภาคย่อยทางตะวันออกของประเทศไทย ที่อยู่ติดชายฝั่งอ่าวไทยด้านตะวันออก นับเป็นอีกภูมิภาคหนึ่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นแหล่งอุตสาหกรรม ผลไม้ และอัญมณีของประเทศ โดยเฉพาะแร่รัตนชาติ เช่น คอรัันต์ม (พลอยสีน้ำเงิน, ไพลีน) บุษราคัม พบมากที่จังหวัดจันทบุรี และตราด ทับทิม พบที่จังหวัดตราด ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวย ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเล มีท่าเรือน้ำลึก สะดวกในการขนส่งสินค้า เป็นเขตแปรรูปสินค้าเกษตรแบบครบวงจร มีก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย และมีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร และด้วยศักยภาพที่โดดเด่นทั้งหมดที่กล่าวมา จะทำให้ “จันทบุรี” ก้าวเข้าสู่การเป็นเมืองเศรษฐกิจการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ที่สำคัญของประเทศไทย และในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างแน่นอน

1.5 วัตถุประสงค์และแนวทางการศึกษา

1.5.1 การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่รูปแบบการค้าชายแดนจังหวัดจันทบุรี และนโยบายการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับประเทศและระดับจังหวัด
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาจังหวัดจันทบุรีให้เป็นเมืองศูนย์กลางการค้าการลงทุนเศรษฐกิจ และเมืองท่องเที่ยวชายแดน

1.5.2 แนวทางการศึกษาใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

โดยมีแนวทาง ดังนี้

- 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี รองผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ประธานการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา นายอำเภอโป่งน้ำร้อน ปลัดจังหวัด ป้องกันจังหวัด จ่าจังหวัดจันทบุรี ผู้อำนวยการแขวงการท่องเที่ยว ผู้บังคับการตำรวจภูธรจันทบุรีและตราด นายกเทศมนตรี ผู้นำท้องถิ่น ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดจันทบุรี

2) การศึกษางานวิจัยและเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้อ้างอิงและประกอบการทำวิจัยในครั้งนี้ โดยเมื่อได้รับข้อมูลจากทั้งสองแนวทางแล้ว ผู้วิจัยจะนำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ นำมาศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการทำวิจัยเรื่อง “จันทบุรีเมืองศูนย์กลางการกระจายสินค้า เมืองเศรษฐกิจการลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดน”

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบูรพาภิวัตน์

จากการที่ได้ศึกษางานเขียนงานในหนังสือ “บูรพาภิวัตน์” และบทความวิชาการของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดและมีแรงบันดาลใจในการที่จะทำงานวิจัยเรื่อง “จันทร์ เมืองศูนย์กลางการค้าการลงทุน เศรษฐกิจ และเมืองท่องเที่ยวชายแดน” เพื่อเป็นเมือง เศรษฐกิจการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ในครั้งนี้ให้ดีที่สุด เนื่องจากพบว่าสถานการณ์โลก ที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่น่าเชื่อ ทั้งในระดับโลกปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่าโลกเกิดการสลับขั้ว และ ตะวันออกผงาด เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้กล่าวว่า ในยุคบูรพาภิวัตน์นี้ ทวีปเอเชียแทบทุกประเทศ ได้เจริญก้าวหน้าแบบก้าวกระโดด จีนกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ อินเดีย รัสเซีย กลับมา แข็งแกร่งขึ้น ส่วนตะวันออกกลางดินแดนแห่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ กลายเป็นนักลงทุน ระดับโลก ญี่ปุ่น ซึ่งจากนี้ไปก็จะอยู่ในซีกตะวันออกมากขึ้น เป็นประเทศที่มีอำนาจทาง เศรษฐกิจ ในขณะที่เกาหลีได้ซึ่งจัดเป็นตะวันออกชัดเจนเป็นประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำของโลก มาหลายปีแล้ว ไต้หวัน ฮองกง สิงคโปร์ กลายเป็นแถวหน้าในทางเศรษฐกิจของโลก และอีกไม่กี่ปี ข้างหน้า มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เพื่อนบ้านของเราทางตอนใต้จะกลายเป็นประเทศพัฒนา “บูรพาภิวัตน์” ในความหมายที่เข้าใจได้ไม่ยากนักก็คือ จีนกับอินเดียจะโดดเด่นขึ้น คือเอเชียกำลัง จะรวยขึ้น ซึ่งทั้งจีนและอินเดียนั้นใกล้ไทยทั้งคู่ อินเดียขึ้นใกล้ไทยในทางทะเล แต่จีนใกล้กับไทย ทางบกด้วย คือใกล้ชายแดนทางเหนือของเรา ซึ่งสิ่งที่ทำให้โลกกลับขั้วอำนาจ ประกอบไปด้วย

ประการแรก จีนมียุทธศาสตร์ OBOR (ย่อมาจาก One Belt One Road) เพื่อเชื่อม เอเชียกับยุโรปในทางบก และเชื่อมทะเลจีนกับแปซิฟิกทางตะวันตกเข้ากับมหาสมุทรอินเดียต่อไป จนถึงทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและชายฝั่งตะวันออกของทวีปแอฟริกาด้วย รถไฟความเร็วสูงและ ทางหลวงจากปักกิ่งจะวิ่งผ่านซินเกียง เข้าเอเชียกลาง รัสเซีย คอเคซัส หรือตุรกี ผ่านยุโรปตะวันออก ไปถึงยุโรปตะวันตกถึงลอนดอน ถึงเบอร์ลิน โดยทั่วไป จีนและสหรัฐจะมีบทบาททางการเมือง-

การทหาร-เศรษฐกิจในไทย และในอาเซียนสูงกว่าญี่ปุ่นและยุโรป ในทางเศรษฐกิจญี่ปุ่นยังสำคัญมากต่อเราในทางการต่างประเทศและความมั่นคงสหรัฐและอาเซียนจะยังสำคัญมาก แต่ในทางธุรกิจ และในทางเศรษฐกิจ จีนจะสำคัญกว่าใคร ๆ ยุทธศาสตร์หลักทางการต่างประเทศของจีน คือ “One Belt One Road” ซึ่งหมายถึง จะทำให้เกิดเส้นทางสายไหมทางบก และทางทะเล เชื่อมยุโรป เอเชียและแอฟริกาเข้าด้วยกัน เป็นแนวคิดที่จัดว่าใหญ่หึมา ทะเยอทะยานในทางบวก ถือเป็นยุทธศาสตร์ระดับโลกทางหลวงและเส้นทางรถไฟความเร็วสูงของจีน นอกจากจะเชื่อมด้านตะวันออกและตะวันตกของเอเชียเข้าด้วยกันแล้ว ยังจะเชื่อมเอเชียตะวันออกเข้ากับเอเชียอาคเนย์ จากคุนหมิง และหนานหนิง ผ่านเวียดนาม ลาว พม่าเข้าไทย ลงไปตามภาคใต้ของเราเข้าสู่มาเลเซีย สิงคโปร์ และต่อไปได้จนถึงสุมาตราและชวาของอินโดนีเซียทีเดียว

ประการที่ 2 สหรัฐเริ่มจะปรับสมดุลด้านการต่างประเทศ (ที่เรียกว่า Rebalancing หรือ Pivoting to Asia) ทุ่มเทความสนใจและถ่ายโอนน้ำหนักมายังเอเชีย โดยเฉพาะเอเชียตะวันออก เอเชียอาคเนย์ และเอเชียใต้มากขึ้น จากเดิมที่สหรัฐได้ให้ความสำคัญและไปุ่นวายกับสงครามตะวันออกกลาง การล่มสลายของกำแพงเบอร์ลิน การสิ้นสุดของสงครามเย็น เหตุการณ์ 911 ที่ไม่คาดฝัน เข้าสู่สงครามอ่าวสงครามอัฟกานิสถาน และสงครามอิรัก และสุดท้ายขณะนี้ยังมี ISIS และโอกาสที่จะไกลเข้าสู่อีกสองสงคราม หนึ่งในยูเครนและสองในซีเรีย สหรัฐอเมริกาขณะนี้พยายามจะกลับมาสู่เอเชีย ที่จริงสหรัฐ “ทิ้ง” ไทยและเอเชียอาคเนย์ไปหลังจาก “พ่ายแพ้” ในสงครามเวียดนาม แต่จะต้องกลับมาเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับจีน จีนเติบโตขึ้นทุกวันในแบบ “ก้าวกระโดด” จนขนาดของเศรษฐกิจนั้นใหญ่เป็นรองแค่สหรัฐเท่านั้นเอง เราจะต้องรักษาดุลในความสัมพันธ์ของเรากับจีนและสหรัฐให้ดี

ประการที่ 3 เกิดข้อขัดแย้งในทะเลจีนใต้ – ไทยอาจเป็นตัวกลางได้ หรือเป็นแค่รักษาความเป็นกลางให้ได้จีนมีข้อพิพาทเกี่ยวกับพื้นที่ทางทะเล หมู่เกาะต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้ หลายจุด กับไต้หวัน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย เป็นต้น จีนได้พยายามให้อาเซียน โดยเฉพาะไทย กัมพูชาและลาววางตัวเป็นกลาง เพื่อให้เกิดการเจรจาวิภาคิกับประเทศคู่ขัดแย้งโดยตรงเท่านั้น ด้านสหรัฐอเมริกาพยายามใช้เวียดนามและฟิลิปปินส์มาคานอำนาจจีนในเอเชียอาคเนย์ ส่วนไทยนั้นอยู่ตรงกลาง ระหว่างจีนกับอาเซียน และจีนกับอเมริกา

ประการที่ 4 เวลานี้เกิดกระแส “บูรพาภิวัตน์” ขึ้นมาคู่กันไปกับ “โลกภิวัตน์” หรือพูดอีกอย่างว่า “โลกภิวัตน์” นั้นทำท่าจะไม่เหมือนเดิม แต่จะเป็น “บูรพาภิวัตน์” ไปด้วย เอเชียและ

ซีกตะวันออกของโลก มีเค้าที่จะเป็น “อนาคต” ของโลกมากขึ้น คงไม่ถึงขั้น “แทนที่” ตะวันตก เสียสิ้นเชิง ประชากรหญิงจีนมี 700 ล้านคน คนจีนอยากสวยอยากงามมากขึ้นเรื่อย ๆ เพียงแค่ 10 เปอร์เซ็นต์ของสตรีจีนใช้เครื่องสำอางไทย ก็เป็น โอกาสทองทางธุรกิจของเครื่องสำอางไทย แน่นอน เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2559) อีกทั้งในแง่ความหลากหลายอุดมทางชีวภาพนั้น ปรากฏว่า กว่า 10 เปอร์เซ็นต์ของสปีชีส์ (Species) ของสัตว์โลกนั้นอยู่ในป่าของไทยเอง ป่าเหล่านี้สามารถ พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวระดับ High-End ราคาแพง นักท่องเที่ยว สีเขียวมีกำลังจ่ายมาก ถ้าทำดีจะเป็นตลาดขนาดใหญ่ แล้วรายได้เหล่านี้จะถูกนำกลับมาพัฒนาและ อนุรักษ์ป่าให้เป็นป่าชั้นหนึ่งของโลกได้ และประเทศไทยเรามีสองมหาสมุทร ซ้ายมือของ คาบสมุทรภาคใต้คือมหาสมุทรอินเดีย ส่วนขวามือคือมหาสมุทรแปซิฟิก ไทยก็มีศักยภาพเป็น มหาอำนาจทางทะเลด้วย ที่สำคัญตอนนี้เศรษฐกิจไม่ได้ “บูม” อยู่ที่ยุโรปและสหรัฐอีก แต่ “บูม” อยู่แถวบ้านเรา คือ ทั้งในเอเชียและอาเซียน ฉะนั้น ต้องยกระดับการเรียนการสอนภาษาของ เพื่อนบ้านเราเองด้วย สถานการณ์โลกสมัยใหม่ ที่กล่าวมาเป็นประโยชน์กับประเทศไทยมาก ที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ตอนสงครามเวียดนาม และยุคฝรั่งเศสเที่ยวล่าอาณานิคมนั้น เราเป็น “ด้านหลัง” รับยันตราขาย รับศึกสงคราม แต่ยุคนี้ เราเป็นด้านหน้าเช่นกัน แต่เป็นด้านหน้ารับเงิน รับความเจริญ รับการท่องเที่ยว รับการเป็นศูนย์โลจิสติกส์ของอาเซียน ของจีน-อินเดีย-อาเซียน ฉะนั้น จะต้อง เปลี่ยนวิธีคิดเปลี่ยนกรอบคิด

ประการที่ 5 เวลานี้ เราไม่ใช่ประเทศ “ชนบท” อีกแล้ว เรามีหลายเมืองที่เรียกว่า เป็น “มหานครหรือนครของโลก” ไปแล้ว เมืองอันดับ 1 ในเอเชีย-แปซิฟิก ในแง่มีผู้มาเยือนจาก โลกมากที่สุดนั่นคือ กรุงเทพมหานคร อันดับ 9 ก็คือ ภูเก็ต อันดับ 13 คือ พัทยา เป็นต้น กรุงเทพมหานคร “ความนิยม” เหนือกว่าปารีส โตเกียว ปักกิ่ง สิงคโปร์ ฮองกง เพราะฉะนั้น เรา “ไม่ธรรมดา” เสียแล้ว ต้องทำให้ไทยยังสอดคล้องกับโลก กับบูรพาภิวัตน์ ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุน การท่องเที่ยวและบริการด้วย อาจต้องยอมรับก่อนเลยว่า คนไทยนั้นโดยทั่วไปไม่ได้เก่งเรื่อง ศาสตร์แข็ง แต่เก่งมากในเรื่องศาสตร์อ่อน เช่น ศิลปะ บริการ ร้องเพลงเราต้องสร้าง “หลั่นลำ อีโคโนมี” “ปลาต้องอยู่ในน้ำ มันถึงจะเป็นอัจฉริยะ อย่าเอามั่นมาป็นต้นไม้” โลกเราเข้าไปสู่ยุคที่ เรียกว่า “ขายประสบการณ์และความอยู่ดีกินดี” หรือ Experience Economy เราต้องมองให้เห็น โอกาสต่อยอดจากโอกาส ไม่ใช่เห็นแต่ปัญหา ถ้าเห็นโอกาส จะไปไกลกว่า ที่นี้จะเห็นโอกาสได้ ก็ต้องมองโลก มองประเทศในทางบวก เป็นหลัก ครูอาจารย์ต้องเห็นก่อน ลูกศิษย์จะได้มองเห็นตาม ผู้นำก็เช่นกันทุกชั้นทุกระดับต้องเห็นก่อน ผู้ตามหรือทีมจึงจะเห็นตามถ้าเห็นแต่ปัญหา โดยไม่รู้ตัว เราก็จะถูกพันนาการไว้ด้วยปัญหา เป็นการมองโลกในแง่ร้าย ไม่ใช่มองโลกอย่างสมจริงและ

ควรค่ากับความภูมิใจ เพราะความจริงในเวลานี้ด้านหลักของมันคือ โอกาส “ในยุคที่ความรุ่งเรืองมีแนวโน้มย้ายมาทางเอเชียและทางตะวันออกของโลกนั้น เราต้อง “ใจใหญ่” และกล้า “คิดใหญ่” มากขึ้น ต้องฝึกให้คนรุ่นใหม่กล้าและเก่งมากขึ้น ส่วนคนรุ่นเก่าจำนวนไม่น้อยก็คิดและทำเพื่อเอาประโยชน์จากบูรพาภิวัตน์ได้” (สำนักข่าวอิศรา, 2559)

จากแนวคิดที่ได้จากบูรพาภิวัตน์ ทำให้ผู้วิจัยได้เกิดแนวคิดและเกิดความภาคภูมิใจในภาคตะวันออกของประเทศไทย เมื่อกลับมามองในมุมมองของจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภูมิศาสตร์ของภาคตะวันออกของประเทศไทย ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงมุมมองที่มีลักษณะคล้ายกับมุมมองและความเป็นไปได้ของ “บูรพาภิวัตน์” โดยเฉพาะในเชิงพื้นที่ของภาคตะวันออก ที่จะก้าวหน้าแข่งเมืองใหญ่ ๆ ในภาคกลางได้ไม่ยากนักในระยะเวลาดังกล่าว โดยมุมมองทางด้านเศรษฐกิจในภาคนี้กำลังก้าวหน้าไปอย่างมาก ในมุมมองด้านศักยภาพและความโดดเด่นของภาคตะวันออกเมื่อเปรียบเทียบกับแนวคิดและข้อเท็จจริงในหนังสือ “บูรพาภิวัตน์” นั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่างานของภาคตะวันออกในประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดที่มีแนวชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน อย่างจังหวัดจันทบุรีนั้น มีลักษณะความคล้ายและความเหมือนกันในหลาย ๆ ประการดังนี้

ประการที่ 1 ภาคตะวันออกของประเทศไทยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดของภูมิภาคอาเซียน สามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้ในกลุ่มประเทศ CLMV และเชื่อมต่อไปยังประเทศจีนและอินเดีย ได้ทั้งทางบก และทางทะเล โดยเฉพาะประเทศจีนมีประชากรจำนวนมากและมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง และมีจังหวัดชลบุรีและระยอง ที่ยังเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน และมีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ประกอบด้วย ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง (มอเตอร์เวย์) รถไฟทางคู่ และสนามบินอู่ตะเภา

ประการที่ 2 จังหวัดในภาคตะวันออก มีบรรยากาศที่เรียบง่าย เหตุการณ์ความวุ่นวายจลาจล หรือเหตุการณ์ชุมชนจึงไม่มีเกิดขึ้น เนื่องจากส่วนใหญ่คนภาคตะวันออกจะใช้ชีวิตเรียบง่าย เป็นสังคมที่ยังคงความเป็นธรรมชาติ วิถีชีวิตเป็นลักษณะของหมู่บ้าน ชุมชน ท้องถิ่นจึงไม่มีเหตุการณ์ที่ทำให้เศรษฐกิจส่วนรวมเสียหาย ซึ่งในปัจจุบันเริ่มมีคนจากกรุงเทพมหานคร

เข้ามาทำงานและมาซื้อที่อยู่อาศัยทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะสังเกตได้จากธุรกิจบ้านจัดสรรและคอนโดมิเนียมเพิ่มมากขึ้น ขยายหมดทุกโครงการ

ประการที่ 3 ภาคตะวันออกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สวยงามหลากหลาย ที่มีชื่อเสียงหลายแห่งและมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน มีโรงแรมและร้านอาหารที่ได้มาตรฐานจำนวนมาก ทั้งนี้ทำให้มีนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 10 ล้านคนต่อปี เช่น เมืองพัทยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก และจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ได้รับการจัดอันดับให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่ 1 ใน 12 เมืองต้องห้ามพลาดของประเทศไทย เนื่องจากมีเหตุการณ์และสถานที่ที่สำคัญ ๆ ในประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่าอีกทั้งมีพรมแดนติดกับชายแดนกัมพูชามีโอกาสและคู่ทางการลงทุนในกัมพูชา (การค้าชายแดน) โดยเฉพาะด้านการค้าชายแดนที่สำคัญ คือ ด้านถาวรบ้านแหลม ด้านถาวรบ้านฝักกาด อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และด้านถาวรบ้านหาดเล็ก จังหวัดตราด โดยมีเส้นทางที่สำคัญ โครงการเส้นทางสายตะวันออก กรุงเทพฯ - พนมเปญ - โซจิมนต์ซิติ์ - ว่างเตา (Eastern Corridor) หรือเส้นทาง R10 (ตราด - เกาะกง - สะแรมแปด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเลียบริมชายฝั่งทะเลไทย - กัมพูชา - เวียดนาม ระยะทาง 151.5 กิโลเมตร และสะพานขนาดใหญ่ 4 แห่ง) (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2559)

ประการที่ 4 “ภาคตะวันออก” ได้รับการพัฒนาให้มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจการลงทุนพิเศษพื้นที่ 2 NESDB (National Economics and Social Development Board) แผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560-2564) ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยให้ใช้ชื่อว่า “ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก” (Eastern Economic Corridor: EEC) (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2559)

ประการที่ 5 จันทบุรี ในเวลานี้ไม่ใช่ต่างจังหวัด หรือคนบ้านนอกอีกต่อไปแล้ว เพราะความเจริญทางด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสาร การคมนาคมในการเดินทาง ความสะดวกสบาย ความทันสมัยของระบบสาธารณูปโภคที่เชื่อมโยงกันได้ทั่วโลก ประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หาดทราย ทะเล น้ำตก ภูเขา เป็นต้น ที่ธรรมชาติสรรค์สร้างให้เหมาะสมกับพื้นที่และภูมิภาคของภาคตะวันออกได้อย่างลงตัว ทำให้เป็นมนต์เสน่ห์ของแต่ละจังหวัด และที่สำคัญอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร มีธุรกิจที่รองรับด้านการท่องเที่ยวธรรมชาติ โรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร ของฝากของที่ระลึก ตลาดการค้าและการท่องเที่ยวเมืองชายแดน อัญมณีและเครื่องประดับ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือเชิงนิเวศน์ สวนผลไม้หลากหลายชนิด เช่น ทุเรียน เงาะ

มังคุด สละหวาน ลำไย เป็นต้น จึงทำให้การเข้ามาพักผ่อนของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติมากขึ้นทุกปี ภูมิภาคนี้กำลังก้าวหน้าและเจริญขึ้นอย่างต่อเนื่อง และในอนาคตอันใกล้จะเติบโตเท่าเมืองอุตสาหกรรมและกรุงเทพฯ ได้อย่างแน่นอน จึงไม่น่าแปลกใจที่จันทบุรี มีความโดดเด่นในเชิงของการพัฒนาที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ก็เป็นผลสืบเนื่องมาตั้งแต่ในอดีตการรักษามาตรฐานด้านคุณภาพในการผลิต และการให้บริการ ประชาสัมพันธ์ที่ดี การเข้าถึงลูกค้า หรือผู้บริโภค มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต อีกทั้งยังมีการปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการอยู่เสมอและในเรื่องของการเดินทางคมนาคมที่สะดวกใกล้กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นตลาดหลักของผู้บริโภค อีกทั้งยังมีพื้นที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีแหล่งวัตถุดิบ แรงงานและตลาดเพิ่มขึ้น เนื่องจากคนจันทบุรีส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตัวเอง บางส่วนก็มีธุรกิจครอบครัว จึงทำให้คนรุ่นใหม่เมื่อเรียนจบกลับมา ก็มาทำงานและต่อ ยอดการบริหารธุรกิจของครอบครัว โดยมีส่วนน้อยที่ไปทำงานต่างจังหวัด จึงทำให้จันทบุรี ยังคงความเป็นเมืองและครอบครัวตามแบบครอบครัวไทย อีกทั้งค่าครองชีพไม่ได้สูงจนเกินไป เป็นเมืองท่องเที่ยวที่สงบยังคงเน้นความธรรมชาติแบบเดิมให้มากที่สุด ประกอบกับลักษณะการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย เอื้อเพื่อเอื้อแก่กันและกัน ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักผ่อน หรือท่องเที่ยวรู้สึกว่าเป็นเสมือนครอบครัว มีความเอื้อเพื่อเอื้อแก่ และประทับใจในอรรถศาสตร์ของผู้คน ส่งผลจันทบุรีและตราด มีความเจริญเติบโตของธุรกิจการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี

ดังนั้น จากจุดเด่นที่สำคัญของจันทบุรี นอกจากจะเป็นเมืองการค้า การลงทุนยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเมืองชายแดนที่สำคัญของประเทศที่สนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากมีพื้นที่ติดกับประเทศกัมพูชา ทำให้มีทุนทางธรรมชาติ การเกษตร การประมงทะเล การท่องเที่ยวซึ่งเป็นศูนย์กลางของธุรกิจประมงทะเล อาหารทะเลต่าง ๆ และในด้านการท่องเที่ยวอีกด้วย ประเทศกัมพูชานั้น มีชายแดนติดกับจันทบุรี ซึ่งปัจจุบันเรียกได้ว่าเป็นบ้านพี่เมืองน้องไปโดยปริยาย เพราะคนไทยก็นิยมไปประกอบอาชีพทำธุรกิจค้าขายกับประเทศกัมพูชา ซึ่งคนกัมพูชาเองก็เข้ามาทำงาน ประกอบธุรกิจการค้าขาย รับจ้าง มีครอบครัวอยู่ที่จันทบุรี ก็เป็นจำนวนมาก ทำให้ปัจจุบันนี้มาจันทบุรี ก็จะเห็นพี่น้องกัมพูชา เวียดนาม ลาว แทบทุกที่ก็ได้ เนื่องจากมีเส้นทางที่สามารถเดินทางไปยัง 3 ประเทศ ได้อย่างสะดวกสบายมากขึ้น ในสมัยอดีตกัมพูชา (Cambodia) ลาว (Laos) พม่า (Myanmar) เวียดนาม (Vietnam) 4 ประเทศนี้ ซึ่งเราเรียกรวม ๆ ว่า CLMV ก่อนข้างยากจนค่อนข้างล่าช้าหลังกว่าไทยและประเทศอื่น ๆ ที่เหลือในกลุ่มอาเซียนแต่ปัจจุบัน ประเทศกลุ่มนี้กำลังเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงมาก ในขณะนี้ CLMV มีประชากรถึงกว่า 160 ล้านเปรียบเทียบกับไทยมีเพียง 70 ล้าน ในการค้าขายของไทยกับ CLMV นั้น ปรากฏว่าสินค้าส่งออกของไทยที่ส่งไปยัง

CLMV มีมูลค่าสูงรองจากส่งออกของจีนและญี่ปุ่นเท่านั้น เท่า ๆ กับส่งออกของอเมริกา หรือยุโรป ที่เดียว สินค้าไทยถือเป็นสินค้าชั้นดีในความเห็นของผู้บริโภค CLMV แม้ใน โฮจิมินห์ ก็เห็นกัน อย่างนั้น ซึ่งเมืองนี้ใหญ่มาก ใหญ่ที่สุดใน CLMV มีขนาดของประชากรเท่า ๆ กับกรุงเทพฯ มีระดับ ความเจริญตามหลังไม่มากนัก คงสัก 10-15 ปี และในกรุงเทพมหานคร ซึ่งก็มีประชากรราว 2-3 ล้าน และมีระดับความเจริญช้ากว่าเราราว 15-20 ปี ก็รู้สึกคล้ายกันอย่างนั้น ซึ่งพมเปญนั้นมีโอกาสใช้ สินค้าจีน เวียดนาม และไทย ได้เท่า ๆ กัน แต่ก็มักจะลงความเห็นกันว่าสินค้านั้น “ดี” ที่สุด และ “คุ้มค่าที่สุด” ที่สุด สินค้าไทยนั้นหมายรวมถึงแต่ข้าวสาร บะหมี่สำเร็จรูป ผงซักฟอก แชมพู สบู่ ยาสีฟัน เครื่องสำอาง เสื้อผ้า รองเท้า ยา เวชภัณฑ์ ของใช้กับของเล่นของเด็ก ไปจนถึงมอเตอร์ไซค์ รถยนต์ รวมทั้งถึงอาหารไทย การท่องเที่ยว การรักษาพยาบาลในประเทศไทย การค้าขายไทย กับ CLMV นั้น ณ เวลานี้ถ้าหากจะเปรียบเทียบความสำคัญก็พอ ๆ กับการค้าที่ทำกับประเทศ มาเลเซีย ซึ่งผ่านไปสิงคโปร์ด้วย ผู้ใช้แรงงานของ CLMV ก็เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย หลายล้านคน แม้ชาวเวียดนามซึ่งไม่ได้อยู่อาศัยติดไทยก็ยังเข้ามาทำงานในเมืองใหญ่ภาคอีสานและ ในกรุงเทพมหานครไม่น้อย กล่าวโดยทั่วไปประชาชนของประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริโภค ผู้ใช้บริการ นักท่องเที่ยวผ่านทางนักศึกษา หรือนักท่องเที่ยวล้วนรู้สึกกันว่าเมืองไทย คนไทย สินค้าไทย บริการไทย นั้น ล้วน “ดี” การค้าขายและเดินทางผ่านชายแดนของไทยเรากับ CLMV ก็สำคัญมาก และเราได้เปรียบดุลการค้า ดุลการท่องเที่ยวและดุลบริการกับทุกประเทศใน CLMV ในบรรดาเมืองชายแดนทั้งหลายนั้น “จันทบุรี” ดูจะน่าสนใจเป็นพิเศษ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2559, น. 59)

จันทบุรี ยังมีข้อโดดเด่นทางภูมิศาสตร์อีกอย่าง คือ “อยู่ติดอ่าวไทย” สามารถเชื่อมโยง “ทางทะเล” กับกัมพูชาและเวียดนาม ได้อีก จึงจัดว่าเป็นจังหวัดที่ต่อกับสองประเทศนั้น ได้ “ทั้งทางบกและทางทะเล” ส่วนการเดินทางอากาศนั้นก็บินถึงพมเปญและโฮจิมินห์ได้โดยใช้ เวลาไม่กี่สิบนาที ปัจจุบันด้วยความสะดวกที่ทันสมัยมากขึ้นทำให้บรรดาผู้ที่กำลังซื้อ หรือว่าฐานะ ในเกณฑ์ที่ดี และเหล่าคนชั้นกลางของพมเปญจึงพากันเดินทางด้วยรถยนต์เข้ามาพักรักษาตัว ที่โรงพยาบาลเอกชนของจันทบุรีจนเป็นเรื่องปกติไปแล้ว ความสำคัญของจันทบุรีจะยังมี ความสำคัญขึ้นไปอีกในอนาคตข้างหน้า เพราะในอนาคตทั้งหมดนั้นบริเวณที่คนอยู่หนาแน่นที่สุด เป็นเมืองที่สุด เจริญที่สุด สำคัญต่อประเทศของเขาเองมากที่สุด ก็คือพมเปญ และ โฮจิมินห์ นั้นเอง จันทบุรีจะทำหน้าที่เชื่อมร้อย “ภาคตะวันออก” ซึ่งเศรษฐกิจขยายตัวเร็วที่สุดในไทย และยังเชื่อมโยงทางบกระหว่างกรุงเทพฯ “เมืองหลวง” ทางเศรษฐกิจของ AEC ทั้งหมดในภาคพื้น ทวีป กับ พมเปญและโฮจิมินห์ ซึ่งจัดว่าเป็น “สองเมืองหลวงเศรษฐกิจ” ของ CLMV

อย่างรวดเร็วและสะดวกในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าแน่นอน (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2559, น. 59) การเติบโตอย่างรวดเร็วของเมืองชายแดนไทยที่เห็นได้ชัด คือ เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นในอัตราสูง การพัฒนาเมืองชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพต้องดำเนินการด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่ายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพพื้นที่ชายแดนของไทยและเพื่อนบ้าน พร้อม ๆ ไปด้วยการรักษาผลประโยชน์และการอยู่ดีกินดีของประชาชนในพื้นที่ด้วยเวลาที่เรารู้จัก “เมืองชายแดน” นอกจากจะหมายถึงจังหวัดที่ติดกับชายแดนแล้วเราน่าจะรวมถึงเมืองที่มีลักษณะเป็นเกาะ รวมเข้าไว้ด้วย เพราะประเทศไทยมีจุดเชื่อมสู่ประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะพื้นที่ที่เป็นเกาะ และทะเลที่สวยงามอยู่หลายแห่ง แต่สำหรับในที่นี่ยังไม่ขอกล่าวถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวอีกมากมายที่อยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีการเปิดจุดผ่านแดนถาวรหรือด่านสากล ซึ่งจะเป็นพื้นที่ที่สมควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนารองรับการเติบโตในฐานะ “เมืองท่องเที่ยวชายแดน” ทั้งทางบกและทางเมืองชายแดนถือว่ามีความสำคัญในเชิงการค้า การลงทุน ที่เห็นได้ชัด เช่น ตัวอย่างในกรณีของประเทศมาเลเซีย เขาให้ความสำคัญกับการจัดระเบียบทั้งด้านโลจิสติกส์ ด้านสภาพแวดล้อม การจัดระบบบริการ เพื่อให้เอื้อต่อการทำมาค้าขายกับประเทศที่มีด่านพรมแดนติดกับประเทศเขาเป็นอย่างมาก แล้วประเทศไทยจะมีการจัดระบบอย่างไรที่จะเอื้อต่อการทำมาค้าขายได้บ้าง สิ่งหนึ่งที่เราต้องคำนึงถึงและถือเป็นต้นทุนการประกอบการก็คือ เรื่องคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม เพราะจะโยงกับเรื่องสมดุลของการทำมาค้าขายด้วย เพราะถ้าสิ่งแวดล้อมไม่ได้เอื้อต่อการดำรงชีวิตและการทำมาหากินแล้ว มันก็จะกลายเป็นเครื่องบั่นทอนความสามารถทั้งของคนและระบบการทำมาหากินด้วยการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ในลักษณะของความเป็นเมืองชายแดนนั้น

สิ่งสำคัญก็คือ คนไทยต้องมีวินัย และต้องมีทิศทางปฏิบัติที่ชัดเจน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพราะการที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในท้องถิ่นของตนเองในลำดับแรกเสียก่อน คนท้องถิ่นเองจะต้องรู้สึกรักและหวงแหนท้องถิ่นของตนเอง ต้องมีจิตสำนึกรักบ้านเกิดร่วมกันเสียก่อน ต้องรู้สึกันว่านี่คือบ้านของเรา จิตสำนึก ร่วมกันรัก “บ้าน” ร่วมดูแล “บ้าน” และพัฒนา “บ้าน” แบบนี้ จะต้องรักษาเอาไว้ และขยายไปให้ถึงเมือง นคร และมหานครด้วย แต่บ้านเมืองเดินมาไกลขนาดนี้แล้ว รัฐบาลและท้องถิ่นมีงบประมาณและกำลังคนมากขึ้นแล้ว เราย่อมไม่ควรจะหลีกหนี หรือปฏิเสธราชการถอยกลับไปไกลจนถึง “บ้าน” ในยุคก่อนที่แทบไม่มีงาน เงิน คนของรัฐมาเกี่ยวข้องด้วย อย่่างไรก็ตามในการบริหารและการพัฒนาเมืองทุกวันนี้ ไม่เพียงแต่จะต้องมีงานเงินคนของหลวงและท้องถิ่นเป็นพื้นฐาน ไม่เพียงแต่จะต้องมีความรู้และวิสัยทัศน์ของทางการ และต้องเพียบพร้อมไปด้วย

ศิลปวิทยาและเทคโนโลยีเท่านั้น หากยังจะต้องปลูกฝังความรักเมือง นิยมเมือง รู้และภูมิใจในเมือง อยากรักษาและพัฒนาเมืองด้วย นี่แหละจะเป็นหลักนิยมใหม่ที่จะเคียงคู่ไปด้วยกันกับ “ชาตินิยม” ที่ปลูกฝังกันมานานแล้ว และการพัฒนาที่ควรที่จะพัฒนาประเทศโดยท้องถิ่น ท้องถิ่นต้องนำการพัฒนาต้องนำทางความคิด นำสติปัญญา และนำทางยุทธศาสตร์ในเรื่องการพัฒนาพื้นที่พัฒนาคน เพราะท้องถิ่นคือบ้านของเรา ต้องคิดเรื่องการสร้างคน สร้างเศรษฐกิจ สร้างสิ่งแวดล้อม สร้างความภาคภูมิใจ สร้างวัฒนธรรม ดึงความโดดเด่นศักยภาพของท้องถิ่นที่มีอยู่มาใช้ เพื่อการบริหารเมืองยุคใหม่ด้วยแนวคิดวิถีตะวันออก (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2559, น. 59) แต่สิ่งสำคัญคือเราจะต้องมีความคิดว่าจะต้องทำอะไร เช่น หากท้องถิ่นเรามีจุดเด่นทางการท่องเที่ยว “เมื่อการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์มันฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ได้ฉันใด การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติก็จะฟื้นฟูธรรมชาติได้ฉันนั้น ขอแค่ทำให้เป็น” (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2559, น. 31-50)

2.2 วิธีคิดทางปรัชญาตะวันออก

1) เป็นแนวคิดที่นิยมความเรียบง่าย ใช้ชีวิตแบบกลมกลืนกับธรรมชาติ คือ เป็นแนวคิดที่นิยมชีวิตแบบแนบแน่นอยู่กับธรรมชาติ ไม่ขัดแย้ง เป็นชีวิตแบบปรับตัวเข้ากับธรรมชาติ ปรับธรรมชาติให้เข้ากับตนน้อยที่สุด ชีวิตที่ฝืนธรรมชาติและเป็นอยู่ขัดแย้งกับธรรมชาติ เป็นชีวิตที่ต้องประสบทุกข์ ทั้งนี้มาจากการมองมนุษย์ว่าเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มิใช่เป็นนายของธรรมชาติ ดังนั้น จึงจะพบได้ที่ว่า นักปรัชญาเมธีและนักการศาสนาตะวันออกส่วนใหญ่เกิดและมีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ สอนหลักปรัชญาอยู่ตามธรรมชาติแห่งป่าไม้และขุนเขา และตายอยู่ในท่ามกลางธรรมชาติ

2) เป็นวิธีคิดแบบให้ - ฟังพาอาศัยกันแบบ “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” ตัวอย่างเช่น มองว่าชีวิตประกอบไปด้วยกายและจิตก็จริง แต่ไม่อิสระแก่กัน แม้จะทำหน้าที่ต่างกัน ต่างอิงอาศัยกันและกันเป็นไป เช่น ตะเกียงกับน้ำมัน แบบกายป่วยจิตป่วย หรือจิตสดใสกายก็สดใสด้วย ในโลกนี้มีธรรมชาติคู่กันอยู่ เช่น มีร้อนก็มีเย็น มีผู้ชายก็มีผู้หญิง มีสุขก็มีทุกข์ ธรรมชาติ 2 อย่างนี้มีพลังตรงข้ามกัน แต่ไม่ขัดแย้งกัน อิงอาศัยกัน ทำสรรพสิ่งในโลกให้สมดุล ในปรัชญาเต๋า เรียกธรรมชาติคู่นี้ว่าหยิน-หยาง จึงไม่มีแนวคิดเรื่องลัทธิที่แสดงความเป็นเจ้าของในความคิดแต่เดิมมา มีลักษณะความเป็นกลุ่มสูง ไม่นิยมแนวคิดปัจเจกนิยม

3) วิถีคิดทางปรัชญาตะวันออก เน้นจิตวิญญาณมากกว่าวัตถุ แบบ “เป็นอยู่อย่างง่าย ๆ แต่คิดให้สูง ๆ” อย่างดีที่สุดก็เป็นวิถีชีวิตแบบสายกลาง-พอเพียง ซึ่งเป็นชีวิตแบบแสวงหา-เก็บ-เจือจาง สรุปก็คือว่า วิถีชีวิตของชาวตะวันออกเป็นชีวิตที่มุ่งค้ำรัวรายด้านจิตวิญญาณแต่ขาดความเจริญทางวัตถุ (พระราชวรมุณี (ประยูร ชุ่มมจิตโต), 2544)

2.3 แนวคิดและโมเดลการพัฒนาแบบวิถีตะวันตกและตะวันออก

การนำเสนอโมเดลการพัฒนาแบบวิถีตะวันออกเป็นจุดเริ่มต้น พัฒนาการและการประยุกต์ใช้ องค์ความรู้ด้านการพัฒนาประเทศของ 3 ประเทศในซีกโลกตะวันออก ประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และจีน ทั้งสามประเทศประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศทั้งในแง่ของตัวเลขที่สะท้อนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบการพัฒนาตามแนวคิดการทำให้ทันสมัยอย่างตะวันตก (Modernization) ที่มุ่งเน้นใช้ทุนในการสร้างความเติบโตให้กับเศรษฐกิจของประเทศ จุดร่วมสำคัญของการพัฒนาแบบวิถีตะวันออก คือ เน้นพัฒนาคุณภาพชีวิต การให้ความสำคัญกับ “คน” ประชาชนในประเทศทั้งด้านการศึกษา การสาธารณสุข สวัสดิการสังคมและในด้านอื่น ๆ (กิจฐเชต ไกรวาส, 2557)

Rostow (1971) หนึ่งในนักทฤษฎีสำคัญของกลุ่มแนวคิดการทำให้ทันสมัยอย่างตะวันตก ได้อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศกำลังพัฒนาเกิดขึ้นเป็นขั้นตอนตามการพัฒนาทางอุตสาหกรรม และเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมการ เป็นช่วงที่สังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงจากสังคมโบราณสู่สมัยใหม่ 2) ขั้นทะยานขึ้นเป็นช่วงที่ความเจริญทางเศรษฐกิจขยายตัวออกไป และ 3) ขั้นที่สังคมรักษาความเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจไว้ได้เอง เป็นช่วงที่ระบบเศรษฐกิจขยายตัวอยู่ตลอดเวลา มีการใช้เทคนิคการผลิตแบบใหม่อยู่เสมอ

Moore (1963, pp. 89-112) มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศกำลังพัฒนาเป็นกระบวนการไปสู่ความทันสมัย ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิงของสังคมดั้งเดิม ไปสู่รูปแบบของประเทศทางตะวันตก

Smelser (1992, pp. 37-54) มีความเห็นในแนวทางเดียวกันว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศกำลังพัฒนาเป็นกระบวนการไปสู่ความทันสมัย ดังนี้ 1) ด้านเทคโนโลยีจากการใช้เทคโนโลยีง่าย ๆ และดั้งเดิมไปสู่การใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ 2) ด้านเกษตรกรรมจากการทำ

การเกษตรเพื่อยังชีพไปสู่การผลิตเพื่อการค้า 3) ด้านอุตสาหกรรม จากการใช้แรงงาน มนุษย์และสัตว์ไปสู่อุตสาหกรรมอย่างแท้จริง และ 4) ด้านนิเวศวิทยาจากสังคมชนบทไปสู่สังคมเมือง (กิจจุฑา ไกรवास, 2557)

การวิเคราะห์ลักษณะของปรัชญาตะวันตกเรื่องการแสวงหาความจริง (ทฤษฎีทางญาณวิทยา) สุนทร ฌ รังสี (2521, น. 2) ได้กล่าวไว้ว่า “ปรัชญาตะวันตกมุ่งแสวงหาความจริงหรือข้อเท็จจริงเพียงอย่างเดียวโดยไม่พยายามที่จะปฏิบัติตนเพื่อให้เข้าถึงความจริงที่ได้แสวงหาพบแล้ว” และ “ปรัชญาตะวันตกส่วนใหญ่ไม่เกี่ยวกับศาสนา หรือแยกเป็นคนละส่วนกับศาสนา” เพราะฉะนั้น นักปรัชญาตะวันตก (ส่วนใหญ่) จึงดำเนินชีวิตไปในทางที่ตรงข้ามกับแนวความคิดทางปรัชญาของตนก็ได้ นั่นหมายความว่าประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความจริงของปรัชญาตะวันตก คือการมุ่งสู่การรู้ความจริงเพื่อตอบสนองความสงสัยในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความเป็นจริง แม้ว่าความจริงนั้นจะไม่ได้ช่วยให้บรรลุถึงความเป็นจริงเลยก็ตาม ซึ่งแปลความหมายได้ว่า นักปรัชญาตะวันตกมีแนวโน้มในการศึกษาความจริงในประเด็นที่ตนสงสัย เมื่อได้แนวคำตอบที่ถูกต้อง (แม้ไม่ถูกต้องทั้งหมด) จะหยุดเพียงแค่นั้น และจะไม่พยายามนำแนวคำตอบที่ตนได้รับมาพัฒนาเป็นคำสอนให้ปฏิบัติ เพราะถือว่าปรัชญากับศาสนาเป็นคนละส่วนและแยกจากกัน

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2552) ได้กล่าวและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดแบบวิถีตะวันออกไว้ว่า ให้มองว่าการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทย จำเป็นปรับยุทธศาสตร์ใหม่ รัฐบาลต้องเล็งคิดในการแก้ปัญหาแบบตะวันตกในการแก้เศรษฐกิจ ต้องคิดแบบตะวันออก เพราะวันนี้มีแต่ตะวันออกเท่านั้นที่จะช่วยกอบกู้เศรษฐกิจโลกให้ฟื้นขึ้นมาได้ ไม่ว่าจะเป็นจีน อินเดีย ตะวันออกกลางฯ โดยเชื่อว่าการแก้ปัญหาด้วยแนวคิดตะวันตก ประเทศไทยจะไปไม่รอด อย่างที่รัฐบาลปัจจุบัน ใช้นโยบายการคลังอัดเงินกระตุ้นเศรษฐกิจตามโลกตะวันตกที่กำลังทำกันอยู่จำนวนมาก ผมเชื่อว่าศูนย์กลางโลกใหม่ก็คือ จีน เมื่อมาบวกกับญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน ฮองกง อินเดีย อาเซียน และบวกกับตะวันออกกลาง ทั้งหมดนี้อยู่ในเอเชีย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจโลก รัฐบาลต้องวางยุทธศาสตร์ใหม่ ต้องหันมาดึงการลงทุนจากประเทศในเอเชีย ทั้งจีน อินเดีย ตะวันออกกลางอาเซียนมาลงทุนเมืองไทยให้ได้ หากทำได้ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่มีพลัง เราต้องจับประเด็นสำคัญเกี่ยวกับตัวเราเอง เกี่ยวกับประเทศไทย และเกี่ยวกับโลก จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ หรือจินตนาการใหม่ อย่างน้อยที่สุดวันนี้เราพบแล้วว่า ลมตะวันตกกำลังจะถูกลมตะวันออกกลบทวงความเป็นหนึ่ง เราก็ต้องคิดแล้วว่า ประเทศไทยควรจะปรับตัวอย่างไรในโลกที่ตะวันออกกำลังกลับสู่ศูนย์กลางอำนาจเดิม

“ปัญหามีอยู่ว่าไทยจะพยายามเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเอเชียที่รุ่งโรจน์ด้วยหรือไม่ ทำอย่างไร และเร็วแค่ไหน”

สรุปได้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาตามแนวคิดการทำให้ทันสมัยอย่างตะวันตก ได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากถึงความไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือ เนื่องจากการพัฒนาแบบไม่สมดุลและไม่เท่าเทียมกันระหว่างภาคเกษตรกับภาคนอกเกษตร ทำให้โครงสร้างของสังคมเกิดความเหลื่อมล้ำ และตามแนวคิดวิถีตะวันตกยังถูกมองว่าเป็นการพัฒนาแบบมุ่งภายนอก โดยมุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ด้วยการอาศัยทุนเทคโนโลยีและความรู้จากประเทศของตะวันตก ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ต้องตกอยู่ในสภาวะพึ่งพาทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศตะวันตก

กิจจุเซต ไกรवास (2557 อ้างถึงใน วิวัฒน์ชัย อัตถากร, 2544) ผลจากความล้มเหลว ในการพัฒนาประเทศตามวิถีตะวันตก ทำให้นักวิชาการในฝั่งโลกตะวันออกเริ่มกลับมาทบทวนถึงแนวทางการพัฒนาประเทศของตน ว่าควรต้องมีความสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศซึ่งการพัฒนาตามแนวทางดังกล่าวที่อาจเรียกว่า “การพัฒนาแบบวิถีตะวันออก” มีประเทศต้นแบบของซีกโลกตะวันออก 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลีใต้และประเทศจีน

รูปที่ 2.1 โมเดลการพัฒนาประเทศญี่ปุ่น

ที่มา : กิจฐุเชต ไกรवास, 2557

2.3.1 ประเทศญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกที่ได้รับการยอมรับจากประเทศทั่วโลกว่าเป็นประเทศที่เจริญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง หลังจากได้รับความบอบช้ำจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเกิดวิกฤติอย่างแสนสาหัส หลังจากช่วงเวลาประมาณ 35 ปี ปัจจุบันญี่ปุ่นได้พัฒนาประเทศก้าวสู่ความเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและมีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับสามของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา และจีน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัว (GNP Per Capita) ประมาณ 36,200 ดอลลาร์สหรัฐ (World Bank, 2014) สิ่งสำคัญที่ทำให้ญี่ปุ่นพัฒนาประเทศได้อย่างรวดเร็วมาจากพื้นฐานสถาบันครอบครัว โรงเรียน และสถาบันทางสังคม ได้ร่วมกันสั่งสอนกล่อมเกลา โดยการ

ปลูกฝังค่านิยมตั้งแต่เด็กเพื่อให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพของประเทศ ประกอบกับ ลักษณะนิสัยของคณูญี่ปุ่นที่มีความขยัน ซื่อสัตย์ อดทน มีระเบียบวินัย และที่สำคัญมีความเป็น ชาตินิยมสูงมากและสินค้าที่ผลิตจากญี่ปุ่นมีคุณภาพสูงจึงได้รับความนิยมนทั้งในแถบประเทศอเมริกา และประเทศทั่วโลก

รูปที่ 2.2 โมเดลการพัฒนาประเทศเกาหลีใต้

ที่มา : กิจฐเชต ไกรवास, 2557

2.3.2 ประเทศเกาหลีใต้

“สาธารณรัฐเกาหลีใต้” เป็นตัวอย่างการพัฒนาตามแนวคิดแบบวิถีตะวันออก ที่ใช้เวลา การพัฒนาประเทศไม่นานจากประเทศที่ยากจน ก้าวสู่ความเป็นประเทศที่มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ประเทศแห่งผู้นำแฟชั่น และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในอดีตเกาหลีใต้ต้องพึ่งพาการประกอบอาชีพ ด้านการเกษตรแต่ก็ไม่ค่อยได้ผลเนื่องจากเกิดภัยทางธรรมชาติน้ำท่วม และความแห้งแล้ง

อยู่สม่ำเสมอ หลังจากเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในเกาหลีใต้ ประชาชนเกิดความเดือดร้อนอย่างหนัก ทำให้รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ส่งผู้บริหารไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับพัฒนาประเทศจากทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งผู้บริหารของเกาหลีใต้ได้แนวคิดจากการร่วมแรงช่วยกันของคนในหมู่บ้าน โดยการผลักดันไปช่วยกันและกัน เช่น การเกี่ยวข้าว หรือที่เรียกว่า “การลงแขก” ทำให้ผู้บริหารเกาหลีใต้ได้แนวคิดและใช้แนวคิดของไทยไปบริหารในการสร้างหมู่บ้านใหม่ โดยใช้หลักการและพื้นฐานสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชน 3 ประการ 1) ความขยันหมั่นเพียร (Diligence) 2) การพึ่งพาตนเอง (Self-help) และ 3) ความร่วมมือ (Cooperation) โดยเริ่มโครงการเพิ่มศักยภาพในการผลิตโดยปฏิบัติการเกษตรแบบดั้งเดิมให้เป็นการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม และสร้างโรงงานอุตสาหกรรมของรัฐบาลในพื้นที่ชนบทเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน จากนโยบายดังกล่าว ทำให้ในปี 1974 ประชาชนในชนบทมีรายได้สูงกว่าประชาชนในเขตเมือง และต่อมาในปี 1979 จำนวนหมู่บ้านในเขตชนบท ร้อยละ 98 จากทั่วประเทศ สามารถพึ่งพาตนเองได้

รูปที่ 2.3 โมเดลการพัฒนาประเทศจีน

ที่มา : กิจฐเขต ไกรवास, 2557

2.3.3 ประเทศจีน

“สาธารณรัฐประชาชนจีน” เป็นอีกหนึ่งประเทศต้นแบบการพัฒนาที่ค่อนข้างไปทางวิถีตะวันออกพอสมควรและที่สำคัญอยู่ใกล้ประเทศไทยที่สุด ในอดีตเป็นประเทศที่ยากจน เนื่องจากมีประชากรมาก ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบทและทำเกษตรกรรม แต่ปัจจุบันประเทศจีนได้พัฒนาประเทศอย่างรวดเร็ว มีเศรษฐกิจเป็นอันดับ 2 ของโลกใหญ่รองจากสหรัฐอเมริกา และยังเป็นประเทศที่มีเงินทุนสำรองมากที่สุดในโลกด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นการสร้างงานและรายได้ให้แก่คนพื้นที่ รวมทั้งการเอาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การศึกษามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพของประชาชน การส่งเสริมการลงทุนควบคู่ไปกับการเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักแนวคิดการบริหารแบบวิถีตะวันออก ในการนี้ จีนจึงประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ และถือได้ว่าเป็นแบบฉบับของโลกตะวันออก

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงพื้นที่

การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ หรือ Area – Based Approach คือ การบริหารจัดการในพื้นที่เป้าหมายเพื่อลงไปทำกระบวนการ สร้างการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในเรื่องใหญ่ที่ทุกคนในพื้นที่เห็นว่าต้องแก้ไขในทุกภาคส่วน ภาคประชาชน ภาครัฐ ภาควิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชน และจะสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือของคนในพื้นที่ ในลักษณะทำไป ปรับไป เรียนรู้ไป เพื่อพัฒนารูปแบบและกลไกการทำงานที่เอื้อต่อการแก้ปัญหา โดยยึดแนวคิดการพัฒนา ดังนี้

1) ยึดการพัฒนาตามแนวคิด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่มีสมดุลเป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบจากภายนอกและภายในประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งควบคู่กับแนวคิด “การพัฒนาแบบองค์รวม” ที่ยึดคนและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นตัวตั้ง เป็นการพัฒนาที่เชื่อมโยงทุกมิติ ทั้งตัวคน เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ความมั่นคงและการเมือง การปกครองของพื้นที่อย่างบูรณาการ ภายใต้กระบวนการพัฒนาของทุกฝ่ายที่สนับสนุนและเชื่อมโยงกัน

2) ยึดแนวพัฒนายุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ให้สอดคล้องตามหลัก “ภูมิสังคม” ที่มีวิถีชีวิต อัตลักษณ์และคุณค่าที่แตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละภูมิภาคและท้องถิ่น รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่

3) ยึดหลัก “การมีส่วนร่วมของทุกภาคีการพัฒนา” ที่มีภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและชุมชน เข้ามาร่วมคิด ดำเนินการ และติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการพัฒนาและยึดหลัก “ธรรมาภิบาล” มีการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ทรัพยากร ให้เกิดความเป็นธรรม เพื่อให้สังคมมีความสมานฉันท์และอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

2.5 แนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ

ความหมายของการบริหารมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ในทัศนะที่แตกต่างกัน ดังนี้

ติน ปรัชญพฤทธิ (2535, น. 8) มองการบริหารในลักษณะที่เป็นกระบวนการ โดยหมายถึง ที่มีคนนำเอาการตัดสินใจ และนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนการบริหารรัฐกิจ หมายถึง เกี่ยวข้องกับการนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

สมยศ นาวิการ (2544, น. 18 อ้างถึงใน ณรัชชอร์ (ณัฐนรี) ศรีทอง, 2554, น. 2) ให้ความหมายของการบริหารว่า หมายถึง กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกขององค์การและใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2549, น. 22-23 อ้างถึงใน ณรัชชอร์ (ณัฐนรี) ศรีทอง, 2554, น. 2) ให้ความหมายของการบริหารว่า หมายถึง การดำเนินการ การจัดการของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวกับคน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยครอบคลุม เรื่องต่าง ๆ เช่น 1) การบริหารนโยบาย (Policy) 2) การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority) 3) การบริหารจริยธรรม (Morality) 4) การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society) 5) วางแผน (Planning) 6) การจัดองค์การ (Organizing) 7) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) 8) การอำนวยการ (Directing) 9) การประสานงาน

(Co-Ordinating) 10) การรายงาน (Reporting) และ 11) การงบประมาณ (Budgeting) โดยเป็นกระบวนการทางการบริหารที่เรียกว่า PAMS – POSDCORB แต่ละตัวมาเป็นแนวในการให้ความหมาย นอกจากนี้ยังให้ความหมายของการบริหารอีกแนวทางหนึ่งได้ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงาน หรือการจัดการใด ๆ ของหน่วยงานภาครัฐและ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวกับคน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยมีความครอบคลุมในเรื่องของ 1) การบริหารคน (Man) 2) การบริหารเงิน (Money) 3) การบริหาร วัสดุอุปกรณ์ (Material) 4) การบริหารงานทั่วไป (Management) และ 5) การบริหารจริยธรรม (Morality) ซึ่งเป็นการนำปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร ที่เรียกว่า 5 M

การบริหารจากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงาน หรือ การปฏิบัติงานโดยหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้นำมาใช้โดยอาศัยทรัพยากรในการบริหารทั้งหลาย เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ หรือจุดหมายปลายทางที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนา

ไมเคิล โทคาโร (Michael, 1994, pp. 66-89) สรุปเอาไว้ว่า หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมาทฤษฎีการพัฒนาที่สำคัญมีอยู่ 4 ทฤษฎี แต่ขณะเดียวกันเมื่อไม่นานมานี้ก็มีความพยายามเสนอทฤษฎีที่ 5 เข้ามารวมทั้งหมดแล้วจึงเป็น 5 ทฤษฎี ดังนี้

1) ทฤษฎีการพัฒนาตามขั้นตอน (Linear-Stages Theory) คือ การที่ยืดประเทศอุตสาหกรรมเป็นแม่แบบ วิเคราะห์ว่าประเทศเกษตรกรรมส่วนใหญ่ยังไม่พัฒนา เศรษฐกิจ พยายามวางแผนการพัฒนาใหม่ไปสู่อุตสาหกรรม โดยกำหนดเป็นขั้นตอน เช่น ทฤษฎี ความเจริญเติบโตของรอสทาว (Rostow's Stages of Growth) หรือตัวแบบการออมและการลงทุนเพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของฮาร์รอดและโดมาร์ (Harrod-Domar Growth Model) เป็นต้น

2) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง (Structural-Change Models) ทฤษฎีนี้ต้องการให้เปลี่ยนโครงสร้างจากภาคเกษตรไปเป็นภาคอุตสาหกรรม ซึ่งสามารถผลิตได้มูลค่ามากกว่า อาจต้องมีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรไปยังภาค อุตสาหกรรม เพื่อดูดซับแรงงานส่วนเกินและพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิต เช่น ทฤษฎีการพัฒนาของลูอิส (Lewis Theory of Development) เป็นต้น

3) ทฤษฎีพึ่งพาระหว่างประเทศ (International-Dependence Revolution) เป็นทฤษฎีในประเทศกำลังพัฒนา หรือจุดยืนของประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะละตินอเมริกานั้นไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยของตะวันตก เพราะมองว่าเป็นการครอบงำซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาที่พึ่งพาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพึ่งพาทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี จนมีสภาพเหมือนเป็นอาณานิคมสมัยใหม่และยิ่งพัฒนาไปจะมีเพียงกลุ่มน้อยที่ได้รับผลประโยชน์ ปัญหาความเป็นธรรมและการกระจายรายได้จะยิ่งรุนแรงยิ่งขึ้น รวมไปถึงการสร้างค่านิยมในการพัฒนาในทางที่ผิดที่ต้องพึ่งภายนอกอยู่ตลอด

4) ทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ (Neoclassical Counterrevolution) แนวคิดนี้จะเน้นเศรษฐศาสตร์มหภาคทางด้านอุปทาน (Supply-Side Macroeconomics) หมายความว่า สนใจการปรับปรุงทางการผลิตมากกว่าการบริโภค ขณะเดียวกันก็เน้นการแปรรูป ลดขนาดของรัฐ ลดการวางแผนจากส่วนกลาง ลดการควบคุมและลดกฎระเบียบ แนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อองค์การระหว่างประเทศที่สำคัญ คือ ธนาคารโลกและกองทุนการเงิน ระหว่างประเทศ หรือ IMF ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ จึงทำให้สามารถเผยแพร่ แนวคิดของการเปิดเสรีไปอย่างรวดเร็ว

5) ทฤษฎีความเจริญเติบโตแนวใหม่ (New Growth Theory) ทฤษฎีนี้ เห็นว่าการเปิดเสรีมีปัญหา เพราะความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจพึ่งพิงภายนอก ขณะที่สถานการณ์ภายนอกผันผวนยากจะคาดการณ์ได้ นอกจากนี้การเติบโตที่เกิดขึ้นยังมีภาวะไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของภายนอก เช่น การเคลื่อนย้ายทุนและการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ดังนั้น การเพิ่มของผลผลิตมวลรวมจึงเป็นการปรับตัวระยะสั้นและอาจไม่ยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีนี้จึงหันมาสนใจความเจริญเติบโตแนวใหม่ ที่เป็นการเติบโตจากภายใน (Endogenous Growth Theory) และเน้นการเติบโตที่ยั่งยืน (Sustainable Growth) ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างทุนกับแรงงาน ไม่ใช่เป็นเพียงการเคลื่อนย้ายทุน ทฤษฎีความเจริญเติบโตแนวใหม่ จึงเน้นการใช้ทรัพยากรภายใน และเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital) โดยเฉพาะลงทุนทางการศึกษา การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) และการวิจัยและการพัฒนา (R&D) ซึ่งเป็นทางเลือกอีกทางเลือกหนึ่งของการลงทุนในปัจจุบัน

ทฤษฎีความเจริญเติบโตจากภายในนี้เริ่มเข้ามาทดแทนทฤษฎีรุ่นเก่าที่เน้นความเจริญเติบโตจากภายนอก (Exogenous Growth Theory) นอกจากนี้ทฤษฎีความเจริญเติบโตจากภายในยังมองว่าความเจริญเติบโตขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมเริ่มต้น (Initial Conditions) เช่น ระดับการศึกษา ระดับ

การพัฒนาของตลาดทุน และที่สำคัญ คือ แบบแผนการกระจาย รายได้ก็มีผลต่อความเจริญเติบโต เช่นกัน เนื่องจากการกระจายรายได้มีผลทำให้คนมีทุนต่างกัน และมีการลงทุนต่างกัน ระบบเศรษฐกิจที่มีการกระจายรายได้ดีนั้นคนลงทุนก็มากและสามารถลงทุนพร้อม ๆ กันได้จึงชักนำให้เศรษฐกิจเติบโตเข้าสู่จุดดุลยภาพที่สูงกว่าได้ (สมชัย จิตสุชน, 2538, น. 77-78)

2.7 แนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management)

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ หรือที่เรียกว่า NPM (New Public Management) เป็นกระแสความคิดในการบริหารองค์การที่เกิดขึ้นในช่วง 10-20 ปีที่ผ่านมา โดยแนวความคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่นั้น มีสาระสำคัญ (จุมพล นิมพานิช, 2550) คือ

1) การนำเทคนิคและเครื่องมือทางการบริหารที่ใช้ได้ผลในภาคเอกชนมาใช้ในการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งลักษณะนี้เป็นแนวความคิดที่เรียกว่า การจัดการนิยม (Managerialism) เทคนิควิธีการบริหารที่นำมาใช้ ได้แก่ การบริหารโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Managing by Results) การควบคุมและจัดการในเรื่องมาตรฐานการทำงาน (Explicit Standard and Measures of Performance) การคำนวณความคุ้มค่าในการลงทุน (Value for Money) เป็นต้น

2) การให้มีหน่วยงานแบบอื่นเข้ามาดำเนินการ ซึ่งจะทำให้เกิดการแข่งขันในการให้บริการประชาชน การให้หน่วยงานราชการเป็นกลไกประจำการเดียว จะทำให้การบริหารไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควรการใช้กลไกตลาดเข้ามาช่วยจะทำให้การจัดการภาครัฐดีขึ้น

การบริหารสมัยใหม่จะเป็นการเสนอเทคนิคทางการบริหารที่นำมาแก้ปัญหาและพัฒนาการทำงานขององค์การ ซึ่งนอกจากแนวความคิดข้างต้นแล้วยังมีเทคนิคทางการบริหาร อีกหลายประการที่มีการนำมาช่วยในการบริหาร เช่น เทคนิคในเรื่องการควบคุมคุณภาพ เช่น QCC (Quality Control Circle) เทคนิค TQM (Total Quality Management) เทคนิคการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์ (MBO: Management by Objective) เป็นต้น ซึ่งมีการนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์การ

2.8 นโยบายและแผนพัฒนาของประเทศที่เกี่ยวข้อง

กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) รัฐบาลได้จัดทำกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ไว้ว่า “ประเทศไทยมีความ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” หรือ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมีแนวยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดความสำเร็จ 6 ประการ คือ

- 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง
- 2) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน
- 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม
- 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ
- 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

เพื่อให้กรอบยุทธศาสตร์เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงยึดกรอบการพัฒนาดังกล่าว มากำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้านเป็นแนวทางของการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ต่อไป ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างการร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่งถือได้ว่ามีความก้าวหน้าอย่างมาก โดยในวันที่ 22 ธันวาคม 2558 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบทิศทางและกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2579) ซึ่งมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังแรงงานและพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษสรุปได้ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาและการเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ หรือทุนมนุษย์นั้น เป้าหมายพัฒนาคนทุกช่วงวัยเพื่อให้คนไทยเป็นคนดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นคนเก่ง ที่มีระเบียบวินัย และโดยเฉพาะการดูแลผู้สูงอายุที่มีสัดส่วนสูงขึ้น ในสังคมสูงวัยทั้งการสร้างงานที่เหมาะสม การฟื้นฟูและดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความทุพพลภาพและโรคเรื้อรัง การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อสังคมสูงวัย มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนเพื่อเป็นฐานการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และรองรับการลดลงของขนาดกำลังแรงงาน โดยยกระดับคุณภาพการศึกษา และการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การป้องกันและควบคุมปัจจัยทางสังคมที่กำหนดสุขภาพเพื่อสร้าง สุขภาวะที่ดี การสร้างความอยู่ดีมีสุขในครอบครัวไทย รวมทั้ง

การเสริมสร้างบทบาท ของสถาบันทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมและ จริยธรรมทางสังคม

ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำการสร้างโอกาสให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถเข้าถึงทรัพยากร แหล่งทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อยกระดับรายได้ และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก โดยเปิดโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อสามารถประกอบอาชีพ พัฒนาคนได้เต็มศักยภาพ

ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและการแข่งขัน โดยวางรากฐานในการพัฒนาทุนมนุษย์ องค์กรความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนา SMEs สร้างผู้ประกอบการ และเกษตรกรรมรุ่นใหม่ โดยอาศัยปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ทั้งทุนมนุษย์ โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบ โลจิสติกส์ ในการเร่งพัฒนาบุคลากร ด้านโลจิสติกส์ที่เป็นเป้าหมาย อันได้แก่ อุตสาหกรรมระบบราง ซ่อมบำรุงและการผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน การผลิตอุปกรณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน รวมถึงส่งเสริมผู้ประกอบการ ไทยในการสร้างเครือข่ายการขนส่งระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์ ให้ความสำคัญกับการวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อมุ่งขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ อันเป็นการสนับสนุนประเทศให้ก้าวเข้าสู่การแข่งขันในศตวรรษหน้า

ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ เพื่อรักษาฐานเศรษฐกิจที่เข้มแข็งสนับสนุนการเชื่อมโยงในภูมิภาค และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ โดยครอบคลุมใน 1) การพัฒนาภาค 2) การพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค 3) การพัฒนาพื้นที่ฐานเศรษฐกิจหลักบริเวณชายฝั่งทะเล ตะวันออก และ 4) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนรวมถึงความเชื่อมโยงกับการพัฒนาคลัสเตอร์ อุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพ

ยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศ ประเทศเพื่อนบ้าน และภูมิภาค ประสานและ
พัฒนาความร่วมมือกันระหว่างประเทศทั้งในเชิงรับและรุกอย่างสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นการดูแล
การดำเนินงานตามข้อผูกพันและพันธกรณีต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาขีดความสามารถด้านการแข่งขัน
ของประเทศส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ การบริการทางด้านศึกษา
การเงิน สุขภาพ โลจิสติกส์ และการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีการระบุโครงการและแผนการดำเนินการเป้าหมายที่สำคัญ 4 ประการ ซึ่งได้
กำหนดให้การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษถือเป็น 1 ใน 4 เป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาของ
แผนภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดให้เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก
คือ

1) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (Border SEZs) กำหนดให้พื้นที่
จังหวัดที่มีที่ตั้งบริเวณชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยคัดเลือกจังหวัดที่มีศักยภาพสามารถ
เชื่อมโยงการค้าการลงทุน การผลิตกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน การจัดตั้ง SEZs บริเวณพื้นที่
ชายแดนนั้นรัฐบาลมุ่งหวังว่า SEZs จะช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ โดยให้
ความสำคัญกับการประกอบธุรกิจที่ใช้แรงงานเข้มข้น ใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่นบริเวณชายแดน
หรือประเทศเพื่อนบ้าน และธุรกิจด้าน โลจิสติกส์

2) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษคลัสเตอร์ (Cluster-Based SEZs) สำหรับ
ธุรกิจที่ไม่เหมาะกับชายแดน และธุรกิจที่เป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคต อาทิ กิจการวิจัยและพัฒนา
กิจการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และใช้แรงงานน้อย เป็นต้น วัตถุประสงค์การจัดตั้ง SEZs แบบ Cluster
เพื่อเชื่อมโยงกับผู้ผลิตต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ อุตสาหกรรมสนับสนุน สถาบันการศึกษา
สถาบันเฉพาะทาง หน่วยงานรัฐ องค์กรเอกชน และท้องถิ่นเข้าไว้ด้วยกัน โดย SEZs แบบ Cluster
แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก คือ แบบ Super Cluster และคลัสเตอร์อื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

2.9 แผนและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดจันทบุรี (พ.ศ. 2561-2564)

จากวิสัยทัศน์ของจังหวัดจันทบุรี “ศูนย์กลางการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรคุณภาพ
ศูนย์กลางภูมิณีและเครื่องประดับชั้นเลิศ แหล่งการค้าชายแดนเชื่อมโยงสู่ประชาคมอาเซียน
เมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิถีชุมชน ที่มีธรรมชาติสวยงามและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” และ

ให้ความสำคัญตามประเด็นยุทธศาสตร์ เป็น 6 ด้าน และมีประเด็นการพัฒนา ดังนี้ (จังหวัดจันทบุรี, 2561)

1) ยุทธศาสตร์พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผลិតภัณฑ์ การตลาด และ โลจิสติกส์ ให้ได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการทั้งในและต่างประเทศ

2) ยุทธศาสตร์ยกระดับมาตรฐานการผลิต และการตลาดของอุตสาหกรรมอัญมณี และเครื่องประดับ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

3) ยุทธศาสตร์อำนวยความสะดวกด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว รวมทั้ง จัดเตรียมระบบโครงข่ายบริการพื้นฐานเขตเศรษฐกิจชายแดนให้ได้มาตรฐาน รองรับการพัฒนา เศรษฐกิจการค้าชายแดนสู่ประชาคมอาเซียนและเศรษฐกิจโลก

4) ประเด็นยุทธศาสตร์สร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวและกีฬาโดยการปรับปรุง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้มีความหลากหลายเชื่อมโยง การท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมโลก

5) ประเด็นยุทธศาสตร์ยกระดับคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนสามารถพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ และดำเนินวิถีชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่าง เกื้อกูลกันและยั่งยืน

6) ประเด็นยุทธศาสตร์อนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ให้ได้ มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการทั้งในและต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสินค้าเกษตร ได้รับการพัฒนาคุณภาพตามระบบ GAP และมาตรฐานอื่น ๆ ให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคสามารถ แข่งขันในตลาดภายในและต่างประเทศได้ เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรได้รับการคุ้มครองตาม กฎหมายและเสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้มั่นคงและยั่งยืน สินค้าเกษตรมีมูลค่าเพิ่มขึ้น และสินค้า เกษตรมีช่องทางและส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้น

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 ยกระดับมาตรฐานการผลิตและการตลาดของอุตสาหกรรมอัญมณี และเครื่องประดับเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ยอดการจำหน่าย อัญมณีและเครื่องประดับเพิ่มสูงขึ้นเป็นที่นิยมทั้งในและต่างประเทศ ช่างฝีมืออัญมณีและ เครื่องประดับมีความสามารถในการผลิตอย่างเพียงพอ ผู้ซื้อเชื่อมั่นในคุณภาพและราคาของอัญมณี พลอยจันทน์ ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน สามารถตรวจสอบด้วยเครื่องมือที่ทันสมัยในระดับสากล ที่เชื่อถือได้

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 อำนวยความสะดวกด้านการค้าการลงทุน และการท่องเที่ยวรวมทั้ง จัดเตรียมระบบ โครงข่ายบริการพื้นฐานบริเวณเขตเศรษฐกิจชายแดนให้ได้มาตรฐาน รองรับ การพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนสู่ประชาคมอาเซียน โดยวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาพื้นที่ชายแดน มีความพร้อมด้าน โครงสร้างพื้นฐานสามารถรองรับการค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเพิ่ม พันธมิตรด้านการค้าการลงทุนชายแดนเพิ่มมากขึ้น

แนวทางการพัฒนา

- 1) พัฒนาระบบบริหารและการจัดการด้านชายแดนให้สามารถบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานสากล
- 2) ปรับปรุงและพัฒนาระบบ โครงสร้างบริการพื้นฐาน และระบบโลจิสติกส์ของ พื้นที่แนวชายแดน
- 3) ส่งเสริมด้านการค้า การลงทุน และการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างและขยายตลาด การค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน และการค้าชายแดน
- 4) พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการด้านการค้าชายแดนและการค้าสู่สากล

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 เสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงเกษตร และการท่องเที่ยว โดยชุมชนให้ได้มาตรฐานในระดับนานาชาติ และเชื่อมโยงประเทศกลุ่มอาเซียน โดยวัตถุประสงค์ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีคุณภาพ มาตรฐาน รองรับนักท่องเที่ยวทุกเพศ ทุกวัย และทุกสถานภาพ (Tourism for All) เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวิถีชุมชนแต่ละพื้นที่ช่วยขับเคลื่อนธุรกิจการท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงในจังหวัด พัฒนาระบบ โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกได้มาตรฐานและปลอดภัย เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวเพื่อสร้างภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

เชิงรุก โดยทำกิจกรรมการตลาดที่ตรงใจกับกลุ่มนักท่องเที่ยว เป้าหมายที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ประเด็นการพัฒนาที่ 5 พัฒนาและยกระดับคุณภาพด้านการศึกษา พัฒนาอาชีพ บริการ สุขภาพ และมีความมั่นคงปลอดภัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนให้สามารถดำเนินวิถีชีวิต ได้อย่างเกื้อกูลกันและยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานและสามารถดำรงตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประชาชน มีอาชีพและรายได้จากการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรในพื้นที่และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ สินค้าและบริการ มีตลาดรองรับประชาชนมีสุขภาพอนามัยดีมีพฤติกรรมและสุขภาวะที่เหมาะสม ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีความเสมอภาค เท่าเทียมกันทางสังคมและความปลอดภัย

ประเด็นการพัฒนาที่ 6 อนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2.10 แนวคิดเกี่ยวกับการเชื่อมโยงโลกาภิวัตน์

แนวคิดเกี่ยวกับการเชื่อมโยงโลกให้อยู่ใกล้กันมากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงการเชื่อมโยง ที่สำคัญ คือ โลจิสติกส์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานธุรกิจและการค้า เนื่องจากเป็นเทคนิคที่สามารถนำมาใช้ใน “การจัดการและการควบคุมการเคลื่อนย้ายสินค้า” (วิกิพีเดีย, 2561) โดยความหมายและคำอธิบายจะพบว่าการจัดการ โลจิสติกส์ ก็คือ กระบวนการ ในการวางแผนนำเสนอและการควบคุมการไหลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการเก็บ สินค้าบริการ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากจุดเริ่มต้นในการผลิตไปสู่จุดสุดท้ายของการบริโภค เพื่อวัตถุประสงค์ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งคำนิยามนี้จะรวมถึงการเคลื่อนย้าย ทั้งภายในและภายนอกและการที่สินค้าถูกส่งกลับคืน การติดต่อสื่อสารและการขนส่งเป็นส่วนหนึ่ง ของกิจกรรมทางด้าน โลจิสติกส์ เนื่องจากมีความสำคัญต่อการเคลื่อนย้ายและการกระจายสินค้า ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีการให้ความหมายของ คำว่า “โลกาภิวัตน์” หรือ “โลกาภิวัตน์” (Globalization) ไว้ว่า “การแพร่กระจายไปทั่วโลกการที่ ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใด ก็มีความสามารถรับรู้สัมพันธหรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้ อย่างรวดเร็วกว้างขวาง อันเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นต้น”

กระแสโลกาภิวัตน์ จัดว่าเป็นทั้งแนวความคิดและทฤษฎีที่เกิดขึ้นใหม่ชนิดหนึ่ง และเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งจัดว่าเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากการติดต่อสื่อสารการคมนาคมขนส่งและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เชื่อมโยงทั่วถึงกันทั้ง โลก ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการบริโภค (Consumer Patterns) และทำให้เกิดลัทธิบริโภคนิยม (Consumerism) รวมทั้งแบบแผนการดำรงชีวิตในสังคมเมืองใหญ่ ๆ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันไปทั่วทั้ง โลก โลกาภิวัตน์มีความเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นกับปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้จะทำให้วัฒนธรรมการบริโภคเปลี่ยนไปแล้ว ยังมีผลกระทบในระดับมหภาคที่เกิดขึ้นต่อประเทศนั้น ๆ ด้วย นั่นคือ ปัญหาการขาดดุลทางการค้าที่เกิดขึ้นมาอย่างทบทวี สินค้าที่มีมาตรฐานการผลิตเข้าใกล้มาตรฐาน โลก ก่อให้เกิดความต้องการที่จะบริโภคอย่างมีความเป็นสากลไปด้วย

2.11 แนวคิดนโยบายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมเขตเศรษฐกิจชายแดน THAILAND BORDER

แนวคิดนโยบายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมเขตเศรษฐกิจชายแดน THAILAND BORDER (ธนา จงสิทธิผล และเสรี วงษ์มณฑา, 2558) ประกอบด้วย 14 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

T	:	Tourism การส่งเสริมการท่องเที่ยว
H	:	Hub of Industries การเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรม
A	:	Agriculture การพัฒนาการเกษตรกรรม
I	:	Intergration of Public Sector การบูรณาการการทำงานของภาครัฐ
L	:	Logistics and Communications การขนส่งและการคมนาคม
A	:	Authority การพัฒนาการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ
N	:	Networking การสร้างเครือข่าย
B	:	Borderless Management การบริหารจัดการไร้พรมแดน
O	:	Operational Excellence ความเป็นเลิศทางการปฏิบัติการ
R	:	Regulations การมีกฎระเบียบที่มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ
D	:	Destination Management การจัดการพื้นที่เป้าหมายการท่องเที่ยวและการลงทุน
E	:	Environmental Sustainability ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

R : Regional Mindset ความตระหนักแห่งภูมิภาค สร้างความร่วมมือ
ร่วมใจของผู้คนในพื้นที่มุ่งสู่การพัฒนาสู่ความสำเร็จ

2.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

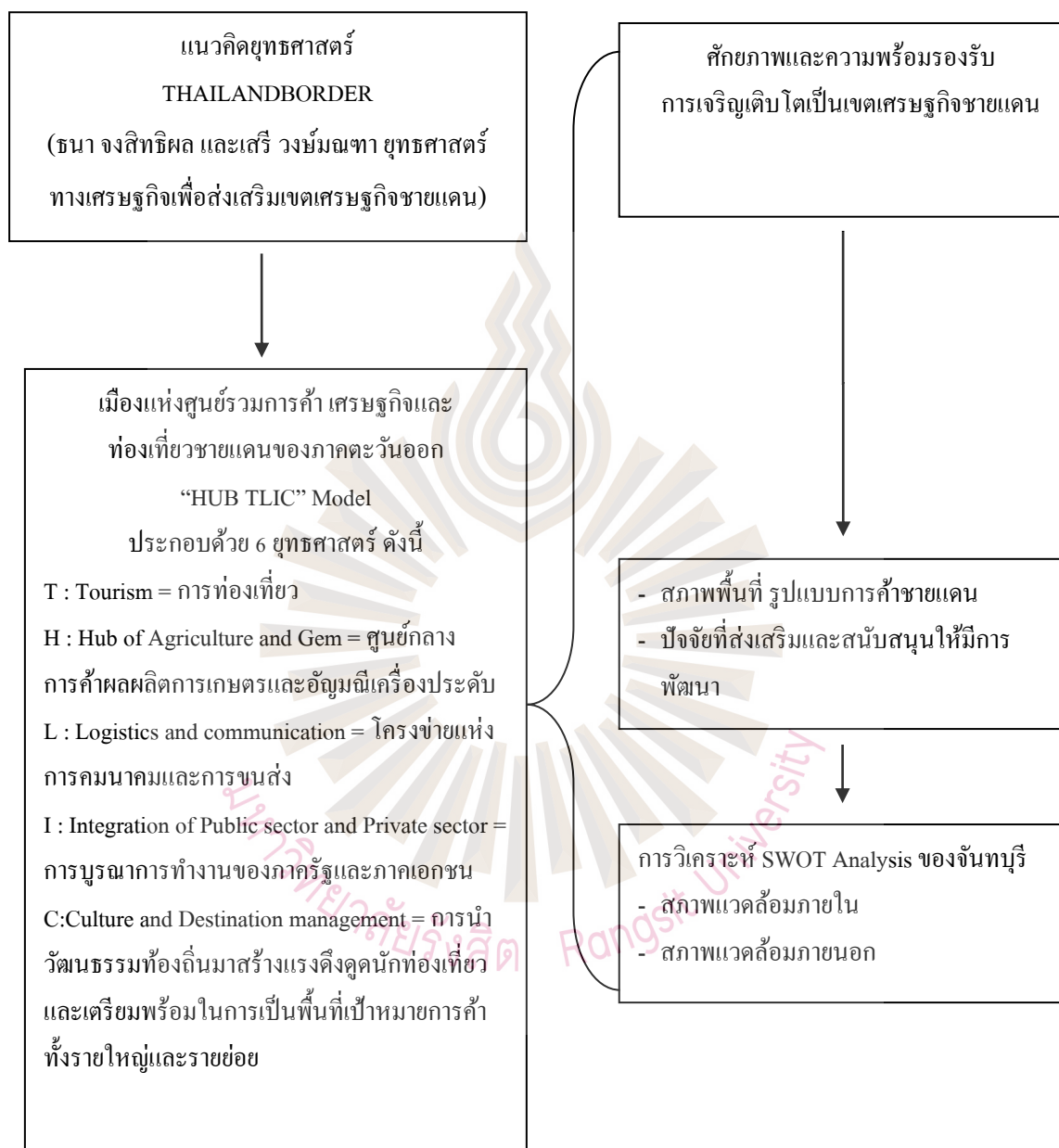
ไกรสิทธิ์ ชุขยรัตน์ (2551) ได้ศึกษากรณี อุดรธานี: ศักยภาพและโอกาสในการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของอีสานตอนเหนือ โดยพบว่า จังหวัดอุดรธานีมีการพัฒนาการ โครงสร้างพื้นฐานที่จะพัฒนาตัวเองไปเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ไปอย่างรวดเร็วซึ่งจะเห็นได้จากการเจริญเติบโตของ GPP (ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด) และรายได้เฉลี่ยต่อหัวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมถึงการมีเที่ยวบินระหว่างประเทศและภายในประเทศ ที่มีเที่ยวบินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการขนส่งที่เพิ่มขึ้นตามเส้นทางถนนหมายเลข 8 และถ้าหากสะพานแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 สร้างเสร็จ การขนส่งที่เชื่อมต่อไปยังประเทศลาว ก็จะมีมีความสำคัญมากขึ้น ประกอบกับยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลส่งเสริมให้จังหวัดอุดรธานีเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ในการเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรม เพื่อการบริโภค อุปโภค และเพื่อการผลิตสินค้าเพื่อเชื่อมโยงไปสู่กลุ่มประเทศอินโดจีน

พรสุดา เชี่ยวชาญพานิชย์ (2540) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาที่ตั้งศูนย์กลางและ โครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพบว่า การกำหนดที่ตั้งศูนย์กลางและ โครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากพื้นที่ 55 อำเภอ 8 กิ่งอำเภอ ใน 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา ระยอง นครนายก จันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี และสระแก้ว โดยศึกษาแนวความคิด การพัฒนาเศรษฐกิจ และศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ เพื่อกำหนดเป็นปัจจัยที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ ที่ตั้งศูนย์กลางและ โครงข่ายที่เหมาะสม ทั้งหมด 9 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านแหล่งผลิตผลไม้ หรือวัตถุดิบ ปัจจัยด้านการคมนาคม ปัจจัยด้านตลาดกลางซื้อขายผลไม้ ปัจจัยด้านการบริการสื่อสาร โทรคมนาคม ปัจจัยด้านการบริการสาธารณูปโภค ปัจจัยด้านการรวมกลุ่มสถาบันเกษตรกรพ่อค้า หรือผู้ส่งออก ปัจจัยด้านการบริการห้องเย็น บริการบรรจุหีบห่อ และบริการขนส่ง ปัจจัยด้านการบริการของรัฐ และปัจจัยด้านสถาบันการเงินธนาคาร การวิเคราะห์เพื่อกำหนดที่ตั้งศูนย์กลาง และ โครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ ได้ใช้วิธีการต่าง ๆ คือ 1) การจัดลำดับความสำคัญของปัจจัย ใช้วิธีการทางสถิติ Average Percentage Weighting 2) การคำนวณค่ามาตรฐาน (Standard Score) เพื่อปรับฐานข้อมูล และ 3) การกำหนดที่ตั้งศูนย์กลางและ โครงข่าย จากค่ามาตรฐานที่คำนวณได้ นำมาจำแนกอำเภอต่าง ๆ ออกเป็นกลุ่ม ประกอบกับการใช้มาตรฐาน และหลักเกณฑ์สำหรับ

ศูนย์กลางและโครงข่ายแต่ละประเภท มาพิจารณาพร้อมด้วย ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ที่ตั้งศูนย์กลาง และโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ ในภาคตะวันออกที่เหมาะสม มีดังนี้ “ศูนย์กลางการส่งออกผลไม้” ที่ให้บริการในลักษณะครบวงจร ควรจัดตั้ง 2 ศูนย์ คือ อำเภอท่าใหม่ กำหนดให้เป็นศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ประเภททุเรียน มังคุด และเงาะ อำเภอบางคล้า กำหนดให้เป็นศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ประเภท มะม่วง และส้มโอ “จุดส่งออก” ที่ให้บริการในลักษณะจุดบริการเคลื่อนที่ ควรจัดตั้งทั้งหมด 6 จุด คือ อำเภอเมืองระยอง อำเภอแกลง อำเภอขลุง อำเภอเมืองตราด อำเภอเมืองปราจีนบุรี และอำเภอศรีราชา “ท่าส่งออก” ทางอากาศควรส่งออกที่สนามบินอู่ตะเภา ทางน้ำควรส่งออกที่ทำเรื่อน้ำลึกแหลมฉบัง และทำเรื่อน้ำลึกสัตหีบ ทางบกให้มีการบริการโดยภาคเอกชน ภายในศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ และ “ศูนย์ประสานงานการส่งออก” ควรใช้หน่วยงานของรัฐ 4 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาการผลิตและควบคุมศัตรูพืชและผลไม้เพื่อการส่งออก อำเภอเมืองจันทบุรี และสำนักงานการค้าต่างประเทศ ณ ท่าเรือพาณิชย์สัตหีบ อำเภอศรีราชา ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานการส่งออก

Wongpit and Soukavong (2011) ได้ศึกษาผลของสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า ในประเทศลาวที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าเครื่องนุ่งห่มและสินค้าประเภทสิ่งทอ สินค้าประเภทกาแฟ ที่ผ่านทางประเทศไทย ไปยังประเทศเวียดนาม ซึ่งสังเกตจากระยะเวลา ต้นทุน เอกสารประกอบคำขอสำหรับการส่งออกสินค้า พบว่า การสร้างฐานการผลิต หรือการส่งออกของประเภทสินค้านี้ดังกล่าวนั้นมีขีดความสามารถอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากว่าต้นทุนในการขนส่งสูงมาก อีกทั้งมีปัญหาคูเปอร์และขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนในการตรวจสอบเอกสารผ่านพรมแดน ซึ่งใช้เวลานานและมีค่าใช้จ่ายที่สูง ซึ่งหากประเทศลาวไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ประเทศลาวก็ไม่สามารถที่จะมีศักยภาพในการแข่งขันด้านการส่งออกได้

2.13 กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปที่ 2.4 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

บทที่ 3

นโยบายการพัฒนาชายแดนจันทบุรีให้เป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดน

3.1 การพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน

ภาคตะวันออก ซึ่งได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี สระแก้ว และตราด นั้นถือได้ว่ามีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2548 เป็นภาคที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค (Gross Regional Product: GRP) เป็นอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่รัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาภาคตะวันออกให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจใหม่ เป็นเขตอุตสาหกรรมหลัก และอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกของประเทศ เพื่อรองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล นอกจากนี้ภาคตะวันออกยังมีบทบาทสำคัญในด้านเกษตรกรรม ทั้งการเพาะปลูกข้าว ไม้ผล และไม้ยืนต้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ และเป็นประตูการค้าเชื่อมโยงกับประเทศในกลุ่มอินโดจีน รวมทั้งมีการพัฒนาโครงข่ายการบริการพื้นฐาน ทั้งระบบถนน ทางรถไฟ ท่าเรือ น้ำลึก และท่าอากาศยาน เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงสู่นานาชาติ และสนับสนุนการขยายตัวทั้งทางด้านการพัฒนาเมือง เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ในปัจจุบันการพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย ที่มีผลต่อการเจริญก้าวหน้าและการแข่งขันไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงภาคตะวันออกกับระบบเศรษฐกิจโลก ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ของประเทศ 20 ปี มีเป้าหมายหลักคือ “ประเทศมีรายได้สูง หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางสู่รายได้สูง วิทยแรงงานมีความรู้และทักษะเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน” โดยการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ที่สำคัญความท้าทายของประเทศในระยะ 5-10 ปีข้างหน้า ไม่ได้มีข้อจำกัดในเรื่องเศรษฐกิจเท่านั้นยังมีประเด็นทางสังคมอีกมากที่ต้องวางแผนแก้ไขอย่างเป็นระบบ ทั้งคุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ความแออัดของ

ประชากรในสังคมเมือง การหลั่งไหลเข้ามาของแรงงานต่างด้าว และการแก้ปัญหาแรงงานนอกระบบ (นครินทร์ ศรีเลิศ, 2557) ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เป็นประเด็นหลัก ๆ และมีความสำคัญและเชื่อมโยงกันในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้มองหรือคิดว่าประเด็นการพัฒนาอื่น ๆ ไม่สำคัญหรือสำคัญน้อยกว่าประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เพียงแต่ว่าในทัศนคติความเห็นส่วนตัวของผู้วิจัยเอง กลับมองว่าคงจะเป็นประเด็นอื่นใดไปเสียมิได้ นอกจากประเด็นแนวทางการรองรับการเชื่อมโยงภูมิภาคและความเป็นเมือง การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของเมือง เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับความเป็นเมือง ทั้งด้านการบริหารจัดการด้านผังเมืองด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ระบบคมนาคมขนส่ง ระบบบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ระบบการศึกษาและระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของคนในเมือง รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถในการบริหารจัดการเมืองตามระดับการพัฒนา การพัฒนาด้านการขนส่ง และโลจิสติกส์เชื่อมโยงกับเพื่อนบ้านเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศทั้งด้านการค้า การลงทุน และการบริการ อำนวยความสะดวกทางการค้า ขนส่ง และโลจิสติกส์ ให้มีความสะดวกและมีประสิทธิภาพต่อภาคธุรกิจอย่างแท้จริง และเน้นด้านการส่งเสริมการลงทุน การค้าชายแดน และการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้มีความสำคัญกับนโยบายส่งเสริมการลงทุนและการค้าชายแดนเพื่อดึงดูดให้นักลงทุนในภูมิภาคเข้ามาลงทุนในไทยและประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งส่งเสริมการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนโดยให้ความสำคัญกับการลงทุน โครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมการลงทุนและสิทธิประโยชน์ การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว และการให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกด้านการค้าชายแดนและการผ่านแดนระหว่างไทยกับประเทศในภูมิภาคมากขึ้น

3.2 ด้านการคมนาคมที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศ

ในยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนพัฒนาโลจิสติกส์ของไทย ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเส้นทางการค้า (New Trade Lanes) สู่ตะวันออกกลาง แอฟริกา และยุโรป ผ่านทางฝั่งทะเลอันดามัน เพื่อการขยายตัวรองรับทางการค้าระหว่างประเทศรอบข้าง โดยการพัฒนาศักยภาพฝั่งตะวันตกพัฒนาท่าเรือน้ำลึก และพัฒนาเส้นทางขนส่งเชื่อมโยงท่าเรือกับเส้นทางขนส่งหลักของประเทศ ภูมิภาค และเมืองคู่ค้าหลัก (Economic Corridor) การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของไทย รัฐบาลมีเป้าหมายที่จะผสมผสานการขนส่งในหลายรูปแบบทั้งทางรถยนต์ รถไฟ เรือ และอากาศ มาเชื่อมโยงกัน โดยกำหนดให้เส้นทางขนส่งหลัก ทางน้ำและทางรางเป็นการขนส่งระยะยาว และการขนส่งทางถนนเป็นทางเชื่อมจากต้นทางสู่เส้นทางหลักสู่ปลายทาง และด้านการขนส่งทางอากาศเป็นส่วน

สนับสนุนสำหรับสินค้าที่ต้องการความรวดเร็ว โดยการพัฒนา ระบบโลจิสติกส์ในประเทศไทยนั้น แบ่งเป็น 2 ส่วน (มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ ศูนย์อินโดจีนศึกษา, 2551, น. 296-297)

1) การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ทางภาคพื้น และ 2) การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ทางอากาศ การพัฒนาท่าเรือไทยเป็นประตูภูมิภาค เพื่อสร้างความได้เปรียบ ท่าเรืออื่นเชิงเปรียบเทียบในภูมิภาคเดียวกัน โดยพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง (LCB) เพื่อดึงดูดและรองรับปริมาณสินค้าผ่านด่านเข้าออกอินโดจีน และเงินตอนใต้ รวมทั้งพัฒนาและสร้าง Container Yard & Truck Terminal ไปสู่ระบบราง ทางน้ำ และท่อ เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการขนส่งไปสู่รูปแบบการขนส่งในปริมาณมาก ซึ่งจะช่วยให้ลดต้นทุนการขนส่ง เพิ่มความปลอดภัย ประหยัดพลังงานและตรงเวลา โดยการพัฒนา ระบบการขนส่งชายฝั่ง และลำน้ำ สำหรับไทยมีการพัฒนาระบบ โลจิสติกส์ร่วมกับภูมิภาคอาเซียน ซึ่งเป็นผลจากกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategic: ACMECS) โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) และความร่วมมือกลุ่มแม่น้ำโขง-คงคา (Mekong-Ganga Cooperation: MGC) โดยกรอบความร่วมมือต่าง ๆ เหล่านี้ต่างก็ให้ความสำคัญและร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายและเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมในภูมิภาคระหว่างกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม และไทย (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุล และเน้นการส่งเสริมความสามารถในการแข่งขัน ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตมากขึ้นตามแนวชายแดน ส่งเสริมการเคลื่อนย้ายภาคอุตสาหกรรม การเกษตร และการผลิตไปยังบริเวณที่มีความได้เปรียบ สร้างโอกาสการจ้างงาน ลดความแตกต่างของรายได้ ส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่งคั่งร่วมกันอย่างยั่งยืน โดยกรอบความร่วมมือ 5 สาขา ได้แก่ การอำนวยความสะดวกด้านการค้า การลงทุน (Trade and Investment Facilitation) ความร่วมมือด้านเกษตรและอุตสาหกรรม (Agriculture and Industrial Cooperation) การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม (Transport Linkages) การท่องเที่ยว (Tourism Cooperation) และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) สำหรับความร่วมมือในด้านการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมในภูมิภาคนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงการขนส่งระหว่างประเทศในกลุ่ม ACMECS และอำนวยความสะดวกสำหรับการค้า การลงทุน เกษตรกรรม การผลิตทางอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว โดยจะดำเนินการสร้างถนน และสะพานเชื่อมระหว่างประเทศในกลุ่ม ACMECS และเปิดเส้นทางทางการค้าใหม่ ๆ ระหว่างประเทศ CLMTV (กัมพูชา ลาว พม่า ไทย เวียดนาม) เพื่อเชื่อมเส้นทางไปยังจีน และอินเดีย นอกจากนี้ยังมีโครงการร่วมภายใต้สาขาการอำนวยความสะดวกทางการค้า และการลงทุน 3 โครงการ ได้แก่ 1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือขนส่ง

สินค้าระหว่างผู้ประกอบการขนส่งสินค้าของประเทศสมาชิก ACMECS 2) การลงทุนสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทางด้านโลจิสติกส์ และ 3) การนำระบบ Global Positioning System (GPS) และ Radio Frequency Identification (RFID) กับรถบรรทุกสินค้าผ่านแดน นอกจากนี้ ยังมีโครงการที่จะปรับปรุงถนน สร้างเส้นทางขนส่ง พัฒนาเส้นทางรถไฟสายต่าง ๆ และระบบขนส่งทางน้ำ พัฒนาข้อตกลงการเดินเรือเพื่อการค้า พัฒนาบุคลากรด้านการขนส่ง และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนย้ายคนและสินค้าข้ามพรมแดน เป็นต้น

3.3 ความร่วมมือทางโลจิสติกส์ระหว่างไทย-กัมพูชา

สำหรับไทยมีการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ร่วมกับกัมพูชาตามกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกรอบความร่วมมือ ACMECS GMS และ MGC เป็นต้น ซึ่งความร่วมมือทางโลจิสติกส์ระหว่างไทย-กัมพูชา ได้แบ่งเป็นกรอบความร่วมมือ 2 กรอบ คือ กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion Cooperation: GMS) และกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง กัมพูชา-ลาว-พม่า-ไทย (Ayeyawady-ChaoPraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) ซึ่งกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง ประกอบไปด้วยเส้นทางการคมนาคม 2 เส้นทาง ได้แก่ (กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, 2549)

1) เส้นทาง R1 โครงการถนนสายกรุงเทพฯ-พนมเปญ-โฮจิมินห์ซิตี้-วังเตา ในส่วนของไทย คือ จากกรุงเทพฯ-ละเซียงเทรา-กบินทร์บุรี-อรัญประเทศ ระยะทางประมาณ 310 กิโลเมตร ช่วงแรกจากกรุงเทพฯ ถึง พนมสารคาม-กบินทร์บุรี ระยะทาง 173 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยาง 4 ช่องจราจรแล้ว ในขณะที่ช่วงสุดท้ายจากสระแก้ว-อรัญประเทศ (ชายแดนไทย/กัมพูชา) ที่อำเภอคลองลึก ระยะทาง 55 กิโลเมตร และกำลังก่อสร้างถนนลาดยางช่องจราจร 4 ช่องทาง ถนนช่วงกลางจากกบินทร์บุรี สระแก้ว ระยะทาง 54 กิโลเมตรได้รับงบประมาณเพื่อก่อสร้างขยายเป็นถนนขนาด 4 ช่องจราจรแล้ว นอกจากนี้ กรมทางหลวงได้ก่อสร้างเส้นทางแนวใหม่ จากพนมสารคาม-สระแก้ว ระยะทาง 72 กิโลเมตร เป็นถนนขนาด 2 ช่องจราจรแล้วเสร็จ ซึ่งสามารถย่นระยะทางจากกรุงเทพฯ-ชายแดนไทย/กัมพูชา ได้ประมาณ 33 กิโลเมตร สำหรับในส่วนของกัมพูชา คือ จากอำเภอปอยเปต-อำเภอศรีโสภณ-กรุงพนมเปญ-บาเวท ชายแดนเวียดนาม) ระยะทางประมาณ 570 กิโลเมตร กัมพูชากำลังปรับปรุงช่วงอำเภอปอยเปต-อำเภอศรีโสภณ-จังหวัดเสียมเรียบ

2) เส้นทาง R10 โครงการถนนเลียบริมชายฝั่งทะเลไทย-กัมพูชา-เวียดนาม เส้นทางเริ่มจากจังหวัดตราด (ไทย) – จังหวัดเกาะกง (กัมพูชา)-อำเภอสแรมเบ็ล-สีหนุวิลล์ - คาเมา (เวียดนาม) สำหรับด้านการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมไทย-กัมพูชาภายใต้กรอบความร่วมมือ ACMECS ได้แก่ ถนนสาย 48 ตราด-เกาะกง-สแรมเบ็ล มีเป้าหมายเพื่อก่อสร้างเส้นทางเศรษฐกิจหลักเชื่อมโยงไทย-กัมพูชา-เวียดนาม สายเลียบริมชายฝั่งทะเล (Southern Economic Corridor) แบ่งเป็น

2.1) ถนนสาย 48 (เกาะกง-สแรมเบ็ล) และสะพานข้ามแม่น้ำ 4 แห่ง ซึ่งมีความยาว 140-150 กิโลเมตร (สแรมเบ็ล ยาว 420 เมตร อันโตนด็อก ยาว 270 เมตร ตรอเปียงรุง ยาว 480 เมตร และพุมดวง (ตาไต) ยาว 390 เมตร) โดยถนนหมายเลข 48 นี้ นับเป็นเส้นทางคมนาคมที่มีความสำคัญกับชาวเกาะกงมาก เพราะเป็นถนนสายเดียวที่ทำให้จังหวัดเกาะกงสามารถเดินทางไปยังกรุงพนมเปญได้ด้วยระยะทาง 280 กว่ากิโลเมตร ไปยังกรุงสีหนุวิลล์ ประมาณ 250 กิโลเมตร และไปยังชายแดนเวียดนาม ประมาณ 350 กิโลเมตร ทำให้จังหวัดเกาะกง ได้ประโยชน์จากถนนสายนี้อย่างมาก เพราะจะนำไปสู่การค้า การลงทุน การท่องเที่ยวของทั้ง 3 ประเทศ คือ ไทย กัมพูชา และเวียดนาม

2.2) ถนนสาย 318 (ตราด-คลองใหญ่-บ้านหาดเล็ก) ถนนสายนี้เป็นถนนโครงข่ายภาคตะวันออกสู่อินโดจีนจากกรุงเทพฯ-ตราด-จังหวัดเกาะกง-กัมปงโซม (สีหนุวิลล์) ถนนสายนี้เป็นสายสำคัญในการขนส่งสินค้าจากกรุงเทพฯ สู่เขตจังหวัดในภาคตะวันออก รวมทั้งจังหวัดตราด เพื่อนำสินค้าส่งไปยังท่าเรือคลองใหญ่ เพื่อนำขึ้นที่ท่าเรือสีหนุวิลล์ในกัมพูชา และขนส่งต่อไปยังเวียดนามตอนใต้ ทำให้การขนส่งสินค้าทางบกจากจังหวัดตราดสู่กรุงพนมเปญ ส่งผลให้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3 เป็นร้อยละ 30 จากการลดระยะเวลาและสะดวกขึ้น และเร็วกว่าทางน้ำ 3 เท่าตัว ลดต้นทุนในการขนส่งสินค้าได้มากขึ้น (Logistics Digest, 2551) เส้นทางดังกล่าวจะทำให้จังหวัดตราดจะมีความสำคัญเป็นประตูเข้า-ออกของอินโดจีนอย่างแท้จริง เพราะเส้นทางสาย R10 จะเชื่อมต่อถึงเวียดนามได้ตามโครงข่ายสายเอเชียด้วย ในอนาคตเส้นทางสายนี้จะเป็นเส้นทางสายเศรษฐกิจที่สำคัญ เนื่องจากการคมนาคมไปมาสะดวก การขนส่งสินค้า และการท่องเที่ยวจะง่ายขึ้น เมื่อการขนส่งสินค้าโดยเฉพาะทางบกสามารถติดต่อค้าขายได้สะดวก และส่งผลดีต่อการส่งออก-นำเข้าสินค้านี้ระหว่างไทย-กัมพูชา แต่คงไม่ใช่ปัจจัยเดียวจากพื้นฐานทางถนนที่จะผลักดันให้เกิดการค้า การลงทุน แต่การไม่มองข้ามปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการขนส่งสินค้าข้ามแดน ได้แก่ ความตกลงอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงว่าด้วยการขนส่งสินค้าข้ามแดน (GMS Cross Border Transport Agreement: GMS

CBTA) สำหรับการพัฒนาด้านการคมนาคม ตามแผนของประเทศในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) ซึ่งประกอบด้วย ไทย ลาว เวียดนาม พม่า กัมพูชา และจีนตอนใต้ จำนวน 10 เส้นทาง มี 3 เส้นทางในกัมพูชาที่มีความสำคัญกับประเทศไทย ได้แก่

(1) เส้นทาง Central Sub-corridor หรือเส้น R1 เส้นทางกรุงเทพฯ-พนมเปญ-โฮจิมินต์เป็นเส้นทางเชื่อมโยงเมืองสำคัญทางการค้าของทั้ง 3 ประเทศ ซึ่งมีประชากรหนาแน่น รวมทั้งเป็นเส้นทางเชื่อมโยง แหล่งทรัพยากรทางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาค โดยจากฝั่งประเทศไทย เริ่มที่กรุงเทพฯ มุ่งหน้าสู่รัฐประเทศ ระยะทางประมาณ 300 กม. ฝั่งกัมพูชาจากปอยเปต มุ่งหน้าด่านบาวเวต โดยผ่านจังหวัดบันเตนเมียนเจย พระตะบอง โพธิ์สัตว์ พนมเปญ ไปรเวงสวายเรียง ตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 5 และหมายเลข 1 ผ่านระยะทางรวมประมาณ 570 กม. ฝั่งเวียดนามจากบาวเวต มุ่งหน้า โฮจิมินต์ และ ว่างเตา ระยะทาง 170 กม. รวมระยะทางทั้งหมด 1,040 กม.

(2) เส้นทาง Southern Coastal Sub-Corridor หรือเส้นทาง R10 เส้นทางกรุงเทพฯ-เกาะกง - Nam Can เป็นเส้นทางเลียบชายฝั่งด้านใต้ ระยะทางประมาณ 970 กิโลเมตร เชื่อมโยงพื้นที่ชายฝั่งตะวันออกของไทยและทางใต้ของกัมพูชา ซึ่งมีศักยภาพด้านการค้าอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ชายฝั่งของ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประมงทรัพยากรพลังงาน และอุตสาหกรรมเบา ตลอดจนเชื่อมโยงไปจนถึงพื้นที่บริเวณ สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง ในเวียดนาม ซึ่งมีอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และอุตสาหกรรมเบา โดยเริ่มต้นจากกรุงเทพฯ - ตราด ในฝั่งประเทศไทย ต่อด้วย เกาะกง-กัมปอต ประเทศกัมพูชาโดยใช้ทางหลวงหมายเลข 48 - 4 - 33 จนไปถึงฮาเดียน - Ca Mua - Nam Can ประเทศเวียดนาม

(3) เส้นทาง Northern Sub-Corridor หรือเส้น R9 เส้นทางกรุงเทพฯ-เสียมเรียบ- Qui Nhon เป็นเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ จากกรุงเทพฯ สุ่นครวัด และเขาพระวิหารในกัมพูชา ผ่านพื้นที่ราบสูงตอนกลางของประเทศเวียดนาม สู่ชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ โดยเริ่มต้นจากกรุงเทพฯ - อนุรักษ์ประเทศ ในฝั่งไทย ปอยเปต เสียมเรียบ สตรีงตริง และรัตนคีรี ในฝั่งกัมพูชา โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 5 - 6 - 66 - 7 - 18 จนไปถึงชายแดนเวียดนามที่จังหวัด Pleiku ต่อ ไปจนถึงชายฝั่งที่จังหวัด Qui Nhon และนอกจากนั้นยังมีเส้นทางหลักในการขนส่งระหว่างไทย-กัมพูชา ได้แก่

(3.1) เส้นทางกรุงเทพฯ - กรุงเทพมหานคร - กรุงเทพมหานคร - บ้านเดยเมียนเจย - พระตะบอง - โพธิ์สัตว์ - กัมปงชนาง - พนมเปญ ข้ามแดนที่ด่านถาวรคลองลึก ปอยเปต ระยะทาง รวม 670 กม. ใช้เวลา 12-15 ชั่วโมง

(3.2) เส้นทางกรุงเทพฯ - กรุงเทพมหานคร - บ้านเดยเมียนเจย - เสียมเรียบ - กัมปงชม - กัมปงจาม - พนมเปญ ข้ามแดนที่ด่านถาวรคลองลึก ปอยเปต ระยะทางรวม 690 กม. ใช้เวลาประมาณ 13-16 ชั่วโมง

(3.3) เส้นทางกรุงเทพฯ - กรุงเทพมหานคร - ตราด - เกาะกง กัมปงสปีอ - พนมเปญ ข้ามแดนที่ด่านบ้านหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ระยะทางรวม 720 กม. ใช้เวลาประมาณ 13-16 ชั่วโมง

(3.4) เส้นทางกรุงเทพฯ - กรุงเทพมหานคร - ตราด - เกาะกง - พระสีหนุ ข้ามแดนที่ด่านบ้านหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ระยะทางรวม 620 กม. ใช้เวลาประมาณ 11-13 ชั่วโมง

(3.5) เส้นทางกรุงเทพฯ - จันทบุรี (ทางหลวงหมายเลข 48-4) กรุงเทพฯ - จันทบุรี - พระตะบอง - พนมเปญ - โฮจิมินต์ โดยผ่านด่านถาวรบ้านแหลม ต.เทพนิมิต อ.สอยดาว จังหวัดจันทบุรี ระยะทางรวม 605 กม. แต่สำหรับเส้นทางที่ 3-4 นั้นไม่เหมาะสำหรับการขนส่งสินค้าที่มีน้ำหนักมาก เนื่องจากเส้นทางในจังหวัดเกาะกง มีลักษณะเป็นที่ราบสูงภูเขา และมีเส้นทางคดเคี้ยว เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

ทั้งนี้ ยังมีถนนสายหลักที่มีความสำคัญในกัมพูชา ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1 หลัก ซึ่งมีทั้งหมด 8 สาย เพื่อใช้เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งระหว่างพนมเปญ และจังหวัดสำคัญ ในจำนวนนั้น มี 4 สายที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ หมายเลข 1 และ 2 เชื่อมต่อกับประเทศเวียดนาม, หมายเลข 5 เชื่อมต่อกับประเทศไทย ที่ปอยเปต/อรัญประเทศ, หมายเลข 7 เชื่อมต่อกับประเทศลาว นอกจากนั้น ยังมีทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 2 หลัก ที่มีความสำคัญ และเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ หมายเลข 48 เชื่อมต่อกับประเทศไทย ที่เกาะกง/บ้านหาดเล็ก หมายเลข 33 และ 78 เชื่อมต่อกับประเทศเวียดนาม เส้นทางคมนาคมที่มีความสะดวก รวดเร็ว เนื่องจากมีการเชื่อมโยงเส้นทางของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปถึงประเทศที่สามได้โดยง่าย ทั้งนี้เมื่อเส้นทางสะดวกมากขึ้น และเอื้อต่อระบบโลจิสติกส์ของภูมิภาคย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการค้า การลงทุน และมีผลกระทบต่อการวางนโยบายของแต่ละประเทศ

3.3.1 การคมนาคมทางน้ำ

ท่าเรือหลักที่ใช้ขนส่งสินค้าของกัมพูชา มี 3 แห่ง คือ (ไกรสิทธิ์ ชลยุทธน์, 2551)

1) ท่าเรือพนมเปญ (Phnom Penh Port) เป็นท่าเรือในการขนส่งสินค้าขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในกรุงพนมเปญ อยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลประมาณ 320 กิโลเมตร มีความยาวหน้าท่าประมาณ 183 เมตร และท่าลอยน้ำ 3 แห่ง รองรับเรือขนาดยาวไม่เกิน 100 เมตร สามารถรองรับเรือระวางบรรทุก 2,000 ตัน ในฤดูแล้ง และ 5,000 ตัน ในฤดูน้ำหลาก เนื่องจากตั้งอยู่ตอนในของประเทศจึงไม่สามารถรองรับเรือเดินสมุทรขนาดใหญ่ได้

2) ท่าเรือกำปง โสม (Kampong Som Port) ท่าเรือสีหนุวิลล์ (Sihanoukville Port) ตั้งอยู่ที่กรุงสีหนุวิลล์ เป็นท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่แห่งเดียวของประเทศและทันสมัยที่สุด อยู่บนชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยเหนือท่าเรือไปเล็กน้อย มีหน้าท่ากว้าง 550 เมตร มีศักยภาพในการรองรับการขนส่งสินค้าได้ถึง 1.6 ล้านตัน/ปี ท่าเรือแห่งนี้เชื่อมต่อกับถนนหมายเลข 4 กรุงพนมเปญ-กรุงสีหนุวิลล์ เริ่มต้นจากกรุงพนมเปญ ผ่านจังหวัดกำปงสะปือ และเกาะกง จนจรดอ่าวไทยบริเวณท่าเรือสีหนุวิลล์ รวมระยะทาง 226 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 3-4 ชั่วโมง สามารถรองรับเรือระวางบรรทุกสินค้า ขนาด 10,000-15,000 ตัน ได้พร้อมกัน 4 ลำ สภาพถนนเป็นถนนลาดยางสภาพดีและเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าสายสำคัญที่สุดของกัมพูชา

3) ท่าเรือเกาะกง (Koh Kong Port)/ท่าเรือออกญามง (Oknha Mong Port) เป็นท่าเรือเอกชนในเขตจังหวัดเกาะกง ตั้งอยู่ติดอ่าวไทยใกล้กับจังหวัดตราดเหนือขึ้นมาจากท่าเรือสีหนุวิลล์ ถ้ามาโดยทางรถยนต์จะมีระยะทางประมาณ 40 กิโลเมตร ส่วนถ้ามาจากกรุงพนมเปญจะมีระยะทางประมาณ 180 กิโลเมตร ส่วนใหญ่ใช้ขนส่งสินค้าจากไทยและมาเลเซีย สามารถรองรับเรือระวางบรรทุก 500-1,000 ตัน มีศักยภาพในการขนส่งสินค้าได้ 150,000 ตัน/ปี ซึ่งท่าเรือแห่งนี้จะเชื่อมโยงการขนส่งทางบกเส้นทางหมายเลข 318 หรือสายตราด-คลองใหญ่ ซึ่งถนนสาย 318 เป็นถนนโครงข่ายภาคตะวันออกเฉียงใต้ (จากกรุงเทพฯ-ตราด ประเทศไทย - จังหวัดเกาะกง-กำปง โสม (กรุงสีหนุวิลล์) ประเทศกัมพูชา สู่ภาคใต้ของประเทศเวียดนาม ท่าเรือ โอจิมินท์ซิติ) เป็นการยกระดับการขนส่งทางบกสู่กัมพูชา

นอกจากนี้ การขนส่งทางน้ำภายในประเทศ ส่วนใหญ่ใช้แม่น้ำโขง แม่น้ำโตนเลสาบ และ แม่น้ำบาสัก ซึ่งมีความยาวรวม 1,750 กิโลเมตรในฤดูฝน และอาจลดเหลือ 580 กิโลเมตร ในฤดูแล้ง ท่าเรือที่ใช้ขนส่งภายในกัมพูชาที่สำคัญ มี 7 แห่ง ได้แก่

ท่าเรือในกรุงพนมเปญ 2 แห่ง

ท่าเรือกัมปงจาม เป็นท่าเรือสำคัญริมแม่น้ำโขง ห่างจากท่าเรือพนมเปญ 105 กิโลเมตร

ท่าเรือกระแจะ เป็นท่าเรือสำคัญริมแม่น้ำโขง ห่างจากท่าเรือกัมปงจาม 115 กิโลเมตร

ท่าเรือสตึงตรง เป็นท่าเรือสำคัญริมแม่น้ำโขง ห่างจากท่าเรือกระแจะ 115 กิโลเมตร

ท่าเรือเน็ยเคือง เป็นท่าเรือสำคัญริมแม่น้ำโขง ห่างจากท่าเรือพนมเปญ 60 กิโลเมตร

ท่าเรือจอนเคียะ (เสียมเรียบ) ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโตนเลสาบ ห่างจากท่าเรือกัมปงชฌัง 190 กิโลเมตร

3.3.2 การคมนาคมทางอากาศ

ปัจจุบัน กัมพูชามีสนามบินทั้งหมด 11 แห่ง เปิดให้บริการสำหรับเที่ยวบินปกติ 3 แห่ง ได้แก่ สนามบินนานาชาติพนมเปญ (Phnom Penh International Airport: PPIA) สนามบินนานาชาติเสียมเรียบ (Siem Reap international Airport: SRIA) และสนามบินนานาชาติสีหนุ (Sihanouk International Airport) “Société Concessionnaire des l’Aéroports (SCA)” เป็นกิจการร่วมทุนระหว่าง Vinci (ฝรั่งเศส) และ Muhibbah Masteron (มาเลเซีย-กัมพูชา) ที่ได้รับสัมปทาน PPIA, SRIA และสนามบินนานาชาติสีหนุ เป็นเวลา 25 ปี ในรูปแบบ BOT (Build-Operate-Transfer) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538, พ.ศ. 2544 และ พ.ศ. 2549 ตามลำดับ โดยมี Cambodia Airport Management Services Ltd. (CAMS) ซึ่งควบคุมโดย SCA เป็นผู้ดำเนินกิจการทั้ง 3 สนามบิน ส่วนสนามบินอื่น ๆ (ยกเว้นสนามบิน กัมปงชฌัง) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ สำนักเลขาธิการการบินพลเรือน (The State Secretariat of Civil Aviation: SSCA) นอกจากนี้ ยังมีโครงการก่อสร้างสนามบินแห่งใหม่ที่จังหวัดเสียมเรียบ ที่มีชื่อว่า สนามบินนานาชาติอังกอร์ (Angkor International Airport) ซึ่งเป็นการลงทุนโดยบริษัท Lee & A A Co., Ltd. จากประเทศเกาหลีใต้ ในปี พ.ศ. 2556 มีเที่ยวบินระหว่างประเทศ เปิดให้บริการที่สนามบินนานาชาติพนมเปญ 15 เส้นทาง ใน 10 ประเทศ ขณะที่สนามบินนานาชาติเสียมเรียบมีเที่ยวบินระหว่างประเทศ 16 เส้นทาง ใน 9 ประเทศ ส่วนสนามบินนานาชาติ สีหนุ ยังไม่มีการเปิดให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ และมีเพียงสนามบินนานาชาติพนมเปญเท่านั้น ที่มีคลังสินค้าสำหรับอำนวยความสะดวกในการขนส่งทางอากาศ เที่ยวบินในประเทศ ให้บริการ

โดยบริษัท Cambodia Angkor Air Ltd. (CAA) ซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุน ระหว่าง Vietnam Airlines (49%), Cambodia Investment Company (26%) และรัฐบาลกัมพูชา (25%) ปัจจุบันมีการให้บริการเที่ยวบิน ระหว่างพนมเปญ-เสียมเรียบ 6 เที่ยวบิน/วัน เสียมเรียบ-สีหนุ และ พนมเปญ-สีหนุ เส้นทางละ 1 เที่ยวบิน/วัน (ไกรสิทธิ์ ชุลยรัตน์, 2551)

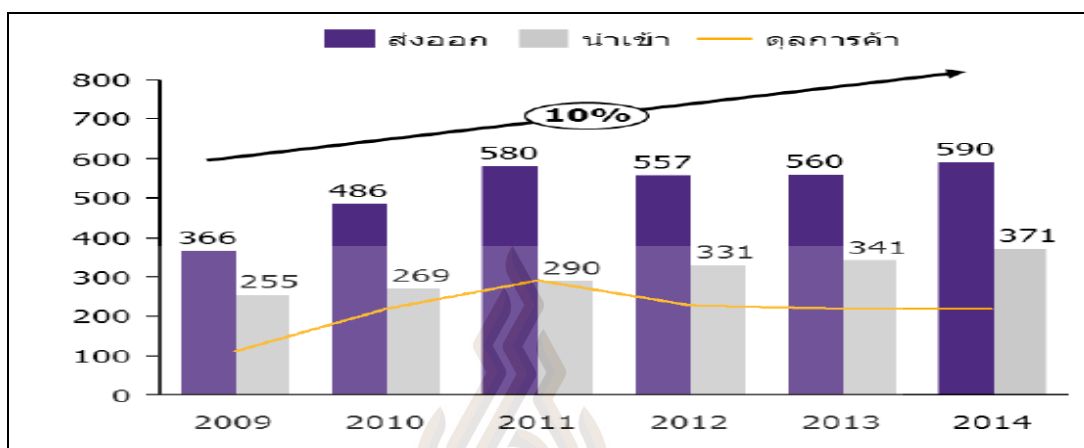
3.3.3 การคมนาคมทางรถไฟ

ระบบรางรถไฟในประเทศกัมพูชา ประกอบด้วย เส้นทาง 2 สาย คือ 1) สายใต้มีความยาว 264 กม. เริ่มต้นที่กรุงพนมเปญ ผ่านสถานีตาแก้ว กัมปอต และไปสิ้นสุดที่ สีหนุวิลล์ 2) สายเหนือ มีความยาว 336 กม. เริ่มต้นที่พนมเปญ ผ่าน สถานีกัมปงชนาง โพธิสัตว์ พระตะบอง ศรีโสภณ และไปสิ้นสุดที่ปอยเปต ติดกับชายแดนประเทศไทย

3.4 ข้อมูลทางเศรษฐกิจการค้าชายแดนของจังหวัดจันทบุรี

สถานะเศรษฐกิจการค้าชายแดนไทย - กัมพูชา ในช่วง 8 เดือนแรก (ม.ค.-ส.ค.) มีมูลค่าการค้ารวม 83,920.05 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 0.13 เทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนที่มีมูลค่า 84,025.54 ล้านบาท แบ่งเป็นการส่งออกมูลค่า 68,318.17 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 0.86 และการนำเข้ามูลค่า 15,601.88 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.20 ไทยได้ดุลการค้า 52,716.29 ล้านบาท สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบรถยนต์ภายในแบบลูกสูบฯ รถยนต์อุปกรณ์และส่วนประกอบน้ำมันเบนซิน สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ผักและของปรุงแต่งจากผัก ถวดและสายเคเบิล ที่หุ้มฉนวน อะลูมิเนียมและผลิตภัณฑ์ เสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องรับ-ส่งสัญญาณและอุปกรณ์ติดตั้ง ศักยภาพทางการค้าด่านจุดผ่านแดนถาวรของจังหวัดจันทบุรี มี 2 แห่ง ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวรบ้านแหลม และจุดผ่านแดนถาวรบ้านผักกาด และสินค้าที่กัมพูชานิยมส่วนใหญ่เป็นจำพวกของอุปโภคบริโภค เช่น น้ำมันพืช น้ำมันเชื้อเพลิง และวัสดุก่อสร้าง ส่วนสินค้าที่ไทยนำเข้าส่วนใหญ่จะเป็นพืชผลทางการเกษตรมากบ้างน้อยบ้างตามฤดูกาลของพืชผลทางการเกษตรชนิดนั้น ๆ เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แต่ผลผลิตส่วนหนึ่งก็เป็นของคนไทยที่ไปลงทุนในประเทศ ในแต่ละวันประชาชนเดินทางผ่านเข้าออกในแต่ละวันเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานชาวกัมพูชาที่เดินทางเข้ามารับจ้างทำงานในฝั่งอำเภอโป่งน้ำร้อนและอำเภอสอยดาว โดยจะเดินทางเข้าไปเย็นกลับ และมีการจับจ่ายใช้สอยในแต่ละวัน

รวมเป็นมูลค่าจำนวนมาก จึงทำให้จุดผ่านแดนถาวรบ้านแหลม และฝักกาด มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากขึ้นทุกขณะและมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นในอนาคต (กรมการค้าต่างประเทศ, 2560 ข)

(หน่วย:% พื้นฐาน)

รูปที่ 3.1 สถานการณ์การค้าชายแดนโดยรวมในปี 2009-2014

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ, 2560 ข

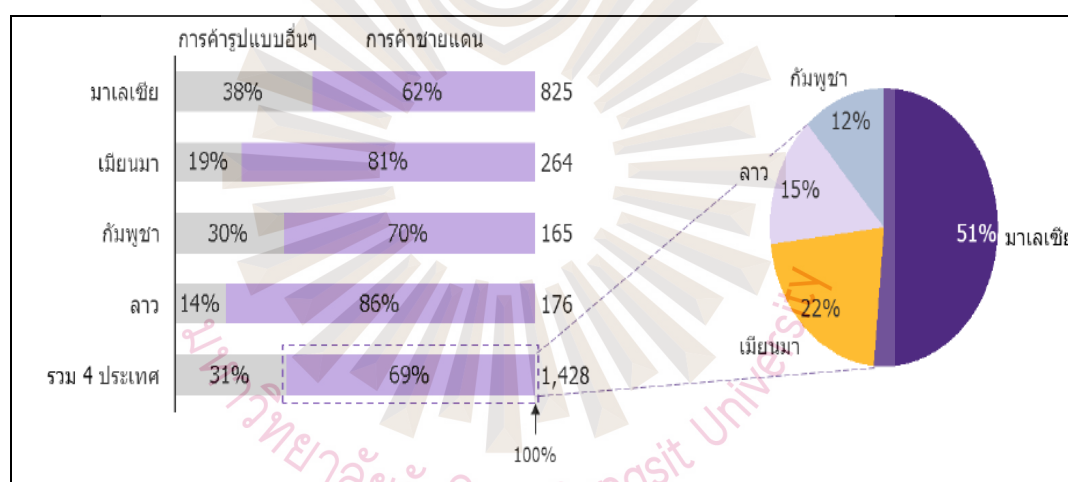
ด้าน	2557 (ม.ค. - ก.พ.)		2558 (ม.ค. - ก.พ.)		Growth 2558/2557	
	SMEs	Total	SMEs	Total	SMEs	Total
2301 ด้านศุลกากรรัฐประเทศ (ศก.1)	390,167,465	1,595,968,790	378,617,132	2,572,960,457	-2.96%	61.22%
2302 จุดผ่อนปรนบ้านตาพระยา (ศก.1)	148,584,300	149,758,425	528,206,714	548,891,044	255.49%	266.52%
2303 จุดผ่อนปรนบ้านหนองปรือ (ศก.1)	384,140,150	418,759,300	654,019,342	792,126,157	70.26%	89.16%
2304 จุดผ่อนปรนบ้านเขาคัน (ศก.1)	284,846,269	330,880,219	886,121,540	1,131,373,356	211.09%	241.93%
2401 ด้านศุลกากรคลองใหญ่ (ศก.1)	50,468,145	56,105,071	18,363,271	31,405,560	-63.61%	-44.02%
2402 ด้านพรมแดนบ้านหาดเล็ก	193,210	308,318,540	2,286,048	479,579,767	1083.19%	55.55%
2403 ด้านผ่อนปรนบ้านมะม่วง		227,610		927,985		307.71%
2501 ด้านศุลกากรจันทบุรี (ศก.1)		20,313,344	-	20,802,268		2.41%
2502 ด้านพรมแดนบ้านฝักกาด	22,000,000	33,574,250	27,280,000	41,989,350	24.00%	25.06%
2503 ด้านพรมแดนบ้านแหลม	3,000,000	9,264,450	5,000,000	8,289,600	66.67%	-10.52%
2504 จุดผ่อนปรนบ้านชัยคีรี	52,150,000	58,200,500	171,750,000	172,012,250	229.34%	195.55%
2505 จุดผ่อนปรนบ้านสวนส้ม	3,000,000	3,084,000	9,000,000	10,271,000	200.00%	233.04%
3101 ด้านพรมแดนช่องสะง่า (ศก.2)	29,960,000	30,133,000	40,600,000	106,228,000	35.51%	252.53%
3901 ด้านศุลกากรช่องจอม (ศก.2)	576,576	85,159,908	97,380,000	312,331,885	16789.36%	266.76%
รวม	1,369,086,115	3,099,747,407	2,818,624,047	6,229,188,679	105.88%	100.96%

(หน่วย:% พื้นฐาน)

รูปที่ 3.2 ข้อมูลการนำเข้าชายแดนประเทศกัมพูชา

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ, 2560 ค

ในขณะที่สถานการณ์การค้าไทยในตลาดโลกกำลังชะลอตัว การค้าชายแดนกลับมีทิศทางสดใส โดยเฉพาะกับกัมพูชา ลาว และพม่า ที่มีความต้องการบริโภคสินค้าต่าง ๆ สูงขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว แม้ว่าประเทศเหล่านี้กำลังเป็นที่หมายตาของนักลงทุนต่างชาติ แต่ไทยนับว่ามีความได้เปรียบด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ และคุณภาพของสินค้าไทยก็ได้รับการยอมรับในประเทศเพื่อนบ้านมาช้านาน จึงทำให้ในช่วงที่ผ่านมา SMEs ไทยสามารถสร้างรายได้จากการส่งออกสินค้าผ่านชายแดนได้ในอัตราเติบโตที่สูงมาก ตลาดเริ่มมีมากขึ้น ตลาดชายแดนเป็นช่องทางการค้าที่มีศักยภาพของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะกับตลาดเกิดใหม่ที่มาแรงอย่าง กัมพูชา ลาว และพม่า จากการที่ไทยมีพรมแดนติดกับ กัมพูชา ลาว พม่า และมาเลเซีย (CLMM) ทำให้การค้าชายแดนมีความสำคัญมาก คิดเป็น 70% ของมูลค่าการค้าทั้งหมดของไทยกับ CLMM ในปี 2014 โดยมาเลเซียซึ่งมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่สุดในบรรดา 4 ประเทศเป็นตลาดค้าชายแดนที่สำคัญที่สุดของไทย มีสัดส่วนราว 50% ของมูลค่าการค้าชายแดนทั้งหมด

(หน่วย:% พันล้านบาท)

รูปที่ 3.3 สัดส่วนมูลค่าการค้าชายแดนและคู่ค้าสำคัญของไทยในปี 2558

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ, 2560 ง

กัมพูชา ลาว และพม่า (CLM) นับว่าเป็นตลาดเกิดใหม่ที่น่าจับตามอง เห็นได้ชัดจากมูลค่าการค้าชายแดนที่เติบโตเฉลี่ยสูงสุดถึง 20% ต่อปี ซึ่งมากกว่าการเติบโตของการค้าไทยในตลาดโลกที่อยู่ในระดับ 8% ต่อปีเท่านั้น และแม้ว่าการค้าระหว่างประเทศของไทยจะประสบกับภาวะขาดดุลมานับตั้งแต่ปี 2011 แต่ไทยกลับเกินดุลการค้าในส่วนของการค้าชายแดนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นตลาดชายแดนจึงนับว่าเป็นตลาดการค้าระหว่างประเทศที่มีศักยภาพสูง ตลาดชายแดนเป็นตลาดการค้าระหว่างประเทศที่ใกล้ไทยมากที่สุด ทำให้ระยะเวลาและต้นทุนในการขนส่งสินค้าต่ำกว่า

การค้ากับประเทศอื่น ๆ ที่อยู่ไกลออกไป นอกจากนี้ไทยยังมีความสัมพันธ์ทางการค้ากับกัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (CLMV) มาอย่างยาวนาน จึงไม่น่าแปลกใจคนไทยจะมีส่วนร่วมในการค้าชายแดนมากกว่าการค้าระหว่างประเทศโดยรวม (วิรวรรณ ฉายานนท์, 2559)

3.5 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา

ไทยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับกัมพูชามาตั้งแต่วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2493 ทั้งสองประเทศมีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนา และรูปแบบการดำรงชีวิตของประชาชนที่คล้ายคลึงกัน กัมพูชายึดถือการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นกลางและไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ตามที่ได้ประกาศไว้ต่อสภาแห่งชาติภายหลังจากเหตุการณ์ความวุ่นวายในประเทศสงบลง กัมพูชาเริ่มแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มบทบาทของตัวเองให้เป็นที่ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ อาทิ การสมัครเป็นสมาชิกไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ การต่อต้านการก่อการร้ายซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของประชาคมโลก นอกจากนี้ กัมพูชายังมองว่า สหประชาชาติ เป็นองค์กรสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาภายในกัมพูชา เพื่อส่งเสริมให้การดำเนินการตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติ (National Strategic Development Plan - NSDP) ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2549-2553 บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม และการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประชาชนบริเวณแนวชายแดนที่ใกล้ชิด และมีการแลกเปลี่ยนทางการค้าปริมาณมาก ไทยและกัมพูชามีความร่วมมือกันหลายด้าน เช่น มีคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย-กัมพูชา (Joint Commission on Bilateral Cooperation – JC) ซึ่งเป็นเวทีสำหรับการเจรจาและตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา การท่องเที่ยว เป็นต้น โดยได้มีการประชุม ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2538 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา นอกจากนี้ยังมีกลไกความร่วมมือด้านการทหารสองประเทศ โดยตั้งคณะกรรมการทั่วไปชายแดนไทย-กัมพูชา (General Border Committee – GBC) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของทั้งสองประเทศ ซึ่งมีแม่ทัพทหารแต่ละภูมิภาคของทั้งสองฝ่าย เป็นประธานและคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคไทย-กัมพูชา (Regional Border Committee – RBC)

ด้านความร่วมมือทางการค้าระหว่างไทยกัมพูชาปี พ.ศ. 2554 มีมูลค่า 93,152.09 ล้านบาท (3,081.35 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันของปี พ.ศ. 2553 ร้อยละ 14.82 สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยไปกัมพูชา ได้แก่ น้ำตาลทราย น้ำมันสำเร็จรูป มอเตอร์และเครื่องกำเนิด

ไฟฟ้า เครื่องดื่ม เครื่องสำอาง สบู่ และผลิตภัณฑ์ รักษาผิวปูนซีเมนต์ ผลิตภัณฑ์ ยาง เคมีภัณฑ์ เครื่องจักรกล และส่วนประกอบของเครื่องจักรกล เหล็ก เหล็กกล้า ส่วนสินค้านำเข้าที่สำคัญจาก กัมพูชา ได้แก่ เหล็ก เหล็กกล้า ผลิตภัณฑ์โลหะอื่น ๆ เศษโลหะ ผลิตภัณฑ์ผักผลไม้ และของ ประจุแต่งที่ทำจากผักผลไม้ เสื้อผ้าสำเร็จรูป พืช และผลิตภัณฑ์จากพืช เยื่อกระดาษและเศษกระดาษ ไม้ซุง ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ และผลิตภัณฑ์ ยาสูบ สำหรับด้านการค้าชายแดนปี พ.ศ. 2554 มีมูลค่า 70,518.17 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2553 ร้อยละ 27.25 เป็นมูลค่าการส่งออก 65,606.11 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.36 และมูลค่าการนำเข้า 4,912.06 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.13 ซึ่งไทยได้เปรียบดุลการค้าชายแดน 60,694.05 ล้านบาท ทั้งนี้ สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ มอเตอร์และเครื่องกำเนิดไฟฟ้า รถยนต์ เครื่องยนต์ ยางสำหรับ ยานพาหนะ สันดาปภายในแบบลูกสูบและส่วนประกอบ น้ำตาลทราย เครื่องสำอาง เครื่องหอมและ สบู่ เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ ผ้าฝ้ายและด้าย เครื่องจักรกลและส่วนประกอบอื่น ๆ และเครื่องดื่ม ที่มีแอลกอฮอล์ สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เหล็ก ผักและของปรุงแต่ง อลูมิเนียมและผลิตภัณฑ์ ทองแดงและเศษกระดาษ เสื้อผ้าสำเร็จรูป พืช น้ำมันและธัญพืช ผลิตภัณฑ์ไม้ และเครื่องมือเครื่องใช้ ที่ทำด้วยโลหะสามัญ ส่วนการลงทุนนับตั้งแต่รัฐบาลกัมพูชาได้มีกฎหมายการลงทุนเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2537 จนถึงปี พ.ศ. 2554 ประเทศไทย เป็นผู้ลงทุนอันดับที่ 6 มีจำนวนเงินลงทุน 218 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองจากมาเลเซีย จีน ไต้หวัน เวียดนาม และเกาหลีใต้ ในปี พ.ศ. 2551 ไทยมีโครงการที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกัมพูชา (Cambodian Investment Board: CIB) จำนวน 4 โครงการ เป็นเงินลงทุนมูลค่า 30.67 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ได้แก่ การผลิตอ้อย และน้ำตาลของกลุ่มบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ ธุรกิจภาคการขนส่งเพื่อสร้างท่าเรือ โดยบริษัทในกลุ่ม บริษัทน้ำตาลขอนแก่นของไทย และการลงทุนของกลุ่ม โรงพยาบาลกรุงเทพเกี่ยวกับโรงพยาบาล นานาชาติในนามบริษัท Phnom Penh Medical Service จำกัด

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่ามูลค่าการค้าของการส่งออกสินค้าจากไทยไปยังกัมพูชามีมูลค่าสูงกว่า มูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทย ซึ่งการส่งออกสินค้าจากไทยไปยังกัมพูชา ส่วนใหญ่จะใช้การขนส่ง ทางถนนเป็นหลัก ทำให้ภาครัฐทั้งไทยและกัมพูชาได้ให้การสนับสนุนการขนส่งทางถนน เป็นอย่างมาก เมื่อเทียบกับการพัฒนาการขนส่งรูปแบบอื่น โดยมีแนวคิดที่ว่าเป็นบริการขนส่งที่ให้ความ สะดวก รวดเร็ว และถึงจุดหมายปลายทางโดยตรง อีกทั้งเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพสูงสุด สำหรับการขนส่งในช่วงสั้น ๆ ใด ๆ ไรก็ดี จากกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งข้ามแดน (ASEAN Frame Work Agreement for The Facilitation of Inter-State Transport) และความตกลงว่าด้วย การขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Great

Mekong Subregion Cross-Border Transport Agreement) ทำให้ภาครัฐ ทั้งไทยและกัมพูชาได้ประสานงานและร่วมมือกันในการลดอุปสรรคต่าง ๆ และลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าผ่านเส้นทางผ่านแดน และให้ความสำคัญอย่างจริงจังในการทำงานร่วมกับสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางถนน แก้ไขปัญหาเรื่องรถวิ่งเที่ยวเปล่าเพื่อลดต้นทุนการขนส่งสินค้า

ด้านการท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวไทยเดินทางไปท่องเที่ยว ในกัมพูชาระหว่างเดือนมกราคม ถึงตุลาคม พ.ศ. 2554 มีจำนวนมาก เป็นอันดับ 7 โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยว รองจากเวียดนาม เกาหลีใต้ จีน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สปป.ลาว ซึ่งมีจำนวนลดลง จากช่วงเดียวกันของปี พ.ศ. 2553 ร้อยละ 26.45 ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยว กัมพูชาได้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในไทย เมื่อปี พ.ศ. 2554 จำนวน 252,705 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2553 ร้อยละ 72.76 โดยมีจำนวน 146,274 คน นอกจากนี้ไทยและกัมพูชามีการตกลงร่วมภายใต้กรอบความร่วมมือทางการค้า และการลงทุน คือ กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) โดยได้มีการดำเนิน โครงการทวิภาคีที่มีโครงการร่วม โดยให้บริการเบ็ดเสร็จที่ด่านชายแดนไทย-กัมพูชา ในสาขาการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนจำนวนทั้งสิ้น 18 โครงการ เช่น การศึกษาการจัดตั้งตลาดกลาง เพื่อค้าส่งและส่งออกในกัมพูชา การจัดงานแสดงสินค้า เป็นต้น

นอกจากยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ACMECS แล้วยังมีแผนปฏิบัติการด้านอื่น ๆ อาทิ โครงการ Contract Farming โดยจังหวัดน่านร้องในการจัดทำ Contract Farming ได้แก่ จันทบุรี-พระตะบอง ไพลินกำลังขาขึ้นและเติบโตขึ้นทุกปี ซึ่งในปีที่ผ่านมามูลค่าการค้าฟุ้งทะลุ 3 หมื่นล้านบาท ทุกวันนี้นอกจากมีจุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ เป็นช่องทางติดต่อค้าขายหลักกับกัมพูชาแล้ว หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเตรียมผลักดันให้จุดผ่อนปรน “บ้านมะม่วงเนิน 400” อำเภอบ่อไร่ ติดเขตบ้านคลองรถถึง อำเภอสำราญ จังหวัดพระตะบอง อีกทั้งยังมีโครงการเมืองคู่แฝด (Sister Cities) ซึ่งเป็นการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาพื้นที่ระหว่างไทยกับเพื่อนบ้านให้เป็นเมืองเชื่อมโยงระหว่างกัน เป็นรากฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรม การค้า การท่องเที่ยว สนับสนุนการย้ายฐานการผลิตด้านอุตสาหกรรมจากไทยไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับกรอบความร่วมมือ GMS (Greater Mekong Subregion) ไทยกับกัมพูชาได้ดำเนิน โครงการร่วมกัน ได้แก่ การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor) เชื่อมโยงไทย กัมพูชา และเวียดนาม การอำนวยความสะดวกการผ่านแดนของคนและสินค้านี้ระหว่างไทย-กัมพูชา ส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบ Package Tour โดยจะเน้นตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจ ตลอดจนการดำเนินการ Single Visa (Common Visa) คือ ความตกลงการตรวจลงตราเดี่ยว (Single Visa)

(กรมอาเซียนกระทรวงการต่างประเทศ, 2556) หรือที่เรียกว่า ACMECS Single Visa ซึ่งปัจจุบัน ไทยและกัมพูชาได้เริ่มใช้ ACMECS Single Visa แล้วตั้งแต่ปลายปี 2555 ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถยื่นขอเพื่อใช้เดินทางเข้าประเทศได้ทั้ง 2 ประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้น ในการออกวีซ่าให้กับ 10 ประเทศในอนาคตเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

ทั้งนี้ทำให้เราเห็นกลไกความร่วมมือระหว่างสองประเทศทั้งในระดับรัฐบาล และระดับท้องถิ่นซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ซึ่งความร่วมมือระหว่างรัฐบาล ไทย กัมพูชา ถือเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างสองประเทศ จะเห็นได้จากการ จัดกิจกรรมเฉลิมฉลอง ครบรอบ 55 ปี ของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย – กัมพูชา (ระหว่างวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2548 - 19 ธันวาคม พ.ศ. 2549) โดยมีกิจกรรมที่ทั้งสองฝ่าย ฉลองร่วมกัน 55 โครงการ ซึ่งหลายโครงการได้ดำเนินการลุล่วงไปแล้วและประสบความสำเร็จ ด้วยดี ทั้งนี้ ผู้นำไทยกับกัมพูชามีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและมีการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างกัน อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีส่วนช่วยให้ความร่วมมือดำเนินไปอย่างราบรื่นและสามารถแก้ไขปัญหาและ อุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสำหรับกรอบความร่วมมือ GMS (Greater Mekong Subregion) เป็นความร่วมมือของ 6 ประเทศ คือ ไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีน (ยูนนาน) ตั้งแต่ปี 2535 โดยมีธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) เป็นผู้ให้การสนับสนุนหลัก ซึ่งไทยกับกัมพูชาได้ดำเนินโครงการร่วมกัน โดยการพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจ ตอนใต้ (Southern Economic Corridor)

เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2548 คณะรัฐมนตรีได้มีมติ ให้กำหนดมาตรการผ่อนปรนสำหรับ เมืองที่เป็น Sister City นำร่องในการจัดทำ Contract Farming 3 แห่ง ได้แก่ 1) แม่สอด-เมียวดี 2) ไทย-ลาว: เลย-ไชยบุรี และ 3) ไทย-กัมพูชา: จันทบุรี-พระตะบอง/โพธิ์เงิน จากแผนปฏิบัติการ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ACMECS ตามปฏิญญาพุกามที่ผู้นำทั้ง 5 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม และไทย ได้ลงนามร่วมกัน เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2546 ณ เมืองพุกาม เพื่อแสดงเจตนารมณ์ทางการเมือง โดยเห็นชอบให้เกิดโครงการร่วมกันของทุกประเทศ และ โครงการระดับทวิภาคี (Bilateral Project) รวมทั้งโครงการเมืองคู่แฝด (Sister Cities) ก็เป็นหนึ่งในโครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่มีร่วมกัน คือ 1) เชื่อมโยงธุรกิจบริการ การค้า ธุรกิจการเงิน (Account Trade) 2) ขนส่ง (Logistics Industry) 3) ตลาดกลางสินค้าเกษตรร่วม 4) เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว 5) เขตประกอบการอุตสาหกรรม เขตการผลิตร่วม เน้นอุตสาหกรรมใช้แรงงาน 6) พัฒนาโครงสร้าง

พื้นฐานร่วมกัน โดยโครงการร่วมกัมพูชา-ไทย กำหนดให้มีเมืองคู่แฝด 9 โครงการ ได้แก่ เสียมเรียบ ศรีสะเกษ โอดคาร์เมียนเจย สุรินทร์ บ้านเตียเมียนเจย สระแก้ว โพลิน จันทบุรี เกาะกง ตราด พระวิหาร อุบลราชธานี พระตะบอง จันทบุรี ปราสาท ตราด โอดคาร์เมียนเจย บุรีรัมย์ (ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร อาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, 2561)

3.6 ความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยกับเวียดนาม

ความสัมพันธ์ทางการทูตกับเวียดนาม เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2519 ไทยสถาปนาและเปิดสถานเอกอัครราชทูตที่ฮานอย และสถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ เมื่อปี 2521 และ 2535 ตามลำดับ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย ซึ่งประกอบด้วยสำนักงานผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารและสำนักงานส่งเสริมการค้าไทยในต่างประเทศ ส่วนสถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ ประกอบด้วยฝ่ายการพาณิชย์ และสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปัจจุบันอยู่ในระดับที่ดีมาก ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างไทย - เวียดนาม มีการแลกเปลี่ยนการเยือนในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง ไม่มีปัญหาสำคัญค้างคา มีการไปมาหาสู่ระหว่างกันเพิ่มขึ้น รวมถึงในระดับท้องถิ่น จากการที่มีเส้นทางเชื่อมโยงถึงกันค่อนข้างสะดวก เมื่อพิจารณาจากปัจจัยด้านภูมิรัฐศาสตร์ สถานะทางการเมือง ขนาดของประเทศ จิตความสามารถทางเศรษฐกิจของเวียดนาม เจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ที่มั่นคงและความเข้าใจอันดีกับไทยเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว การพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือไทย - เวียดนาม ตลอดระยะที่ผ่านมา จึงมีลักษณะของการพัฒนาความร่วมมือบนผลประโยชน์ร่วมกันในเชิง “หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์” ด้านความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างไทยและเวียดนามอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะทำงานร่วมว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง (Joint Working Group on Political and Security Cooperation: JWG on PSC) ซึ่งมีเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นประธานฝ่ายไทย ปัจจุบันไทยและเวียดนามตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อรับมือกับสิ่งท้าทายใหม่ ๆ ที่เพิ่มขึ้นในอนุภูมิภาค โดยมีแผนงานความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง

ในปี 2552 ด้านความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจการค้า ไทยเป็นคู่ค้าอันดับที่ 9 ของเวียดนาม มีโครงการต่าง ๆ รวม 216 โครงการ คิดเป็นมูลค่าการลงทุนรวม 5,749.52 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แหล่งที่เอกชนไทยไปลงทุนที่ใหญ่ที่สุดในเวียดนาม คือ นครโฮจิมินห์และจังหวัดข้างเคียง เช่น ดองไน (Dong Nai) และบิ่นห์เซือง (Binh Duong) ในสาขาสำคัญ ได้แก่ การท่องเที่ยว โรงแรม

การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนานิคมอุตสาหกรรม เคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมเกษตร อาหารสัตว์ อุตสาหกรรมพลาสติก ชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ โดยร้อยละ 67 ของการลงทุนของ ไทยในเวียดนาม มีคนไทยเป็นผู้ถือหุ้นร้อยละ 67 และมีบริษัทไทยที่สำคัญ ได้แก่ เครือเจริญโภคภัณฑ์ เครือซิเมนต์ไทย และกลุ่มอมตะลงทุนพัฒนาเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น

ด้านการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมไทยและเวียดนาม เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2537 มีการลงนาม ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว และว่าด้วยการยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางธรรมดา ซึ่งลงนามเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2543 ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม และวิชาการไทยและเวียดนามลงนามในความตกลงด้านวัฒนธรรมเมื่อปี 2539 และเมื่อพิจารณาถึง สถานะความสัมพันธ์ที่ดี ระดับการพัฒนาที่ไม่ห่างกันมาก และความไว้วางใจกัน จึงถือได้ว่า เวียดนามมีความพร้อมที่จะร่วมมือกับไทยในด้านวัฒนธรรมค่อนข้างมาก นอกจากนั้นชาวไทย เชื่อสายเวียดนามยังสามารถเป็นพลังสำคัญ ในการผลักดันความร่วมมือด้านนี้ด้วยอีกทางหนึ่ง ไทยให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่เวียดนามตั้งแต่ปี 2535 ปัจจุบันมีการแลกเปลี่ยนการสอนภาษา โดยมีการสอนภาษาไทยในมหาวิทยาลัย 5 แห่งของเวียดนาม (ที่กรุงฮานอย นครโฮจิมินห์และ นครดานัง) และสถาบันการศึกษาของไทยหลายแห่งก็เปิดการสอนภาษาเวียดนาม เวียดนามยังให้ ความสนใจในการพัฒนาหมู่บ้านมิตรภาพไทย - เวียดนาม ที่บ้านนาจอก ตำบลหนองญาติ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นสถานที่ที่อดีตประธานาธิบดีโฮจิมินห์เคยพำนักในช่วง กอบกู้เอกราช เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และเวียดนามยังได้ สนับสนุนงบประมาณ 350,000 ดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2549 สร้างโรงเรียนสอนภาษาเวียดนาม ที่จังหวัดนครพนม (หรือที่เรียกว่า “ศูนย์มิตรภาพนครพนม-ฮานอย”) ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทย-เวียดนาม (กระทรวงการต่างประเทศ, 2560)

ประเทศไทย กัมพูชา และเวียดนาม มีสัมพันธ์ที่ดีและติดต่อซึ่งกันและกันมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน ที่ต่างเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ที่สำคัญก็คือ ต่างมีรากฐานทางวัฒนธรรมเดียวกัน ทำให้มีความคล้ายคลึงกันหลายประการ นอกจากนี้ประชาชน ไทยและประชาชนกัมพูชาต่างมีความสนิทใกล้ชิดกันอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ความปรองดองระหว่างทั้งสองประเทศ จึงน่าจะเป็นสิ่งที่ก่อประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่าย

สรุปด้วยศักยภาพที่โดดเด่นของจันทบุรี ที่มีพื้นที่ชายแดนทำหน้าที่เป็นทั้งประตูการค้า การคมนาคมขนส่ง และประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านหรือในภูมิภาคอื่น ๆ

หรืออีกนัยหนึ่งเมืองชายแดนทำหน้าที่เป็นทั้งเมืองผลิตสินค้า เมืองรับส่งสินค้าเมืองท่องเที่ยว และเมืองบริการที่ค่อนข้างสมบูรณ์ในตัวเองที่จะเชื่อมโยงไปสู่ประเทศอื่น ๆ โดยมีเมืองในพื้นที่ตอนในหน้าที่เป็นเมืองสนับสนุน เพื่อให้เมืองชายแดนสามารถทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ไทยจึงมีแนวนโยบายส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ชายแดน ทั้งที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาล อันเป็นที่มาของการเกิดความร่วมมือต่าง ๆ ของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านผ่านกลไกการใช้พื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะการจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดน (Economic Cooperation Strategy) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพพื้นที่ชายแดนไทยและเพื่อนบ้านให้รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ เพราะชายแดนถือเป็นทั้งประตูเศรษฐกิจ การค้า และชุมชน และมีมูลค่ามหาศาล ด้านถาวรบ้านแหลมนับเป็นด่านการค้าชายแดนที่มีศักยภาพสูง ซึ่งจะต้องเร่งพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งทางฝั่งไทยและกัมพูชาในอนาคต

การค้าชายแดนด้านจังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่เศรษฐกิจการค้าชายแดนที่มีความสำคัญของประเทศ ฝั่งตะวันออกของไทยก็จะเป็นเมืองท่าที่สำคัญของโลกอีกแห่งหนึ่งก็ได้ หรืออาจจะเปรียบเสมือน “บูรพาภิวัตน์ของตะวันออก” ด้วยลักษณะเด่นในด้านความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติมีภูมิประเทศเหมาะกับการเพาะปลูก ทรัพยากรในดิน ภูมิปัญญาของผู้คน และประวัติศาสตร์อันยาวนาน บริบทเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการเป็นหัวเมืองตะวันออกที่สำคัญแห่งหนึ่ง ทำให้เศรษฐกิจและการค้าขายเจริญมาตั้งแต่ในอดีต ขณะที่ในชายแดนก็เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจหลายอย่างทั้งภาคการผลิตด้านการเกษตร การส่งออกและการค้าชายแดน ตลอดจนภาคการบริการการท่องเที่ยว การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด คือ ลำไย ซึ่งมีความต้องการสูงในตลาดต่างประเทศ (จีนและเวียดนาม) โดยส่งออกผ่านชายแดนไทย-กัมพูชาชายแดนจันทบุรียังมีเครือข่ายการค้าที่สะดวกทั่วถึงอันเป็นโอกาสในการติดต่อและทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านอย่างกัมพูชา เวียดนาม จีน และมีเส้นทางยุทธศาสตร์สำคัญที่สามารถเชื่อมโยงไปถึงกลุ่มประเทศอินโดจีนโดยผ่านทางกัมพูชา ส่วนในฝั่งกัมพูชาซึ่งเป็นที่ตั้งของจังหวัดพระตะบองและจังหวัดไพลินนั้นก็นับว่าเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจอีกแห่งที่สำคัญของกัมพูชา ซึ่งทั้งไทยและกัมพูชาก็ได้มีการเชื่อมต่อทางเศรษฐกิจสังคมผ่านพื้นที่นี้มาช้านาน

ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดเป้าหมายที่จะพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางในภูมิภาคนี้ โดยที่จังหวัดจันทบุรีจะเป็นเป้าหมายที่คาดว่าจะเป็ประตูการค้าและเมือง

ท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่สำคัญและเป็นช่องทางเชื่อมโยงการค้ากับประเทศกัมพูชาและเวียดนามเป็นเมืองชายแดนที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงเนื่องจากจังหวัดจันทบุรีได้เปรียบในเชิงพื้นที่ที่มีศักยภาพการเชื่อมโยงระดับภูมิภาคเป็นประตูฝั่งตะวันออกของไทยบนแนวทางเดินริมทะเลฝั่งใต้ (Southern Coastal Road Corridor/Sub Corridor) และเชื่อมต่อเขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกงของกัมพูชา สามารถเชื่อมเข้าถึงท่าเรือสีหนุวิลล์ ระยะทาง 223 กิโลเมตร และท่าเรือแหลมฉบัง ระยะทาง 230 กม. เส้นทางที่สำคัญที่เชื่อมโยงไปยังประเทศกัมพูชาและเวียดนาม ได้แก่ เส้นทางชายฝั่งทะเลไทย-กัมพูชา-เวียดนามหรือ “ถนนR10” ซึ่งตั้งอยู่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของกัมพูชา ห่างจากตัวเมืองจังหวัดตราดประมาณ 90 กิโลเมตร ประกอบกับนโยบายโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก หรือ Eastern Economic Corridor Development – EEC) จะดำเนินการในจังหวัดภาคตะวันออก เนื่องจากภาคตะวันออกมีความพร้อมและศักยภาพสูง และเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจสำคัญของประเทศ ขณะเดียวกันรัฐบาลได้อนุมัติแผนลงทุนพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งในพื้นที่ภาคตะวันออกครั้งใหญ่ โดยจะสามารถลดระยะเวลาในการเดินทางระหว่างภาคใต้กับภาคตะวันออกได้อย่างมาก

สำหรับในด้านที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว นั้น แนวเขตเศรษฐกิจจะเป็นผลดีต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาชมธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หายาก ซึ่งมีอยู่อย่างมากมายในประเทศไทยและแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดต่าง ๆ โดยเฉพาะจังหวัดจันทบุรี ที่มีชายหาดและท้องทะเล ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ มีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เทศกาลงานประเพณีและวิถีชีวิตชาติพันธุ์ ล้วนแต่จะเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาชื่นชมสุนทรีย์ภาพจากสิ่งเหล่านี้ หากมีการส่งเสริมให้จังหวัดจันทบุรี เป็นศูนย์กลางโดยมีเส้นทางของการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ (Tourism Hub)

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญต่อการเติบโตทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะทำรายได้เข้าสู่ประเทศปีละแสนล้านบาทและยังเป็นกลไกที่กระตุ้นให้เกิดการผลิตและการจ้างงานในธุรกิจที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งยังช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมซึ่งเป็นอัตลักษณ์ทางสังคมให้เป็นที่รู้จักในภูมิภาคอื่นด้วย ซึ่งเมืองไทยต่างอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติการท่องเที่ยวที่มีอยู่ทุกจังหวัด ทุกภูมิภาคในประเทศไทย และเต็มเปี่ยมไปด้วยเสน่ห์มนต์ขลังที่อยู่คู่กันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ “ประเทศไทยมีดี” (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2560, น. 87) และพร้อมรอต้อนรับการมาเยือนของนักท่องเที่ยวทั่วโลก โดยเฉพาะจังหวัดที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างจันทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสมควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนารองรับการเติบโตในฐานะ “เมืองท่องเที่ยวชายแดน” เนื่องจากในภาวะปัจจุบันภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีระบบสาธารณูปโภคที่ครบครันและทันสมัย ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว และอีกทั้งการเดินทางที่สะดวกสบายมากขึ้น จึงทำให้กระแสการเดินทางท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ทั่วโลกมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างยิ่ง และด้วยนโยบายโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ก็เป็นอีกหนึ่งแรงที่จะกระตุ้นการลงทุนเอกชนให้เกิดขึ้นให้ได้ เพื่อให้ประเทศไทยมุ่งสู่การเป็นประเทศรายได้สูงตามโมเดล “ไทยแลนด์ 4.0” (ฐานเศรษฐกิจ, 2559)

ปัจจุบันภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ที่กำลังได้รับความสนใจจากนักลงทุน ซึ่งเป็นผลจากรัฐบาลตั้งเป้าผลักดันโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) เพื่อให้เกิดการลงทุนรอบใหม่ในภาคตะวันออก และอุตสาหกรรมที่เน้นเป้าหมายเติบโตเร่งขึ้น ได้แก่ ธุรกิจโลจิสติกส์ โอกาสการลงทุนของเอกชนโดดเด่นในกลุ่มคลังสินค้าสมัยใหม่ และ Third Party Logistics Service Provider (3PL) อีกทั้งหากโครงการทวายในเมียนมาเปิดดำเนินการ และจีนยังเน้น Look South Policy จะช่วยส่งเสริมให้ภาคตะวันออกกลายเป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าเชื่อมระหว่างฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดียเข้าด้วยกัน อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงและเคมีชีวภาพ คาดว่าเป็นอุตสาหกรรมที่จะขยับลงทุนก่อนกลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากไทยมีความพร้อมเป็น Biodiversity Hotspots นอกจากนี้ โครงการรถไฟความเร็วสูงกรุงเทพฯ-ระยอง ที่คาดว่าจะแล้วเสร็จในอีก 4-5 ปี ข้างหน้า และจะส่งผลดีแก่จังหวัดจันทบุรีเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากจังหวัดระยองมีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะเส้นทางทางท่องเที่ยวบูรพาชลทิศ ซึ่งเป็นเส้นทางที่สวยงามสะดวกสบายที่เลียบขอบชายฝั่งทะเลเริ่มตั้งแต่ ต.เพ อ.เมืองระยอง ผ่านมายังชายหาดจันทบุรี และสิ้นสุดที่ชายหาดจังหวัดตราด ซึ่งจันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตชายแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชา และยังสามารถเดินทางต่อไปยังนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม ได้อีกด้วย ส่วนธุรกิจอีก 4 ประเภทที่เกี่ยวข้องและที่โตโดดเด่นตามมา ได้แก่

1) ธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ได้แรงหนุนจากโครงการพัฒนาเมืองใหม่เนื่องจากศักยภาพ พื้นที่ที่เป็นทั้งแหล่งงาน แหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งท่องเที่ยว คาดว่าจะมีการลงทุนโครงการอสังหาริมทรัพย์มากขึ้นจากที่ชะลอมาหลายปี

2) ธุรกิจค้าปลีกและพื้นที่ค้าปลีก คาดจะมีการลงทุนเตรียมรับกับประชากรและนักท่องเที่ยวที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นมาก

3) นิคมอุตสาหกรรม EEC จะช่วยหนุนศักยภาพนิคมฯ ในภาคตะวันออกให้โดดเด่น ปัจจุบันพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมหลักของประเทศ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมปิโตรเคมี พลังงาน และยานยนต์ ซึ่งมีผลิตภัณฑ์มวลรวมคิดเป็นสัดส่วน 1 ใน 5 ของประเทศ ประกอบกับความพร้อมของระบบ โครงสร้างพื้นฐาน ทั้งทางถนน รถไฟ ท่าเรือ และนิคมอุตสาหกรรม อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางเรือของอาเซียน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปยังท่าเรือน้ำลึกทวายของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ท่าเรือสีหนุวิลล์ของราชอาณาจักรกัมพูชา และท่าเรือวังเตาของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม รวมทั้งเป็นที่รู้จักของนักลงทุนทั่วโลก จึงได้ริเริ่มโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development) ให้เป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียน เพื่อส่งเสริม 10 อุตสาหกรรม เป้าหมายให้เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth) โดยการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานการก่อสร้างสิ่งสำคัญของภาครัฐในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตะวันออก ได้แก่ โครงการทางพิเศษสายบูรพาวิถี-พญา ระยะทาง 68 กม. เพื่อเชื่อมระบบขนส่ง จากท่าเรือแหลมฉบัง ไปยังการขนส่งทางรางและทางถนน โครงการมอเตอร์เวย์พญา-มาบตาพุด ระยะทาง 32 กม. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของนิคมอุตสาหกรรมด้านตะวันออกเชื่อมกับสนามบินสุวรรณภูมิ ท่าเรือแหลมฉบัง และนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด โครงการรถไฟทางคู่ ศรีราชา ฉะเชิงเทรา-คลอง 19 - แก่งคอย ระยะทาง 106 กม. เพื่อรองรับการขยายตัวของท่าเรือแหลมฉบัง ทั้งนี้ การลงทุนด้าน โครงสร้างพื้นฐานจะต้องบูรณาการเชื่อมโยงกันทั้งระบบ เพื่อลดต้นทุนโลจิสติกส์ เพิ่มความปลอดภัยในการเดินทาง และเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวทางทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนา ท่าเรือน้ำลึกจุกเสม็ดให้เป็นจุดจอดเรือยอชท์ เรือข้ามฟาก (Ferry) และเรือสำราญ (Cruise) เน้นการ เชื่อมโยงกับท่าเรือท่องเที่ยวอื่น 2 แห่งทะเลอ่าวไทยและอันดามัน เพื่อรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในทุกด้านที่มีแนวขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในอนาคตให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมภายในปี 2561 รถไฟ ความเร็วสูง กรุงเทพฯ-ระยอง (มินิไฮสปีดเทรน) ผ่าน 4 จังหวัด คือ กรุงเทพฯ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง เริ่มต้นจากสถานีลาดกระบังสิ้นสุดที่สถานีระยอง โครงการพัฒนาสนามบินอู่ตะเภา เป็นสนามบินนานาชาติแห่งที่ 3 เชื่อมโยงกับสนามบินดอนเมืองและสุวรรณภูมิให้สามารถรองรับ ผู้โดยสารเพิ่มเป็น 5 ล้านคนต่อปี เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออกและการท่องเที่ยว

โครงการศูนย์ซ่อมอากาศยานท่าอากาศยานอู่ตะเภา ให้เป็นนิคมอุตสาหกรรม การบิน เพื่อรองรับการคมนาคมขนส่งทางอากาศที่ขยายตัวและเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิต และซ่อมบำรุงอากาศยานของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โครงการทางพิเศษสายบูรพาวิถี-พญา ระยะทาง 68 กม. เพื่อเชื่อมระบบขนส่งจากท่าเรือแหลมฉบังไปยังการขนส่งทางรางและทางถนน

โครงการมอเตอร์เวย์พญา-มาบตาพุด ระยะทาง 32 กม. เพื่อส่งเสริมการพัฒนา ระบบโลจิสติกส์ของนิคมอุตสาหกรรมด้านตะวันออกเชื่อมกับสนามบินสุวรรณภูมิ ท่าเรือแหลมฉบัง และนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

โครงการขยายท่าเรือมาบตาพุดระยะที่ 3 เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าจากรถไฟความเร็วสูงและรถไฟทางคู่ในอนาคต

โครงการขยายท่าเรือแหลมฉบังระยะที่ 3 เป็นการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนวงเงินลงทุนรวม 8,300 ล้านบาท เพื่อเพิ่มศักยภาพในการขนส่งสินค้าให้เป็น 6-7 ล้านตู้ต่อปี จากเดิมที่รองรับได้เพียง 3 ล้านตู้ต่อปี

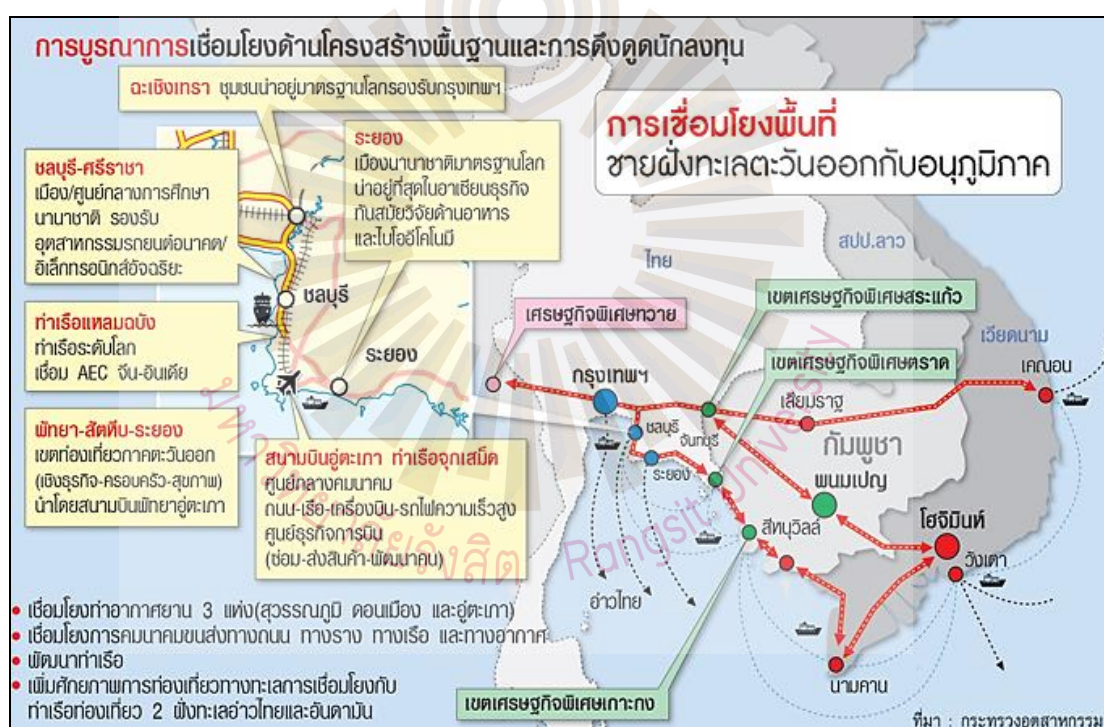
4) การดึงดูดการลงทุนภาคเอกชน ประกอบด้วย การให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนเพิ่มขึ้นจากเดิม การจัดตั้งกองทุนพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ จัดตั้งศูนย์ บริการเบ็ดเสร็จการลงทุน เพื่ออำนวยความสะดวกในการอนุมัติเรื่องการค้า การค้าสินค้าและผังเมือง ความรวดเร็วในการออกใบอนุญาต ประกาศเป็นเขตปลอดภาษี การจัดหาที่ดินและระยะเวลาเช่าที่ดิน ระยะเวลาพักและทำงานของนักลงทุน สิทธิการทำธุรกรรมทางการเงิน การจัดตั้งศูนย์ธุรกรรมทางการเงิน และการจัดตั้งกองทุนในพื้นที่ร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการจัดตั้งสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (The Thailand Community Based Tourism Institute) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชน ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม และให้มีการกำหนดทิศทางโดยชุมชนจัดการ โดยชุมชน เพื่อชุมชน มีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน การท่องเที่ยวในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ได้มีการจัดตั้งโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub Region: GMS) เป็นหน่วยงานส่งเสริมการค้าให้กับพื้นที่กลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ประกอบด้วยสมาชิก 6 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา จีน

ลาว เมียนมาร์ ไทย และเวียดนาม บทบาทของ GMS มีทั้งในด้านการตลาด และด้านการพัฒนา สำหรับด้านการตลาด GMS มีเป้าหมาย เพื่อเพิ่มวันพักผ่อนและกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น สำหรับด้านการพัฒนาให้พื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขง มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน อาทิ การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของทั้ง 6 ประเทศ ในขณะเดียวกันก็มีการส่งเสริมด้านการจัดการการอนุรักษ์โบราณสถาน และลดผลกระทบทางสังคม รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในสังคม (Mason Florence, Team Up for Good) จากข้อมูลที่ได้กล่าวมานั้น ได้บ่งชี้ให้เห็นถึงทิศทางท่องเที่ยวโลกในปัจจุบันว่ามีแนวโน้มที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ประเทศไทยของเรา มีทรัพยากรการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ และทะเล ที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก รวมทั้งวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นของชุมชนย่อยภายในประเทศที่กระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ จันทบุรีซึ่งมีเอกลักษณ์โดดเด่นที่ควรค่าแก่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งเราคงปฏิเสธไม่ได้ว่า การรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การเดินทาง การท่องเที่ยว ถูกเชื่อมโยงระหว่างกัน ในภูมิภาค เนื่องจากอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ลดลง รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายความเชื่อมโยงกัน (Connectivity) ในภูมิภาคทั้งทางกายภาพ ทุกระเบียบ และระหว่างประชาชน ขณะเดียวกัน กลุ่มประเทศ CLMV ซึ่งมีระดับการพัฒนาน้อยกว่าประเทศอาเซียน 6 (อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย สิงคโปร์ บรูไน ฟิลิปปินส์) กำลังมีการปรับตัวจากความเป็น “สังคมนิยม” ไปสู่ความเป็น “ประชาธิปไตย” มากขึ้น โดยเมียนมาร์มีการปฏิรูปการเมืองและเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด ทำให้เกิดโอกาสและความท้าทายใหม่ ๆ ในภูมิภาค กัมพูชามีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจที่มีความเสถียรมากขึ้น ส่วนเวียดนามและลาว แม้การเมืองจะยังเป็นรูปแบบสังคมนิยม แต่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เสถียรมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกเหนือจากการทำการค้าปกติกับประเทศอาเซียนอื่นแล้วยังมีชายแดนติดต่อกับประเทศอาเซียน 4 ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย เมียนมาร์ กัมพูชา ลาว ซึ่งเอื้ออำนวยให้การค้าชายแดน รวมถึงการค้าผ่านแดนไปยังประเทศที่สามในอาเซียนขยายตัวเพิ่มขึ้นด้วย การค้าชายแดนกำลังมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวทางการค้าของไทยกับประเทศอาเซียน นอกจากนี้ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาค เช่น กรอบ Greater Mekong Sub-Region (GMS) ซึ่งให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงระหว่างประเทศสมาชิก เช่น ถนน โทรคมนาคม และพลังงาน ตลอดจนการปรับประสานด้านกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปมาระหว่างกัน ยังเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้าในอนุภูมิภาค โดยเฉพาะการค้าผ่านทางชายแดน ซึ่งผลประโยชน์ที่เกิดจากการค้าชายแดน

ไม่เพียงแต่เกิดขึ้นกับชุมชนและผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายแดน แต่ยังส่งผลถึงการกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านให้ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น และด้วยเหตุผลที่ประเทศไทยศูนย์กลางเส้นทางเชื่อมโยงเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 10 ประเทศ ซึ่งประเทศไทยเรานับได้ว่ามีความพร้อมในเกือบทุก ๆ ด้านเมื่อเทียบกับทั้ง 10 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยังได้รับการยอมรับจากประเทศเพื่อนบ้านให้เป็นประเทศริเริ่มในการดำเนินการต่าง ๆ หลายหลาก ตลอดจนรัฐบาลไทยและหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนคนไทย ต่างก็มีความมุ่งมั่นที่จะผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเดินทางท่องเที่ยวในภูมิภาคเนื่องจากความพร้อมในหลายประการ โดยเฉพาะสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยที่เสมือนตั้งอยู่ตรงกึ่งกลางของภูมิภาคได้อย่างพอดีบพอดีนั่นเอง

รูปที่ 3.4 แผนที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกกับอนุภูมิภาค

ที่มา : Google, 2560

จากแนวความคิดเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ และนโยบายขับเคลื่อนต่าง ๆ ที่รัฐบาลได้วางแผนและกำหนดระยะเวลาไว้นั้น เป็นการแสดงให้เห็นได้ว่ารัฐบาลมีวัตถุประสงค์หลักในการกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาระงูคตัวเฉพาะในเมืองใหญ่ โดยใช้

กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความหลากหลายเป็นตัวนำในการพัฒนา ซึ่งนอกจากจะช่วยกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษอันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในเวทีการค้าโลกอีกด้วย อีกทั้งยังช่วยกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่เฉพาะพื้นที่ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ อันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยตรงในพื้นที่ใกล้เคียงด้วย

บทที่ 4

ข้อค้นพบจากการที่ลงพื้นที่ เพื่อให้จันทบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดนที่สำคัญของภาคตะวันออก

จากสมมติฐานและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ตั้งไว้ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่รูปแบบการค้าชายแดนจังหวัดจันทบุรี และนโยบายการวางแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับประเทศและระดับจังหวัด 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาจังหวัดจันทบุรีให้เป็นเมืองศูนย์กลางการค้าการลงทุน เศรษฐกิจ และเมืองท่องเที่ยวชายแดน ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยใช้แนวคิด “THAILAND BORDER” (ธนา จงสิทธิผล และเสรี วงษ์มณฑา, 2558) ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาอ้างอิงและปรับเป็นแนวคิดใหม่โดยให้เข้ากับบริบทและพื้นที่ในการทำวิจัยในครั้งนี้ และได้พบแนวคิด “HUB TLIC” ที่จะนำมาใช้ในงานวิจัยในครั้งนี้ แนวคิดโลกาภิวัตน์ นโยบายและมาตรการสนับสนุนการค้าชายแดนจากภาครัฐ ที่ทำให้การค้าบริเวณชายแดนของแต่ละประเทศมีความเคลื่อนไหวเพื่อเพิ่มพูนความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจแต่ละประเทศ การทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ การลงพื้นที่ และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวสนับสนุน ความเป็นไปได้ในการที่จะทำให้จันทบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดนที่สำคัญของภาคตะวันออก โดยแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังนี้

4.1 สภาพพื้นที่ รูปแบบการค้าชายแดน นโยบายการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

ปัจจุบันการค้าชายแดนถือเป็นเป้าหมายรายได้ที่สำคัญหลายภาคส่วน จึงคาดหวังว่าจะช่วยทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น หากขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพย่อมทำให้ประเทศมีรายได้เพิ่มนั้น ควรมีเป้าหมายมุ่งเน้นเสริมสร้างศักยภาพด่านชายแดน ได้แก่ แผนผลักดันให้มีการพัฒนาด่านใหม่ให้มีศักยภาพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการค้าชายระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ด่านบ้านแหลม ด่านบ้านฝักกาด จังหวัดจันทบุรี ที่เชื่อมโยง

การค้าไทยกับฝั่งกัมพูชา เข้าไปได้ถึงจังหวัดพระตะบองและจังหวัดไพลิน และการส่งเสริม โดยการสร้างเครือข่ายการค้าระหว่างผู้ประกอบการไทยตามแนวชายแดนกับผู้ประกอบการ ของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อกระจายสินค้าไทยให้เข้าสู่ตลาดได้เพิ่มขึ้นประเทศเพื่อนบ้าน โดยมี โครงการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากการค้าชายแดนระหว่าง ไทย-กัมพูชาที่มีแนวโน้มเติบโตดี อีกทั้งรัฐบาลทั้งสองประเทศยังมีการขยายกรอบความร่วมมือและ เร่งพัฒนาโครงการคมนาคมระหว่างประเทศให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น รวมทั้งความเป็นไปได้ ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจบริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างกัน ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มโอกาสและความน่าสนใจให้แก่ผู้ประกอบการที่สนใจทำธุรกิจค้าชายแดน ในบริเวณนี้ แต่สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงควบคู่กันไปด้วย คือ ข้อจำกัดและอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจส่งผล กระทบต่อการค้าชายแดน เช่น ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความไม่สงบ ตามแนวชายแดนซึ่งอาจนำไปสู่การปิดจุดผ่านแดนบ่อยครั้ง หรือแม้แต่อุปสรรคที่เกิดจาก กฎระเบียบและขั้นตอนการชำระเงิน ปัญหาด้านการขนส่งสินค้าต่าง ๆ

การค้าชายแดนจะช่วยกระตุ้นการจ้างงานในประเทศ ซึ่งกลุ่มประเทศอาเซียน มีอัตรา การขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการสร้างความเชื่อมั่น ย่อมทำให้ การลงทุนในภาพรวมเติบโตและสร้างความมั่นใจต่อนักลงทุนชาวต่างชาติ โดยเฉพาะโครงการ ลงทุนขนาดใหญ่ของบริษัทและนักธุรกิจข้ามชาติที่ต้องการใช้ไทยเป็นฐานการผลิตส่งออก ในประชาคมอาเซียนเริ่มขยับเข้ามาลงทุนในไทยเพิ่มขึ้น ประเทศชาติจึงต้องการยุทธศาสตร์ ที่จะผลักดันให้เห็นผลในทางปฏิบัติที่จริงจัง เพื่อก้าวสู่การเป็นไทยแลนด์ 4.0 ตามนโยบายของ รัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดจันทบุรีที่ให้ความสำคัญ คือ ประเด็น ยุทธศาสตร์อำนวยความสะดวกด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว รวมทั้งจัดเตรียมระบบโครงข่าย บริการพื้นฐานเขตเศรษฐกิจชายแดนให้ได้มาตรฐาน รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน คู่ประชาคมอาเซียนและเศรษฐกิจโลก โดยมีกระบวนการสร้างคุณค่าด้านการค้า การลงทุน การบริการและชายแดน พัฒนาปัจจัยพื้นฐานโดยการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงในพื้นที่ชายแดน จากถนนสายหลักเข้าสู่จุดผ่านแดน และจัดหาสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้าส่องสว่างทาง และอาคาร ตลาด ซึ่งยุทธศาสตร์นี้ จะมุ่งเน้นจัดเตรียมระบบโครงข่ายบริการพื้นฐานบริเวณเขตเศรษฐกิจ ชายแดนให้ได้มาตรฐานรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ภาคตะวันออก พร้อมทั้งปรับปรุงประสิทธิภาพ การใช้ประโยชน์โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง ในพื้นที่ให้มากขึ้น และมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ สนับสนุนการเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดน ในอนาคตอันใกล้ รวมทั้งดึงดูดนักลงทุนมาสู่พื้นที่ ซึ่งจากสถิติมูลค่าการค้าชายแดนที่ส่งออกและ

นำเข้าสินค้า ปี 2556-2558 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 3,600.22 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 57.98 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ 5% ต่อปี (จังหวัดจันทบุรี, 2561)

4.1.1 ลักษณะพื้นที่และรูปแบบการค้าชายแดน

ด่านถาวรบ้านแหลม เป็นด่านที่มีตลาดการค้าที่คึกคักที่สุดในจังหวัดจันทบุรี (ใหญ่กว่าตลาดที่ด่านบ้านฝักกาด) ชายแดนด้านจังหวัดจันทบุรีมีความคึกคักเป็นอยู่เห็นได้ชัด มีผู้ประกอบการ นักธุรกิจมาลงทุนในการส่งสินค้าไปจำหน่ายในประเทศกัมพูชาและเวียดนาม เพิ่มมากขึ้นรวมทั้งการแลกเปลี่ยนด้านการท่องเที่ยวและบริการที่สำคัญในเรื่องของแรงงาน เน้นความร่วมมือของเกษตรกรและผู้ประกอบการที่ร่วมกันส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ สร้างความสามัคคี ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ได้ มีน้ำใจ มีคุณธรรม ร่วมกันต่อต้านและป้องกันการค้ำมนุษย์ในรูปแบบ “โป่งน้ำร้อนโมเดล” โป่งน้ำร้อนโมเดล คือ ต้นแบบการพัฒนาการค้าชายแดน โดยพัฒนาเศรษฐกิจอำเภอชายแดนให้เจริญเติบโตได้อย่างไม่หยุดยั้ง ให้คนพื้นที่ได้รับประโยชน์ให้ได้มากที่สุด โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาการค้าชายแดน 2) ด้านการส่งเสริมการส่งออกผลไม้ เพราะจันทบุรีเป็นเมืองผลไม้ที่มีความหลากหลายและมากที่สุดในกลุ่มภาคอาเซียน และ 3) ด้านการจัดการเรื่องแรงงาน โดยมีการอนุโลมให้ทุกอำเภอชายแดนว่าจ้างแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านได้ง่ายขึ้นลดความยุ่งยากและขั้นตอนทางกฎหมาย

ด่านบ้านแหลม มีการค้าขายกันตลอดทั้งวัน ตั้งแต่ประมาณ 7 โมงเช้า ไปจนถึงช่วงค่ำ ๆ ตลาดบ้านแหลมเป็นตลาดที่มีพ่อค้าแม่ค้า และสินค้า จากทั้งของฝั่งไทย และกัมพูชา จึงเป็นจุดที่มีคนเข้าออกเพื่อทำการค้าส่ง ค้าปลีก รวมถึงมีแรงงานกัมพูชาเข้ามาเพื่อรอการจ้างงานจากฝั่งไทยมากมายด่านบ้านแหลม อยู่ที่ตำบลเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ตรงกับฝั่งกัมพูชา ที่เรียกว่าบ้านกร้อมเรียง อำเภอกร้อมเรียง จังหวัดพระตะบอง ด่านบ้านแหลม เปิดเป็นจุดผ่อนปรน การผ่านแดนเมื่อปี พ.ศ. 2540 ต่อมาการค้าต่อค้าขายขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงได้รับการยกระดับเป็นด่านถาวรเมื่อปี พ.ศ. 2546 บริเวณด่านมีตลาดขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่กว้างขวาง เป็นตลาด 2 ภาษา ที่มีพ่อค้าแม่ค้าทั้งชาวไทย ชาวกัมพูชา เปิดร้านค้า ทั้งแบบตั้งร้าน แผงลอย และการเร่ขาย ทั้งสองฝั่งต่างนำสินค้ามาขายแลกเปลี่ยนซื้อขายกันหลายชนิด ได้ชื่อว่าเป็นตลาดที่จำหน่ายสินค้า ที่มีราคาถูก ส่วนสินค้ามีหลากหลายประเภท ไม่ได้เน้นแค่เสื้อผ้าแบบตลาดโรงเกลือในจังหวัดสระแก้ว สินค้าส่วนใหญ่ที่ซื้อขายกัน เป็นสินค้าทางการเกษตร และสินค้าแปรรูป เช่น ฝัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ อาหารสด อาหารแห้ง อาหารแปรรูป อาหารสำเร็จรูป เครื่องดื่ม เครื่องใช้ครัวเรือน

เครื่องประดับ น้ำหอม ของตกแต่งบ้าน เสื้อผ้า ที่นอน หมอน ผ้าห่ม โทรศัพท์มือถือ และสินค้าอื่น ๆ อีกมากมาย ปัจจุบันตลาดบ้านแหลมได้เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ มีนักท่องเที่ยวมาซื้อของถูก ของฝาก ของใช้ รวมไปถึงมีการขยายการค้าขายส่งต่อไปถึงประเทศเวียดนามด้วย ตลาดบ้านแหลมในอดีตเป็นชุมชนการค้าขายแดนแบบวิถีชาวบ้าน ชาวบ้านเดินข้ามคลองไปมาเหมือนญาติพี่น้อง แต่ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาตลาดบ้านแหลมได้พัฒนาตนเองอย่างรวดเร็วในทุกมิติ จากตลาดชายแดนแบบวิถีชาวบ้าน ตลาดบ้านแหลมได้พลิกผันไปสู่การเป็นตลาดนานาชาติ ในรูปแบบของตลาดสามแผ่นดิน คือ ไทย กัมพูชา และเวียดนาม ความทันสมัยของสิ่งก่อสร้าง อาคารพาณิชย์ และตลาดที่สะอาดได้มาตรฐานเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ ตลาดบ้านแหลมมีความโดดเด่นมากกว่าตลาดชายแดนทั่วไปนอกเหนือจากด้านกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานที่ดีแล้ว ในมิติของการบริหารจัดการนั้น ตลาดบ้านแหลมเป็นตัวอย่างที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง เพราะบนเส้นทางของการก้าวไปสู่การทำธุรกิจเชิงสากลตลาดบ้านแหลมประสบความสำเร็จใน 4 ประเด็น คือ ตลาดบ้านแหลมสามารถเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นตลาดท้องถิ่นระหว่างประเทศได้ การประสานสัมพันธ์กับข้าราชการ และผู้ที่เกี่ยวข้องฝั่งกัมพูชาได้ในระดับดีเยี่ยม จนเกิดบรรยากาศที่ดีเอื้อต่อการท่องเที่ยวและการทำธุรกิจ การดูแลผู้ประกอบการระดับรากหญ้าอย่างเอื้อเฟื้อ และริเริ่มการจัดการแรงงานชาวกัมพูชาใหม่ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อ โป่งน้ำร้อน โมเดล ความสำเร็จดังกล่าวต้องอาศัยวิสัยทัศน์ (Vision) การจัดการเชิงนวัตกรรม (Innovation Management) การกำหนดยุทธศาสตร์ทางธุรกิจเชิงรุก (Pro-Active Business Strategy) การประสานงานทุกมิติ (Omni-Direction Co-Ordination) และการทุ่มเทอย่างต่อเนื่องโดยธำรงรักษาเป้าหมายไว้ได้อย่างมั่นคงเสมอต้นเสมอปลาย (Consistency)

ด่านถาวรบ้านฝักกาด เมืองปรม-ไพลิน จังหวัดจันทบุรี เป็นด่านผ่านแดนเล็ก ๆ ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวมากนัก แต่ก็เป็นด่านสากลที่ไม่จำกัดเฉพาะคนไทยและคนเขมร ด้านนี้เหมาะมากหากใครต้องการไปเที่ยวพระตะบอง พนมเปญ เพราะเส้นทางนี้ถนนหนทางเพิ่งทำเสร็จใหม่ ๆ ถนนดีมาก วิวข้างทางสวย และเส้นทางไม่ไกลฝั่งเขมร คือ เมืองปรม อยู่ห่างจังหวัดคลองไพลิน 26 กิโลเมตร และอยู่ห่างพระตะบองร้อยกว่ากิโลเมตร ที่เมืองปรมมีคาสีโนสองแห่ง มีนักเสี่ยงดวงในไทยมาเที่ยวกันพอสมควรแต่ไม่มากเท่าด่านบ้านแหลม หรือด่านปอยเปต ซึ่งเป็นด่านที่ใหญ่กว่านี้ ด้านบ้านแหลมอยู่ขึ้นไปทางเหนือของด่านบ้านฝักกาด 30 กิโลเมตรส่วนธุรกิจขนส่งสินค้า มีรถบรรทุกสินค้าจากกัมพูชาเข้ามาทางจุดผ่านแดนนี้เพื่อนำสินค้าประเภท มันเส้นและข้าวโพดส่งต่อไปประเทศจีน นอกจากนี้ยังมีพริกไทยและมะม่วงที่ทั้งส่งไปจีนและเข้ามาขายในเมืองไทย ขณะที่สินค้าจากไทยส่งออกไป เช่น ทูเรียน เงาะจึงมีรถบรรทุกผ่านเข้า – ออกวันละนับร้อยคัน

ฝักกาดเป็นด่านชายแดนไทย กัมพูชา ที่เปิดให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางเข้าไปเที่ยวยังตัวจังหวัดโพธิ์นครพนม ประเทศกัมพูชา แต่ที่บริเวณชายแดนบ้านฝักกาดนั้นมีสินค้าที่นำมาจำหน่ายบริเวณชายแดนค่อนข้างน้อยมาก แต่ที่ด่านนี้จะเป็นด่านที่ให้รถขนส่งสินค้าเดินทางมายังจังหวัดจันทบุรีได้สะดวก และคนส่วนใหญ่ที่นิยมมาเที่ยวด่านชายแดนไทย กัมพูชา บ้านฝักกาดจะมาเล่นการพนันมากกว่า เพราะที่นี่มีคาสิโนอยู่จำนวนมาก และมีรถโดยสารจากจังหวัดจันทบุรีมายังบ้านฝักกาดทุกวัน โดยมีเวลาให้บริการในช่วงเช้า ตั้งแต่เวลา ช่วง 08.30 น. – 12.30 น. และมีบริการเที่ยวรอบเข็นรถออกประมาณ 18.30 น. รถจะไปถึงหน้าด่านบ้านฝักกาดใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที แต่หน้าด่านจะปิดเวลาประมาณ 20.00 น.

จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก ตราด ด่านชายแดนด้านตะวันออกของประเทศไทยที่อยู่ตรงกันข้ามกับ อ.มณฑลสีมา จ.เกาะกง ของกัมพูชา ถูกประกาศให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรเมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2541 นับเป็นช่องทางสำคัญที่จะเชื่อมต่อไปยังประเทศกัมพูชาและสามารถเดินทางเข้าสู่ประเทศเวียดนามตอนใต้ได้อย่างสะดวก ปัจจุบันมูลค่าการค้าชายแดนที่นี้อยู่ระหว่าง 26,000 – 27,000 ล้านบาทต่อปี ซึ่งมูลค่าการค้าเหล่านี้มีแนวโน้มทะลุ 30,000 ล้านบาท ในอีก 1-2 ปีนี้เอง ที่ทำให้ช่องทางการค้าชายแดนบ้านหาดเล็กมีมูลค่าการค้าระหว่างไทยและกัมพูชาสูงเป็นอันดับสองรองจากด่านชายแดนจังหวัดสระแก้ว ในช่วง 4-5 ปีมานี้ เส้นทางคมนาคมในประเทศกัมพูชาได้รับการพัฒนาขึ้นมากทำให้การขนส่งสินค้าทางบกได้รับความนิยมน่าขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะสินค้าที่ต้องการให้ไปถึงมือผู้บริโภคอย่างรวดเร็ว เช่น พืชผักผลไม้ต่าง ๆ ขณะที่การขนส่งสินค้าทางเรือยังเป็นช่องทางหลักนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากมีต้นทุนในการขนส่งที่ถูกกว่าโดยสามารถมองตัวอย่างการขนส่งสินค้าผ่านท่าเทียบเรือชลาลัย ซึ่งเป็นท่าเทียบเรือเอกชนขนาดใหญ่ของบ้านหาดเล็กที่เปิดให้บริการมานานกว่า 20 ปีแล้ว ที่นี้เป็นท่าเรือรองรับการขนถ่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่ขนส่งทางรถยนต์มาจากแหล่งต่าง ๆ ในประเทศไทย ก่อนทำการขนลงเรือเพื่อเดินทางไปยังประเทศกัมพูชา ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่จะถูกขนส่งไปที่ท่าเรือสีหนุวิลล์ และกระจายต่อไปยังแหล่งต่าง ๆ ในประเทศ รวมถึงการขนส่งต่อไปยังประเทศเวียดนามบางส่วนด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าการค้าชายแดนที่บ้านหาดเล็กแห่งนี้มีศักยภาพสูงอย่างยิ่งที่สามารถสร้างทางเลือกอันหลากหลายในการขนส่งสินค้าไปสู่ตลาดปลายทางได้ทั้งทางบกและทางทะเล จังหวัดตราดมีทางเลือกให้กับพ่อค้า ประชาชน ใครสะดวกไปทางรถก็ไป ใครสะดวกมาทางเรือก็มาทางเรือ แต่ก็มีปัจจัยเท่าที่ทราบทำไมช่วงนี้นิยมขนส่งทางรถ เพราะกัมพูชาเขามีพัฒนาการด้านการเก็บภาษีทางน้ำค่อนข้างแพง ขณะที่สินค้าประมงเฉพาะที่ทำเทียบเรือชลาลัยเพียงแห่งเดียวเป็นแหล่งรองรับสัตว์ทะเลที่จับได้เฉลี่ยไม่น้อยกว่าเดือนละ 4 ล้าน

กิโลกรัม ซึ่งทั้งหมดเกิดจากการทำประมงในน่านน้ำแถบ จ. ตราด รวมทั้งในน่านน้ำของกัมพูชาที่อยู่ติดกัน

ส่วนใหญ่สินค้าประมงจะถูกขนส่งเข้าสู่อุตสาหกรรมแปรรูปในจังหวัดสมุทรสงคราม และบางส่วนยังส่งไปไกลถึงภาคใต้ของประเทศไทย สะท้อนให้เห็นศักยภาพของบ้านหาดเล็กที่เป็นทั้งศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าประมงที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในแถบภาคตะวันออกของประเทศไทย ในอนาคตเมื่อความเป็นประชาคมอาเซียนเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ เชื่อว่าเมืองชายแดนเล็ก ๆ อย่างบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จ.ตราด จะได้รับความสนใจมากขึ้น นั่นเพราะที่นี่ตั้งอยู่บนถนนสาย R10 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจชายฝั่งทะเลตอนใต้ (Southern Economic Corridor) ภายใต้โครงการระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub Regional Economic Corridors) ที่ได้รับเงินอุดหนุนจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ ADB (Asian Development Bank) และเมื่อมองจากแผนที่ บ้านหาดเล็ก อ.คลองใหญ่ จ.ตราด ตั้งอยู่กึ่งกลางภูมิภาคที่เป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญระหว่างกัมพูชาและเวียดนามตอนใต้ ยิ่งหากโครงการท่าเรือทวายในเมียนมาดำเนินการแล้วเสร็จเมื่อใด บ้านหาดเล็กจะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นในฐานะประตูเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจการค้า และการท่องเที่ยวของประชาคมอาเซียนอย่างแน่นอน

ตารางที่ 4.1 สรุปรูปแบบการค้า วิธีการค้าขายชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

รูปแบบการค้า ชายชายแดน	ประเภทของ สินค้า	แหล่งที่มา ของสินค้า	วิธีการ ชำระเงิน	บทบาทของ ด้านชายแดน
1) การค้า ชายแดน ตามแบบ วิถีท้องถิ่น	ข้าวสาร อาหาร ผักผลไม้ เสื้อผ้า เครื่องใช้ไฟฟ้า วัสดุก่อสร้าง สินค้าทางการเกษตร เป็นต้น	ไทย กัมพูชา เวียดนาม และ จีน	เงินสด	บ้านแหลม ฝักกาด หาดเล็ก
2) การค้า ชายแดน นอกระบบ วิถีท้องถิ่น	ผลิตผลทางการเกษตร ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง สินค้า ไม่เสียภาษี (ลักลอบนำเข้า) เช่น รองเท้า เสื้อผ้า กระเป๋าแฟชั่น สตรี สินค้าแบรนด์เนม เลียนแบบ เหล้า บุหรี่ เป็นต้น	กัมพูชา จีน	เงินสด	ไม่ผ่านจุดผ่าน แดน จะใช้ ช่องทาง ธรรมชาติ ในพื้นที่ตาม แนวชายแดน

ตารางที่ 4.1 สรุปรูปแบบการค้า วิธีการค้าขายชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี (ต่อ)

รูปแบบการค้า ชายชายแดน	ประเภทของ สินค้า	แหล่งที่มา ของสินค้า	วิธีการ ชำระเงิน	บทบาทของ ด้านชายแดน
3) การค้าผ่าน ชายแดน	เครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้า รองเท้ามือ สองเฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้า อะไหล่รถจักรยานยนต์ ถ่านไม้ สินค้าเกษตร ผัก ผลไม้ หอม กระเทียม ฯลฯ	ไทย กัมพูชา จีน เกาหลี เวียดนามและ ญี่ปุ่น	เงินสด การโอน ผ่าน ธนาคาร	บ้านแหลม ผักกาด หาดเล็ก

ที่มา : ผู้วิจัย

4.1.2 นโยบายและความพร้อมในการรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

จันทบุรี มีจุดแข็งในตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์มีความได้เปรียบ การคมนาคม การผ่านแดน การเข้าถึงปัจจัยการผลิตและการตลาด พื้นที่มีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาฐานการผลิตที่โดดเด่น มีโอกาสขยายตัว มีความพร้อมในเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน แรงงาน ไม่มีภัยพิบัติรุนแรง และไม่มีผลกระทบความมั่นคง พื้นที่มีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาเป็นพิเศษ หรือเร่งด่วน และประชาชนและทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้การยอมรับและสนับสนุน และถือเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมในทุกมิติ โดยเฉพาะความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ หรือแม้แต่แหล่งท่องเที่ยวสันทนาการต่าง ๆ ที่ล้วนแล้วแต่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความน่าสนใจ ซึ่งจังหวัดจันทบุรี มีความสงบเงียบ เรียบง่าย ไม้วุ่นวาย เป็นจังหวัดทางภาคตะวันออก ที่มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ พื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงความเป็นธรรมชาติ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ชายหาด และวิวทิวทัศน์ของชายฝั่งภาคตะวันออก สวยงามรวมถึงการเป็นเมืองแห่งผลไม้ที่รัฐบาลมีมติผลักดันให้จันทบุรีเป็นมหานครผลไม้โลก นอกจากนี้ สิ่งหนึ่งที่เป็นความภาคภูมิใจของชาวจันทบุรีตลอดมา ก็คือ เป็นจังหวัดที่มีความเกี่ยวพันทางประวัติศาสตร์มายาวนาน ตั้งแต่ครั้งอยุธยาจนถึงรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จังหวัดจันทบุรีได้มีบทบาทในการพลิกหน้าประวัติศาสตร์ชาติไทย ได้เป็นฐานที่มั่นในการสังสมกำลัง และผู้คน เพื่อภารกิจครั้งสำคัญในการกอบกู้เอกราชของชาติไทยให้กลับคืนมาอีกครั้ง จังหวัดจันทบุรี มีพื้นที่ 6,338 ตารางกิโลเมตร มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของภาคตะวันออก รองจากจังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่ห่างจากกระยองเพียงไม่กี่นาทีกี และห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 245 กิโลเมตร

ใช้เวลาราว 3 ชั่วโมงกว่าก็ถึง เหมาะกับการมาเที่ยวพักผ่อนแบบผู้ที่รักความเงียบสงบเป็นธรรมชาติ
ตัวเมืองจันทน์มีขนาดไม่ใหญ่มากนักเส้นทางการเดินทางด้วยรถส่วนบุคคล จากกรุงเทพฯ มาจันทบุรี
นั้น สามารถแบ่งออกเป็นทางหลัก ๆ ได้ 6 เส้นทาง ดังนี้ (จังหวัดจันทบุรี, 2561)

เส้นทางที่ 1 กรุงเทพฯ > ชลบุรี > บ้านบึง > แกลง > จันทบุรี (ระยะทาง: ประมาณ
230 กิโลเมตร เป็นเส้นทางยอดนิยม) ใช้เส้นทาง กรุงเทพฯ (บางนา-ตราด) -อ.บ้านบึง (ชลบุรี) -
อ.แกลง (ระยอง) (ถนนหมายเลข 3) – จันทบุรี

เส้นทางที่ 2 กรุงเทพฯ > มอเตอร์เวย์ > บ้านบึง > แกลง > จันทบุรี (ระยะทาง:
ประมาณ 240 กิโลเมตร เป็นเส้นทางที่ได้รับความนิยม เช่นกัน) ใช้เส้นทาง กรุงเทพฯ (มอเตอร์เวย์)
- อ.บ้านบึง (ชลบุรี) (344) – อำเภอกาญจนดิษฐ์ (ระยอง) (3) – จันทบุรี

เส้นทางที่ 3 กรุงเทพฯ > ถนนบางนา-ตราด > ถนนสุขุมวิท > จันทบุรี ระยะทาง:
ประมาณ 330 กิโลเมตร (* เป็นเส้นทางที่อ้อมที่สุด) ใช้เส้นทาง กรุงเทพฯ (บางนา-ตราด) - ชลบุรี -
บางแสน - ศรีราชา - พัทยา - สัตหีบ - ระยอง - จันทบุรี (ใช้ถนนสุขุมวิท ทางหลวงหมายเลข 3
ตลอดเส้นทาง

เส้นทางที่ 4 กรุงเทพฯ > มอเตอร์เวย์ > ถนนเส้น 36 (ไประยอง) > แกลง > จันทบุรี
ระยะทางประมาณ 290 กิโลเมตรใช้เส้นทาง กรุงเทพฯ - มอเตอร์เวย์ (7) - ถนนเส้น (36) - แกลง (3)
– จันทบุรี

เส้นทางที่ 5 กรุงเทพฯ > อ.พนมสารคาม > เขาหินซ้อน > สระแก้ว > อ.สอยดาว >
จันทบุรี ระยะทาง ประมาณ 320 กิโลเมตร (250 กิโลเมตร ถึงอำเภอสอยดาว) ใช้เส้นทาง กรุงเทพฯ
(มีนบุรี) (304) - อ.พนมสารคาม (ฉะเชิงเทรา) (304) - ต.เขาหินซ้อน (ฉะเชิงเทรา) - สระแก้ว (359) -
อ.สอยดาว (จันทบุรี)

เส้นทางที่ 6 กรุงเทพฯ > อ.ท่าตะเกียบ > อ.วังสมบูรณ์ > อ.สอยดาว > จันทบุรี
ระยะทางประมาณ 305 กิโลเมตร (235 กิโลเมตร ถึงอำเภอสอยดาว) เส้นทางนี้ เป็นอีกทางเลือก
สำหรับผู้ที่ต้องการเดินทางไปยังอำเภอสอยดาว อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และตราด หรือ
ผู้ที่มาจากทางภาคเหนือ และอีสาน

4.1.3 นโยบายและแผนการพัฒนาจังหวัด (Provincial Development Policy and Plan)

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ 1) เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรคุณภาพ 2) เป็นศูนย์กลางการค้าอัญมณีและเครื่องประดับชั้นเลิศ เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวิถีชุมชน เป็นประตูการค้าชายแดนสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ ขอบเขตการพัฒนาจังหวัด “มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างโอกาสและอาชีพ ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในจังหวัด โดยเลือกดำเนินการจากศักยภาพของจังหวัด ซึ่งได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทุกมิติ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง ทั้งนี้ จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพ โอกาส สภาพปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งควบคู่กับการขับเคลื่อนแผนระดับต่าง ๆ จะใช้หลักบูรณาการที่ยึดพื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วม (Area Function Participation: AFP)

แนวนโยบายการพัฒนาจังหวัด

1) ยึดนโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 รวมทั้งแผนรายสาขา/เฉพาะด้านต่าง ๆ ที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว เช่น แผนพัฒนาการเกษตร นโยบายโซนนิ่งภาคเกษตร แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ เขตเศรษฐกิจพิเศษ โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง สิ่งแวดล้อม (ป่าไม้ ชยะ หมอกควัน) ประมงชายฝั่ง พังเมือง เป็นต้น รวมถึงข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี

2) สำรวจความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อทราบถึงความต้องการ และศักยภาพของประชาชนในจังหวัด และกลุ่มจังหวัด ตามประกาศคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ เรื่อง วิธีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด ลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2552 โดย ก.บ.จ. อาจตั้งอนุกรรมการระดับอำเภอ (อ.ก.อ.) ขึ้นอีกทั้งให้ความสำคัญในการจัดทำและการประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ ตั้งแต่แผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชนระดับตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาอำเภอ ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ผ่านกระบวนการจัดทำแผนในระดับต่าง ๆ เพื่อให้มีการ

สำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่บรรลุมวลคู่ประสงค์และมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้แผนมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน

3) มุ่งเน้นการทำงานแบบเครือข่ายร่วมกันทุกภาคส่วน โดยคำนึงความพร้อมของทุกภาคส่วน (ส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นรวมถึงภาคเอกชนและภาคประชาสังคม/ชุมชน) เพื่อร่วมกันวางยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดให้เหมาะสมกับโอกาสและศักยภาพของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และร่วมมือกันในการสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด

4) ให้ความสำคัญกับแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดเพื่อเป็นแผนชี้นำการพัฒนาในภาพรวมของพื้นที่โดยมีการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ในกลุ่มจังหวัดนั้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการเจริญเติบโตระหว่างจังหวัด และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนได้อย่างทั่วถึงทุกจังหวัดหรือสามารถแก้ไขปัญหาในภาพรวมของกลุ่มจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันเวลา และสนองตอบต่อความต้องการในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอย่างแท้จริง

5) ให้มีการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ให้มีความถูกต้องในประเด็น ข้อมูลและการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาจังหวัดกลุ่มจังหวัด เพื่อให้แผนทันสมัยและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น หากกรณีจังหวัดกลุ่มจังหวัดพิจารณาแล้วเห็นว่าสาระสำคัญของแผน 4 ปี ยังคงสอดคล้องกับสถานการณ์ หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ ให้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดแจ้งฝ่ายเลขานุการเป็นลายลักษณ์อักษรทันทีที่ได้รับแจ้งจากสำนักงาน ก.พ.ร. ให้ดำเนินการทบทวนแผน

4.1.4 แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว (Development and Promotion of Tourism)

“จันทบุรี” ได้รับการยกย่องให้เป็น “ต้นแบบเมืองรอง” ครบเครื่องเรื่องวิถีถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หลังอัตราการเติบโตทั้งจำนวนและรายได้ใกล้เคียงกับเมืองหลัก จนเกิดเป็นกระแสซึ่งได้รับความนิยมมากขึ้นทุกทีจันทบุรีเป็นเมืองรองที่มีศักยภาพ ที่ผ่านมาการท่องเที่ยวจังหวัดนี้มีการเติบโตชัดเจน ทั้งจำนวนและรายได้ที่ใกล้เคียงกับเมืองหลัก จากสถิติช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2555-2559) จันทบุรีมีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงขึ้นต่อเนื่อง จาก 1.55 ล้านคนในปี 2555 เพิ่มขึ้น 1.94 ล้านคน ในปี 2559 เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว เพิ่มจาก 4,218 ล้านบาทในปี 2555 เป็น 5,700 ล้านบาท ในปี 2559 ส่วนปี 2560 ข้อมูลเบื้องต้นระหว่างเดือนมกราคม – ธันวาคม จังหวัด

จันทบุรีมีนักท่องเที่ยวรวม 2.01 ล้านคน มีรายได้รวม 6,182 ล้านบาท จันทบุรีเป็นเมืองรองที่มีศักยภาพมีความโดดเด่นเรื่องอาหารถิ่น เชื้อชาติ วิถีชีวิต ชุมชนที่หลากหลาย และที่ขาดไม่ได้เลยคือ เรื่องผลไม้ จนต้องยกให้เป็นเมืองผลไม้คุณภาพ นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม ทั้งทะเล ภูเขา น้ำตก รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และเรื่องราวน่าสนใจทรงคุณค่ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอดมาช้านาน โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเชื่อมโยงจากเมืองหลักในภาคตะวันออกอย่างระยอง หรือตรงมาที่จันทบุรีก็ได้เช่นกัน จันทบุรีเป็นเมืองที่มีศักยภาพพร้อมทั้งในส่วนของกิจกรรมการท่องเที่ยว และความสะดวกเรื่องการคมนาคม เพราะทุกองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในจันทบุรี ล้วนมีชุมชนเป็นตัวตั้ง การรักษาอัตลักษณ์ของตัวชุมชนเองซึ่งมีเสน่ห์เป็นต้นทุน เพราะตั้งอยู่ริมน้ำ ตามหลักการเติบโตจากภายในสู่ภายนอกก่อให้เกิดความยั่งยืน และยังมีโครงการเพิ่มศักยภาพการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (มหัศจรรย์เมืองจันท) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของ อ.สอยดาว ให้เป็นที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป และเพื่อเป็นการรองรับและเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่ง อ.สอยดาว เป็นจุดเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวชายแดน ทั้งยังเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวใน อ.สอยดาว มากยิ่งขึ้น เนื่องจาก อ.สอยดาว เป็นอำเภอชายแดนที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชามีจุดผ่อนปรน จำนวน 2 จุด เป็นช่องทางการผ่านเข้า-ออกของประชาชนทั้งสองประเทศ ส่งผลดีในด้านเศรษฐกิจการค้า และการท่องเที่ยวระหว่างสองประเทศ ทั้งยังมีประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่าที่ต้องรำลึกและจดจำ คือ บ้านซันตารี ตำบลทุ่งขนาน เนื่องจากมีการเสียสละชีวิตเพื่อปกป้องดินแดนของเหล่าวีรชนในอดีต และเป็นแหล่งผลิตผลไม้ขึ้นชื่อหลากหลายโดยเฉพาะลำไย ซึ่งส่งออกต่างประเทศเกือบทั้งหมด รวมมูลค่ากว่า 1 หมื่นล้านบาทต่อปี และ อ.สอยดาว ยังมีแหล่งท่องเที่ยวขึ้นชื่อ คือ น้ำตกเขาสอยดาว ซึ่งมีความสวยงามประกอบด้วยความสลับซับซ้อนของเทือกเขาน้อยใหญ่ มีน้ำตกสูงถึง 16 ชั้น และความสมบูรณ์ของป่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกื้อกูลต่อการเจริญเติบโตของพืชพรรณต่าง ๆ เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งทางด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติชายฝั่งทะเล การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากรองจากจังหวัดชลบุรี ที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด ซึ่งสามารถจำแนกแหล่งท่องเที่ยวได้ ดังนี้

1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ หาดเจ้าหลาว หาดคู้งวิมาน หาดแหลมสิงห์ วนอุทยานแห่งชาติเขาแหลมสิงห์ หาดคู้งกระเบน หาดแหลมเสด็จ หาดเจ้าหลาว ถ้ำเขาวง อุทยาน

แห่งชาติเขาคิชฌกูฏ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว อุทยานแห่งชาติเขาลิบบ้า

2) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวตามพื้นที่ แบ่งออกเป็น

2.1) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ได้แก่

2.1.1) พื้นที่รองรับกิจกรรมชายหาด หาดเจ้าหลาว หาดกึ่งวิมาน หาดแหลมสิงห์ วนอุทยานแห่งชาติเขาแหลมสิงห์ หาดกึ่งกระเบน หาดแหลมเสด็จ หาดเจ้าหลาว

2.1.2) แหล่งดำน้ำ เกาะนมสาวและกองหินต่าง ๆ นอกฝั่งจังหวัดจันทบุรี

2.1.3) แหล่งตกปลา ปากน้ำแฉะหนุ อำเภอกาบัง ปากแม่น้ำจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี

2.1.4) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปากน้ำแหลมสิงห์ ป่าชายเลนปากน้ำแฉะ จังหวัดจันทบุรี

2.2) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวตอนในของจังหวัด ได้แก่

2.2.1) พื้นที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอกาบัง อำเภอเมืองจันทบุรี

2.2.2) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาลิบบ้า เขาคิชฌกูฏ น้ำตกพลิ้ว จังหวัดจันทบุรี

3) พื้นที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา และวิถีชีวิต วัดเขาสุกิม พระพุทธบาทพลวง ชุมชนริมแม่น้ำจันทบุรี โบราณสถานในตัวเมืองจันทบุรีและอำเภอกาบัง ศูนย์วัฒนธรรมชาวช่องที่อำเภอเขาคิชฌกูฏ แหล่งโบราณคดีอำเภอแก่งหางแมว และอำเภอโป่งน้ำร้อน ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ศาลหลักเมือง วัดไผ่ล้อม ถ้ำเนินวง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพานิชย์นาวิ

4) พื้นที่การค้าชายแดน จุดผ่านแดนบ้านแหลม บ้านฝักกาด อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

5) กิจกรรมที่น่าสนใจพิเศษ ได้แก่ โอเอซิส ซีวิลด์

4.1.5 นโยบายการส่งเสริมการค้าและการท่องเที่ยวชายแดน

1) ด้านการท่องเที่ยว ด้วยการเสริมสร้าง สนับสนุน ศักยภาพ โดยการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมการท่องเที่ยว ให้มีคุณภาพเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว ถึงแม้จังหวัดจันทบุรีมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่การพัฒนาส่งเสริมรูปแบบท่องเที่ยวใหม่ ๆ หรือสนับสนุนจุดขายแหล่งท่องเที่ยวผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพ ยังมีการดำเนินการน้อย จึงจำเป็นต้องพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยว พัฒนาด้านการคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เชิงนิเวศ และเชิงเกษตรมากขึ้น เพื่อคงสภาพแวดล้อมที่สวยงาม ปราศจากมลพิษ อันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอย่างยั่งยืน และจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์ทั้งในและต่างประเทศ จัดกิจกรรมการให้มีเทศกาลท่องเที่ยว จังหวัดจันทบุรีตลอดทั้งปีอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการให้บริการและมีการประเมินศักยภาพของจังหวัดในทุกด้านควบคู่กันไปด้วย เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

2) ด้านการค้าชายแดน พัฒนาการค้า การลงทุน และการเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชา และประเทศเวียดนาม โดยการจัดกิจกรรมความร่วมมือด้านต่าง ๆ สร้างความสัมพันธ์ระดับท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้เกิดความเชื่อมโยงในการกระจายสินค้าและบริการ จังหวัดจันทบุรีมีพื้นที่แนวชายแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชา โดยมีจุดผ่านแดนบ้านแหลมและบ้านฝักกาด อำเภอโป่งน้ำร้อน เป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนเชื่อมโยงกับจังหวัดพระตะบองและกรุงไพลินของกัมพูชา จังหวัดจันทบุรี จึงมีศักยภาพในการพัฒนาการค้าการลงทุนและการเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนาม ภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือ อีรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) รวมทั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งออกผลไม้ไปกัมพูชาและเวียดนาม (โดยผ่านกัมพูชา) ประมาณ 10% ของผลไม้มทั้งหมดของจังหวัด และมีแนวโน้มสูงขึ้น ในการดำเนินการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้ ACMECS ให้เป็นไปอย่างราบรื่นจำเป็นต้องส่งเสริมความสัมพันธ์ และมีกิจกรรมความร่วมมือด้านต่าง ๆ ร่วมกัน รวมทั้งพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างจุดผ่านแดนต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อกระจายสินค้า

เป็นไปอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันต้องพัฒนาระบบฐานข้อมูลการค้าชายแดน และพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการควบคู่ไปด้วย (วิวรรธน์ ฉายานนท์, 2559)

4.1.6 ทิศทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดน

ตลาดการค้าชายแดน คงจะต้องพัฒนาตนเองให้ก้าวทันกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพราะเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตลาดการค้าชายแดนจะกลายเป็นเขตเศรษฐกิจไร้พรมแดน และตลาดเดี่ยว (Single Market) ผู้ประกอบการ นักธุรกิจ สินค้า และนักท่องเที่ยวจะหลั่งไหลข้ามพรมแดนอย่างไร้ขีดจำกัด จึงควรมีแนวทางในการพัฒนาตลาดการค้าชายแดน 3 ประการ คือ (กรมการค้าต่างประเทศ, 2560 ข)

1) ความเป็นสากลและความทันสมัย ตลาดการค้าชายแดนจะต้องเปิดตัวก้าวไปสู่การค้าระหว่างประเทศ โครงสร้างพื้นฐานต้องพร้อม สำนักงานและอาคารในตลาดต้องทันสมัย การบริหารจัดการและขั้นตอนการติดต่อดำเนินการต้องพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล

2) การส่งเสริมให้ตลาดบ้านแหลมยกระดับเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ด้านการนำเข้าส่งออกของสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม รวมทั้งส่งเสริมให้มีการร่วมทุน (Joint Venture) ระหว่างไทย กัมพูชา และเวียดนาม ในอนาคตการทำธุรกิจกับจีนคงจะเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ โดยใช้กิจกรรมการจัดงานถนนคนเดินสามแผ่นดินเชื่อมความสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ เป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย

3) การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว จากความสำเร็จของงานถนนคนเดินสามแผ่นดิน ทำให้มีประชาชนจากทุกภาคของประเทศไทย รวมทั้งนักท่องเที่ยวจากกัมพูชาและเวียดนาม เข้ามาท่องเที่ยวที่จังหวัดจันทบุรีมากมาย เราจึงคิดต่อยอดที่จะจัดกิจกรรมอื่น ๆ ให้คนไทยไปเที่ยวพระตะบอง เสียมราฐ และพนมเปญ และให้คนพระตะบองและชาวเวียดนามมาเที่ยวจันทบุรีมากขึ้น ในอนาคตการท่องเที่ยวภาคตะวันออกจะต้องก้าวไปสู่การเชื่อมโยงกับกัมพูชาและเวียดนาม ซึ่งเราเชื่อว่าในบริเวณตลาดที่ติดชายแดนในประเทศไทย จันทบุรีและตราด ในบริบทของการท่องเที่ยวการบริหารจัดการตลาด ปัจจุบันอาจจะยังเป็นรองบ้างในบางแห่ง แต่ในอนาคตด้วยศักยภาพของตลาดชายแดนของจันทบุรีนั้นไม่เป็นรองจังหวัดอื่น ๆ อย่างแน่นอน

4.1.7 ความสัมพันธ์กับสังคม

สำหรับจังหวัดจันทบุรีมีนโยบายการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนในพื้นที่ชายแดน (People to People Connectivity) มีการสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้านในระดับพื้นที่ ได้แก่

- 1) ระหว่างอำเภอโป่งน้ำร้อน กับอำเภอกอมเรียง จังหวัดพระตะบอง และอำเภอศาลาครา จังหวัดไพลิน
- 2) ระหว่างอำเภอสอยดาว กับอำเภอพนมปรีก และอำเภอกอมเรียง จังหวัดพระตะบอง โดยการอบรมร่วมกันของเจ้าหน้าที่ทั้งสองประเทศ มีการแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เรียนรู้ และปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันอยู่เสมอ

การพบปะเยี่ยมเยียนของผู้ว่าราชการจังหวัดไพลิน ผู้บริหารจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการ กับผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี ณ ศาลากลางจังหวัดจันทบุรี อยู่เป็นประจำ ซึ่งตลอดเวลาที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์ที่ดีเยี่ยมกับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดแนวชายแดนนั้นที่นี้ให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก ตั้งแต่ช่องเขาตาหง้อกมาไม่เคยมีปัญหาความสัมพันธ์กันเลย เราช่วยกันสร้างบรรยากาศของความร่วมมือเพราะถ้าบรรยากาศดี ธุรกิจการค้าก็ราบรื่น สิ่งที่เราร่วมมือกัน คือ การสร้างชุมชนท้องถิ่น ไทย-กัมพูชาเข้มแข็ง ร่วมคิดร่วมแก้ไขปัญหา มีอะไรให้ช่วยเหลือเอื้อเอื้อเพื่อได้เราก็กทำที่นี้ เช่น รถเข็นขายของเราก็ไม่มีการเรียกเก็บเงิน ชาวกัมพูชาสามารถค้าขายแบบแบกะดินได้มีอะไรก็ขนมาขาย หากมีการกระทำผิดกระทบกระทั่งกันเล็ก ๆ น้อย ๆ เราจะร่วมกันไกล่เกลี่ยกัน เราช่วยกันถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน แก้ไขปัญหาแบบชุมชนเข้มแข็ง ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านจึงอยู่ในระดับดีมาก ตลาดสามแผ่นดินได้ยกระดับตลาดบ้านแหลมให้เป็นตลาดสามแผ่นดิน สินค้าจากบ้านแหลมไม่จำกัดอยู่เพียงกัมพูชาเท่านั้น แต่ยังส่งไปถึงเวียดนาม ขณะนี้สินค้าทั้งทุเรียน เงาะ มังคุด และอื่น ๆ มีปลายทางที่โฮจิมินห์ และเมืองโกส่เคียง ชาวเวียดนามได้ขยายการค้ามายังแหล่งกำเนิดสินค้า คือ ชายแดน ในอดีตมีการติดต่อธุรกิจผ่านตัวแทน แต่ในปัจจุบันชาวเวียดนามเดินทางมาทำธุรกิจที่บ้านแหลมด้วยตัวเอง มีโกดังไว้เก็บสินค้าของเวียดนาม ตลาดบ้านแหลมจึงพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์ส่งออกและนำเข้าสินค้าเกษตร สินค้าอุปโภคบริโภค และสินค้าอุตสาหกรรมของสามประเทศ คือ ไทย กัมพูชา และเวียดนาม นักธุรกิจชาวจีนก็ได้เริ่มเข้ามาค้าขายบริเวณชายแดนไทยมากขึ้น (กรมการค้าต่างประเทศ, 2560 ค)

4.2 ปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้จันทบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางการค้า เมืองเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวชายแดน

จากการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม (SWOT Analysis) ของจังหวัดจันทบุรี พบว่า มีศักยภาพ และมีความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติที่เหมือนกัน และมีบางอย่าง ที่แตกต่างกัน โดยจากการศึกษาพบปัจจัยในการส่งเสริมและสนับสนุนให้จันทบุรี เป็นเมือง ศูนย์กลางเศรษฐกิจการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดน ดังนี้

4.2.1 ปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้จันทบุรีเป็นเมืองเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และ การท่องเที่ยวชายแดน ได้แก่

4.2.1.1 ปัจจัยหลักที่เป็นจุดแข็ง (Strengths: S) ของจันทบุรี

(1) มีช่องทางการค้าชายแดนที่สำคัญ มีจุดผ่านแดนไปประเทศกัมพูชา และต่อไปยังเวียดนาม เป็นจุดผ่านแดนถาวร 2 แห่ง จุดผ่อนปรน 3 แห่ง สามารถเชื่อมโยงไปยัง ภูมิภาคอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) เป็น HUB ของการขนส่ง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายแดน ทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งได้

(3) มีระบบคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพสามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการ นำเข้าและส่งออกสินค้า มีการเชื่อมโยงระบบได้อย่างมีมาตรฐาน มีระบบ สาธารณูปโภคครอบคลุมทั้งจังหวัด

(4) มีวัตถุดิบหลักทางการเกษตรที่สามารถส่งออกไปค้าชายฝั่งชายแดน ได้จำนวนมากและหลากหลาย

(5) เป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้หลักของประเทศ โดยเฉพาะทุเรียน มังคุด และเงาะ ซึ่งมีปริมาณการผลิตมากพอสำหรับใช้บริโภคภายในประเทศ และส่งออกไปยัง ต่างประเทศ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นจำนวนมาก นอกจากนี้ พื้นที่นี้ยังมีพื้นที่ชายฝั่งทะเล ที่เหมาะแก่การทำประมงน้ำลึก และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง โดยเฉพาะการเลี้ยงกุ้ง

(6) เป็นแหล่งเจียระไนอัญมณีที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียง โดยได้มีการ ฝึกฝนฝีมือด้านการเจียระไนจนเกิดความชำนาญ และมีการใช้วิทยาการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มคุณค่าของ อัญมณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดจันทบุรีเป็นแหล่งเจียระไน และย่านธุรกิจอัญมณีที่สำคัญของ

ประเทศที่สามารถสนับสนุนเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่ สามารถซื้อกลับไปเป็นของที่ระลึกได้

(7) มีพรมแดนติดกับชายแดนกัมพูชา ซึ่งเป็นจุดการค้าชายแดนที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ และปริมณฑล และพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับจุดการค้าชายแดนอื่น ๆ ของประเทศ ประกอบกับตั้งอยู่ในเส้นทางสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้สามารถเข้าถึงตลาดทั้งในกรุงเทพฯ และปริมณฑล พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ตลอดจนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกัมพูชา-เวียดนามได้

(8) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติประเภทป่าเขา น้ำตก อุทยานแห่งชาติ และทะเล ที่จะดึงดูดและให้บริการนักท่องเที่ยวได้ โดยมีพื้นที่หลายแห่งที่มีสภาพภูมิอากาศ และธรรมชาติที่เหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่สามารถจัดกิจกรรมได้หลายอย่าง ทั้งการท่องเที่ยวแบบผจญภัย ทัวร์ป่า ล่องแก่ง เช่น การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ การล่องแก่งที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จันทบุรี ตลอดจนในช่วงฤดูผลไม้จะเป็นช่วงที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวได้เข้าเที่ยวชมสวน และบริโภคผลไม้

4.2.1.2 ปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุน (Factors that Promote and Support) ประกอบด้วย

(1) มีปริมาณน้ำมาก สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งเก็บน้ำและสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้จะได้เป็นจุดขายของจังหวัดเพิ่มขึ้น

(2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีการขยายถนนตรงบ้านฝักกาด เพื่อก่อสร้างศูนย์ OSS ที่บ้านฝักกาดในอนาคต

(3) บ้านแหลมอยู่ระหว่างการขอใช้พื้นที่สำหรับการให้บริการพิธีการทางศุลกากร

(4) พัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคมรองรับการพัฒนาสนามบินอุตะเถา เพื่อสนับสนุนในด้านการเกษตร ท่องเที่ยว และการค้าชายแดนเป็นช่องทางในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้

(5) จังหวัดจันทบุรีเป็นเส้นทางผ่านไปจังหวัดตราด ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ระหว่างกรุงเทพฯ ไปจังหวัดตราด ระยะทาง 87 กม. ถนนสายสุขุมวิท

(6) การพัฒนาถนนจากจันทบุรีไปจังหวัดสระแก้ว เพื่อเชื่อมจังหวัดจันทบุรีกับจังหวัดในอีสานใต้จะอยู่ในแนวถนนที่ตัดจะได้รับโอกาสในการพัฒนา

(7) นโยบายของรัฐมุ่งเน้นการค้าชายแดน ทำให้จังหวัดจันทบุรีได้งบประมาณดำเนินโครงการตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นจำนวนมาก

(8) ไม่ไกลจากเมืองหลวง ภูมิประเทศที่จะจัดให้มีการเดินทางทางอื่น เช่น รถไฟอาจต้องใช้เงินลงทุนสูงเมื่อเทียบกับระยะทาง

(9) จังหวัดจันทบุรีมีสถานศึกษาที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา จึงบริหารจัดการเรียนการสอนในภาษาที่ 3 คือ ภาษาเขมร เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

(10) ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาเป็นไปอย่างมิตร ไม่มีเหตุการณ์หรือสถานการณ์ความขัดแย้ง เป็น HUB ของสินค้าภาคการเกษตร ผลไม้ และเกษตรแปรรูป

(11) ชาวกัมพูชามีความต้องการและนิยมใช้สินค้าของไทยเป็นอย่างมาก

(12) สามารถเชื่อมโยงการค้าและการลงทุนไปประเทศเวียดนามได้

(13) ภาครัฐให้การส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาการค้า

ชายแดน

4.2.1.3 โอกาส (Opportunities: O)

(1) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ และนาโนเทคโนโลยี จะทำให้ภาคตะวันออกมีโอกาสในการปรับกระบวนการผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลายทั้งในด้านคุณภาพ มาตรฐาน และราคา

(2) การพัฒนาเทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ส่งเสริมกระบวนการการผลิตที่สะอาด มีส่วนช่วยประหยัดการใช้ทรัพยากร และลดปริมาณของเสียและมลพิษได้มากขึ้น

(3) เชื่อมโยงเทคโนโลยีกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม และผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

(4) การใช้ประโยชน์จากการเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ จะสร้างโอกาสการเรียนรู้ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ได้อย่างกว้างขวาง สามารถปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

(5) โครงสร้างประชากรที่กำลังเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมผู้สูงอายุ จะทำให้ภาคตะวันออกได้มีโอกาสในการผลิต พัฒนา และปรับปรุงสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การขยายตัวของตลาดอาหารสุขภาพ สมุนไพร และการแพทย์พื้นบ้าน สถานที่ท่องเที่ยวและการพักผ่อนของผู้สูงอายุ

(6) กระแสการรักษาสุขภาพและความนิยมธรรมชาติ จะช่วยให้เกิดความตระหนักในการดูแลสุขภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันจะสร้างกระแสความนิยมบริโภคสินค้าเชิงอนุรักษ์และสินค้าสุขภาพซึ่งส่วนใหญ่มาจากพืช เช่น สมุนไพร จึงเป็นโอกาสในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องพืชสมุนไพรและการดูแลสุขภาพซึ่งจะเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้โดยมีความหลากหลายทางชีวภาพเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญ

4.2.1.4 อุปสรรค (Threat)

(1) มีความผันผวนของราคาผลิตทางการเกษตรทั้งภายในและภายนอกประเทศ

(2) ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพของผลิตทางการเกษตร

(3) การขาดแคลนแรงงานจึงจำเป็นต้องใช้แรงงานต่างด้าวทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพและอาชญากรรม

(4) ความผันผวนของราคาปัจจัยการผลิตด้านการเกษตร

(5) กฎระเบียบของทางราชการที่บางอย่างยุ่งยาก ไม่เอื้อต่อการค้าการลงทุน

(6) ขาดการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้ในการเก็บระโนพลอย

รูปที่ 4.1 สัณนิษฐานของของจันทบุรีที่เอื้อต่อการที่จะเป็นเมืองศูนย์กลางการค้า เมืองเศรษฐกิจ การลงทุนและการท่องเที่ยวชายแดน

ที่มา : ผู้วิจัย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยการวิเคราะห์จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ด้วย SWOT ANALYSIS ทำให้ได้ข้อค้นพบ คือ ด้านชายแดนของจันทบุรี มีความเป็นไปได้สูงที่จะพัฒนาให้เป็น “เมืองศูนย์กลางกระจายสินค้า เมืองเศรษฐกิจการลงทุน และเมืองท่องเที่ยวชายแดน” ที่สำคัญของภาคตะวันออก เนื่องจากด้านบ้านแหลมอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี มีศักยภาพและจุดเด่นหลายด้าน มีเขตพื้นที่ติดต่อกับกัมพูชา โดยเปรียบเสมือนประตูชายแดนที่มีศักยภาพในการกระจายสินค้าทั้งส่งออกและนำเข้าสินค้าทางการเกษตรที่สำคัญของจันทบุรีและจังหวัดใกล้เคียง ด้วยความพร้อมทางเส้นการคมนาคมทางบกที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศไทย-กัมพูชา-เวียดนาม-และจีน

จากการที่รัฐบาลมีนโยบายลงทุนฝั่งตะวันออก เชื่อมโยงไทย-กัมพูชา-เวียดนาม การพัฒนาโครงการพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก (อีอีซี) นอกจากจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศและพลิกโฉม 3 จังหวัดเป้าหมายแล้ว ยังส่งผลบวกกับจังหวัดจันทบุรีให้กลายเป็นจังหวัดที่ต้องจับตาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของรัฐบาลในภูมิภาคตะวันออกตามที่รัฐประกาศให้เป็นเป้าหมายใหญ่ของการลงทุนมูลค่าสูงในจังหวัดภาคตะวันออก ทั้งนี้ หากโครงการและโครงสร้างพื้นฐานแล้วเสร็จทุกด้าน ประกอบกับศักยภาพของจังหวัดจันทบุรี ทั้งด้านการท่องเที่ยวที่มีชายหาดยาวที่สุดในประเทศ มีเกาะ 52 เกาะ ซึ่งมากที่สุดในประเทศและมีทรัพยากรทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์ รวมถึงมีการค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้าน จะทำให้เศรษฐกิจของจันทบุรีและตราดขยายตัวได้อีกมาก ในขณะที่สินค้าอุปโภคและบริโภคที่ผลิตจากผู้ประกอบการคนไทยเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในกัมพูชา เนื่องจากผู้เชื่อมั่นว่าสินค้าของประเทศไทยเป็นของดีที่มีคุณภาพ อีกทั้งด้านการคมนาคมเพื่อท่องเที่ยว มีเส้นทาง R10 เป็นเส้นทางที่สามารถเชื่อมโยงการเดินทาง 3 ประเทศระหว่างไทย กัมพูชา และเวียดนาม ซึ่งปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวจีน ยุโรป และสหรัฐ เดินทางมาท่องเที่ยวที่สิหนุวิลล์จำนวนมาก และจากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้น ถือได้ว่าจังหวัดจันทบุรี

มีความพร้อมและมีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นเมืองศูนย์กลางการกระจายสินค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดนที่สำคัญของประเทศไทยในอนาคตอันใกล้ได้อย่างแน่นอน

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาและยุทธศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้จันทบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางการกระจายสินค้า การค้าการลงทุน และเมืองท่องเที่ยวชายแดน ซึ่งเป็นรูปแบบและยุทธศาสตร์ที่สามารถตอบคำถามงานวิจัย โดยยึดหลักนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจมาตรการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดจันทบุรี ข้อมูลพื้นฐาน และบทสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูล ซึ่งสรุปเป็นรูปแบบในการพัฒนาส่งเสริมจันทบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางการกระจายสินค้า การค้าการลงทุน และเมืองท่องเที่ยวชายแดนได้เป็นรูปแบบยุทธศาสตร์ “HUB THLIC” โดยประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

ตารางที่ 5.1 รูปแบบ HUB THLIC เพื่อส่งเสริมการเป็นเมืองศูนย์กลางการกระจายสินค้า เมืองเศรษฐกิจ การลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดน ด้านบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

รูปแบบ/ยุทธศาสตร์	แนวทาง	การส่งเสริมและพัฒนา
HUB : HUB of Agriculture	เป็นศูนย์กลางด้าน การกระจายสินค้า ผลผลิตทางการเกษตร	การพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจการส่งออกและนำเข้าสินค้าทางการเกษตรแบบครบวงจร มุ่งสู่การเป็นมหานครผลไม้โลก โดยการประสานความร่วมมือเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน
T : Tourism	การส่งเสริมการท่องเที่ยว	การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง พร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว อาคารสถานที่ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานตลอดจนระบบสาธารณูปโภค และการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ
H : Hub of Gem	เป็นศูนย์กลางการค้าอัญมณีและเครื่องประดับ	การพัฒนาส่งเสริมธุรกิจการค้าอัญมณีและเครื่องประดับระดับแบบครบวงจร ให้เป็นเมืองอัญมณีระดับโลก
L : Logistics and communication	การขนส่งและการคมนาคม	พัฒนาระบบโครงข่ายการขนส่งเพื่อรองรับการคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน และการขยายตัวทางเศรษฐกิจการค้าการลงทุน และการท่องเที่ยวเมืองชายแดน

ตารางที่ 5.1 รูปแบบ HUB THLIC เพื่อส่งเสริมการเป็นเมืองศูนย์กลางกระจายสินค้า เมืองเศรษฐกิจ การลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดน ด่านบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี (ต่อ)

รูปแบบ/ยุทธศาสตร์	แนวทาง	การส่งเสริมและพัฒนา
I : Integration of Public sector and Private sector	การบูรณาการการทำงานของภาครัฐและภาคเอกชน	การพัฒนาความร่วมมือและบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ และภาคประชาชน ให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดผลสำเร็จ
C: Culture and Destination management	การใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นมาสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยว และเตรียมพร้อมในการเป็นพื้นที่เป้าหมายของการค้าขาย การเป็นพื้นที่เป้าหมายของการค้าขายที่ใหญ่และรายย่อย	การนำวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นมาสร้างแรงดึงดูดแก่นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ พร้อมทั้งการเตรียมความพร้อมให้เป็นพื้นที่เป้าหมายของศูนย์การค้าขายการลงทุน การเป็นเมืองเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคตะวันออก

รูปแบบและปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้การค้าขายแดนด่านบ้านแหลม ได้รับความนิยมและบรรยากาศมีความคึกคัก ได้แก่ รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยว (Tourism) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนต้องได้รับการยอมรับจากพื้นฐานของสังคมเพื่อที่จะสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชุมชน”

ยุทธศาสตร์การเป็นศูนย์กลางด้านเกษตรกรรม (Hub of Agriculture) และศูนย์กลางด้านอัญมณี (Hub of Gem) โดยนำแนวความคิดเรื่องแนวทางการพัฒนาที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ ในภาคตะวันออก (พรสุดา เชื้อชาญพานิชย์, 2540) ได้แก่ ได้แก่ ปัจจัยด้านแหล่งผลิตผลไม้ หรือวัตถุดิบ ปัจจัยด้านการคมนาคม ปัจจัยด้านตลาดกลางซื้อขายผลไม้ ปัจจัยด้านการบริการสื่อสารโทรคมนาคม ปัจจัยด้านการบริการสาธารณสุขปโภค ปัจจัยด้านการรวมกลุ่มสถาบันเกษตรกรพ่อค้า หรือผู้ส่งออก ปัจจัยด้านการบริการห้องเย็น บริการบรรจุหีบห่อ

และบริการขนส่ง ปัจจัยด้านการบริการของรัฐ และปัจจัยด้านสถาบันการเงินการธนาคาร การวิเคราะห์เพื่อกำหนดที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ มาสนับสนุนและพัฒนา

การพัฒนาการด้านเกษตรกรรม ควรสนับสนุนในด้านการค้นคว้า การวิจัยเพื่อพัฒนา ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ตลอดจนการลงทุนการผลิต ซึ่งจะทำให้เกิดศักยภาพในการแข่งขัน ซึ่งจะสอดคล้องกับทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่ (Krugman and Obstfeld, 2006) เพื่อนำ สินค้าที่ใช้ปัจจัยการผลิตน้อยกว่าคู่แข่งมาสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของแต่ละพื้นที่

ยุทธศาสตร์การขนส่งและการคมนาคม (Logistic and Com) ยุทธศาสตร์การขนส่ง และการคมนาคม (Logistic and Communication) ควรมีการพัฒนาระบบโครงข่ายการขนส่งเพื่อรองรับ การเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และการขยายตัวของเขตเศรษฐกิจชายแดน สอดคล้องกับ (Weidner, 1962) ที่ระบุว่า การถ่ายเทประชากร การมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการซื้อขายสินค้า บริเวณจุดผ่านแดนสามารถสร้างความเจริญให้แก่ชุมชนท้องถิ่นได้

ยุทธศาสตร์การบูรณาการการทำงานของภาครัฐและภาคเอกชน (Integration of Public Sector) การพัฒนาข้อมูลความรู้ด้านการค้าชายแดนระหว่างหน่วยงานรัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ จะสามารถขับเคลื่อน และกระตุ้นเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับ แนวคิด การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (พชรีรา โรจนพิทยากร, 2552) ที่กล่าวไว้ว่า ในภาคเอกชนมีการลงทุน ทำให้เกิดการค้าขาย และเปลี่ยนเป็นผลกำไร ส่วนภาครัฐการลงทุนได้มาจากการเก็บภาษีและ ค่าธรรมเนียมและนำมาเปลี่ยนเป็นสินค้าและบริการสาธารณะ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกัน ขณะที่ ประสิทธิภาพของภาคเอกชน หมายถึง การได้รับผลกำไรสูงสุดประสิทธิภาพของภาครัฐ ก็หมายถึง การมีต้นทุนต่ำสุดซึ่งมีได้แตกต่างกัน นักวิชาการในกลุ่มนี้สนับสนุนให้รัฐเปลี่ยนบทบาท จากการควบคุมมาใช้ในการจูงใจด้วยกลไกตลาด ดังเช่น ภาคเอกชน ส่วนปรัชญาการจัดการสนับสนุน การใช้รูปแบบการจัดการของภาคเอกชนมาใช้ในภาครัฐ และสอดคล้องกับแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542, น. 29) กล่าวไว้ว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองและ สังคมที่ดี หรือธรรมาภิบาล เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาชน และเป็นส่วนเสริมสร้างความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติอันตรายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพราะสังคม จะรู้ดีถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะของศักดิ์ศรี

ความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสอดคล้องกับความเป็นรัฐธรรมนูญและกระแสโลกปัจจุบัน

ยุทธศาสตร์การใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นสร้างแรงดึงดูดการค้าการลงทุนเพื่อรองรับการเป็นพื้นที่เป้าหมายของแหล่งค้าขายรายใหญ่ (Culture and Destination Management) โดยการใช้วัฒนธรรมประเพณี ความเป็นเอกลักษณ์ของการค้าขายแดนที่มีอยู่แล้วดั้งเดิม ด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของชุมชนที่ผสมผสาน ความคล้ายคลึงของวัฒนธรรมทั้งสองประเทศในเขตชายแดนไทย กัมพูชา และความเป็นเอกลักษณ์ทางการค้าที่มีอยู่ในพื้นที่มาเป็นแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยนักท่องเที่ยวต่างประเทศให้เกิดความประทับใจในวัฒนธรรมประเพณี ในชุมชน พร้อมทั้งกำหนดพื้นที่ให้เป็นพื้นที่เป้าหมายทางการค้าทั้งรายใหญ่และรายย่อย และสร้างแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวและนักลงทุนได้

5.1 ผลการศึกษา

จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พบว่า สภาพพื้นที่รูปแบบการค้าชายแดน นโยบายการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน มีดังนี้

ลักษณะพื้นที่ และรูปแบบการค้าชายแดนรูปแบบการค้าชายแดนมีรูปแบบที่เป็นทั้งการค้าในระบบและการค้านอกระบบ การค้าในระบบเป็นการค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย การค้าชายแดนมีลักษณะในรูปแบบต่าง ๆ ของประชาชนหรือผู้ประกอบการค้าที่มีภูมิลำเนา หรือพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน มีกิจกรรมการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน โดยวิธีที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน เน้นความสะดวก ง่าย รวดเร็ว ซึ่งเป็นสินค้าที่ถูกกฎหมาย (ผ่านด่านศุลกากร) และอาจจะมีสินค้าที่ไม่ถูกกฎหมาย (ลักลอบค้าขาย) โดยผู้นำเข้า-ส่งออกจะทำการนำเข้าและส่งออกสินค้าผ่านพิธีการศุลกากรโดยมีการเสียภาษีอย่างถูกต้อง และการค้านอกระบบ เป็นการลักลอบทำการค้าตามแนวชายแดนจุดที่มีการลักลอบนำเข้า ส่วนลักษณะของผู้นำเข้า-ส่งออกสินค้าตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีทั้งรูปแบบที่เป็นนิติบุคคลและบุคคลธรรมดา นิติบุคคลที่จะนำเข้าและส่งออกสินค้าได้ จะต้องเป็นสมาชิกของชมรมการค้าในจังหวัดชายแดนนั้น ส่วนบุคคลธรรมดา หรือผู้ค้ารายย่อย มีทั้งที่เป็นร้านค้าที่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์และร้านค้าแผงลอยที่ไม่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์ ดังนั้น การกระจายตัวของสินค้าตามแนวชายแดนจะมีลักษณะเหมือนกันในทุกสินค้า คือ

ผู้นำเข้าจะนำสินค้าจากชายแดนไทย เพื่อไปกระจายให้กับร้านค้าส่ง ร้านค้าปลีก และมินิมาร์ท ในตลาดชายแดนกัมพูชา

1) ด่านถาวรบ้านแหลม เป็นด่านที่มีตลาดการค้าที่คึกคักที่สุดในจังหวัด จันทบุรี มีผู้ประกอบการ นักธุรกิจมาลงทุนในการส่งสินค้าไปจำหน่ายในประเทศกัมพูชา และ เวียดนาม เพิ่มมากขึ้นรวมทั้งการแลกเปลี่ยนด้านการท่องเที่ยวและบริการที่สำคัญในเรื่องของ แรงงานด่านบ้านแหลมมีลักษณะพิเศษตรงที่สินค้าส่วนมากจะเป็นสินค้าของคนในท้องถิ่น เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง ผัก และผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะผัก และผลไม้ ที่หลากหลายชนิด ประเด็นที่สนใจ คือ การเป็นตลาดกลางการค้าผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของภาคตะวันออก ได้ในอนาคต และยังมีความร่วมมือของเกษตรกรและผู้ประกอบการที่ร่วมกันส่งเสริมสัมพันธไมตรี ระหว่างประเทศ สร้างความสามัคคี ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ได้ มีน้ำใจ มีคุณธรรม ร่วมกันต่อต้าน และป้องกันการค้ำมนุษย์ ในรูปแบบ “โป๊งน้ำร้อนโมเดล” โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการพัฒนาการค้าชายแดน (2) ด้านการส่งเสริมการส่งออกผลไม้ เพราะจันทบุรีเป็นเมือง ผลไม้ที่มีความหลากหลายและมากที่สุดในภูมิภาคอาเซียน และ (3) ด้านการจัดการเรื่องแรงงาน โดยมีกรอบอนุ โลมให้ทุกอำเภอชายแดนว่าจ้างแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านได้ง่ายขึ้น ลดความ ยุ่งยากและขั้นตอนทางกฎหมาย

2) ด่านถาวรบ้านผักกาด เป็นด่านผ่านแดนเล็ก ๆ ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยว มากนัก แต่ก็เป็นด่านสากลที่ไม่จำกัดเฉพาะคนไทยและคนเขมร ด้านนี้เหมาะมากหากใครต้องการ ไปเที่ยวพระตะบอง พนมเปญ เพราะเส้นทางนี้ถนนหนทางเพิ่งทำเสร็จใหม่ ๆ ถนนมีสภาพที่ดีมาก แต่ที่บริเวณชายแดนบ้านผักกาดนั้นมีสินค้าที่นำมาจำหน่ายบริเวณชายแดนค่อนข้างน้อยมาก แต่ที่ด่านนี้จะเป็นด่านที่ให้รถขนส่งสินค้าเดินทางมายังจังหวัดจันทบุรีได้สะดวก และคนส่วนใหญ่ ที่นิยมมาเที่ยวด่านชายแดน ไทย กัมพูชา บ้านผักกาดจะมาเล่นการพนันเป็นมากกว่า เพราะที่นี่ มีคาสิโนอยู่จำนวนมาก

3) ด่านถาวรบ้านหาดเล็ก ตราด ด่านชายแดนด้านตะวันออกของ ประเทศไทยที่อยู่ตรงกันข้ามกับ อ.มณฑลสีมา จ.เกาะกง มีท่าเรือรองรับการขนถ่ายสินค้าอุปโภค บริโภคที่ขนส่งทางรถยนต์มาจากแหล่งต่าง ๆ ในประเทศไทย ก่อนทำการขนลงเรือเพื่อเดินทาง ไปยังประเทศกัมพูชา ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่จะถูกขนส่งไปที่ท่าเรือสีหนุวิลล์ และกระจายต่อไปยัง แหล่งต่าง ๆ ในประเทศ รวมถึงการขนส่งต่อไปยังประเทศเวียดนามบางส่วนด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า

การค้าขายแดนที่บ้านหาดเล็กแห่งนี้มีศักยภาพสูงอย่างยิ่งที่สามารถสร้างทางเลือกอันหลากหลายในการขนส่งสินค้าไปสู่ตลาดปลายทางได้ทั้งทางบกและทางทะเล

ตารางที่ 5.2 สรุปรูปแบบการค้า วิธีการค้าขายชายแดนไทย-กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

รูปแบบการค้า ชายชายแดน	ประเภทของสินค้า	แหล่งที่มา ของสินค้า	วิธีการ ชำระเงิน	บทบาทของ ด้านชายแดน
1) การค้า ชายแดนตาม แบบวิถีท้องถิ่น	ข้าวสาร อาหาร ผักผลไม้ เสื้อผ้า เครื่องใช้ไฟฟ้า วัสดุก่อสร้าง สินค้าทาง การเกษตร เป็นต้น	ไทย กัมพูชา เวียดนาม และ จีน	เงินสด	บ้านแหลม ผักกาด หาดเล็ก
2) การค้า ชายแดนนอก ระบบ	ผลิตผลทางการเกษตร ข้าว โปด เลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง สินค้า ไม่เสียภาษี (ลักลอบ นำเข้า) เช่น รองเท้าเสื้อผ้า กระเป๋าแฟชั่นสตรี สินค้า แบรนด์เนมเลียนแบบ เหล้า บุหรี่ เป็นต้น	กัมพูชา จีน	เงินสด	ไม่ผ่านจุดผ่าน แดน จะใช้ ช่องทาง ธรรมชาติ ในพื้นที่ ตาม แนวชายแดน
3) การค้าผ่าน ชายแดน	เครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้า รองเท้า มีมือสอง เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ ไฟฟ้า อะไหล่ รถจักรยานยนต์ ถ่านไม้ สินค้าเกษตร ผักผลไม้ หอม กระเทียม เป็นต้น	ไทย กัมพูชา จีน เกาหลี เวียดนาม และญี่ปุ่น	เงินสด การโอน ผ่าน ธนาคาร	บ้านแหลม ผักกาด หาดเล็ก

ที่มา : ผู้วิจัย

5.1.1 นโยบายและความพร้อมในการรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

5.1.1.1 ด้านการค้าและการท่องเที่ยวชายแดน

ด้านการท่องเที่ยว เสริมสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ และสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว ถึงแม้จังหวัดจันทบุรีมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่การพัฒนาส่งเสริมรูปแบบท่องเที่ยวใหม่ ๆ หรือสนับสนุนจุดขายแหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพยังมีการดำเนินการน้อย จึงจำเป็นต้องพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยว พัฒนาด้านการคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงนิเวศ และเชิงเกษตรมากขึ้น เพื่อคงสภาพแวดล้อมที่สวยงาม ปราศจากมลพิษ อันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอย่างยั่งยืน สิ่งสำคัญจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์ทั้งในและต่างประเทศ และส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้มีเทศกาลท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรีตลอดทั้งปีอย่างต่อเนื่อง เน้นประชาสัมพันธ์จุดขาย รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการให้บริการ และมีการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดในทุกด้านควบคู่กันไปด้วย เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป รายได้จากการท่องเที่ยวปี 2557-2559 จังหวัดจันทบุรี ทำรายได้เพิ่มขึ้นจำนวนเฉลี่ย 483.49 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.74 รายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ในอันดับ 4 ของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก 2 และผู้มาเยี่ยมเยือน รวม 1,943,860 คน สัดส่วนรายได้หลักมาจากนักท่องเที่ยวชาวไทยในแต่ละปี ร้อยละ 92.98 ร้อยละ 93.02 ร้อยละ 93.17 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.3 แสดงรายได้จากการท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลง โดยเฉลี่ย ปี พ.ศ. 2559-2557

รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)			การเปลี่ยนแปลงโดยเฉลี่ย	
ปี พ.ศ. 2559	ปี พ.ศ. 2558	ปี พ.ศ. 2557	ล้านบาท	อัตราร้อยละ
5,700.99	5,263.35	4,734.04	354.72	8.42

ที่มา : กรมการท่องเที่ยวและจากการคำนวณ : สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2557 – 2559

ด้านการค้าชายแดน พัฒนาการค้า การลงทุน จันทบุรีมีจุดผ่านแดนถาวร 2 จุด และจุดผ่อนปรน 3 จุด จึงเป็นศูนย์กลางการค้าชายชายแดนและเชื่อมโยงกับจังหวัดพระตะบองและไพลินของประเทศกัมพูชา มีศักยภาพพร้อมที่จะพัฒนาให้เป็นเมืองศูนย์กลางการค้า การลงทุนและ

การท่องเที่ยว อีกทั้งการคมนาคมสามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศเวียดนาม รวมถึงประเทศจีนด้วย โดยเฉพาะการกระจายสินค้าส่งออกผลไม้และผลผลิตทางการเกษตร โดยใช้เส้นทางผ่านกัมพูชาไปเวียดนาม และจีน ตลอดจนการจัดกิจกรรมความร่วมมือด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระดับท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้เกิดความเชื่อมโยงในการกระจายสินค้าเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนเชื่อมโยงกับจังหวัดพระตะบองและกรุงไพลินของกัมพูชา จังหวัดจันทบุรีจึงมีศักยภาพในการพัฒนาการค้าการลงทุนและการเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนาม ภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือ อีวีซี-เจ้าพระยา-แม่น้ำโขง (ACMECS) รวมทั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งออกผลไม้ไปกัมพูชาและเวียดนาม (โดยผ่านกัมพูชา) ประมาณ 10% ของผลไม้ทั้งหมดของจังหวัด และมีแนวโน้มสูงขึ้นในการดำเนินการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านภายใต้ ACMECS ให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องส่งเสริมความสัมพันธ์ และมีกิจกรรมความร่วมมือด้านต่าง ๆ ร่วมกัน รวมทั้งพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างจุดผ่านแดนต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อกระจายสินค้าเป็นไปอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันต้องพัฒนาระบบฐานข้อมูลการค้าชายแดน และพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการควบคู่ไปด้วย

5.1.1.2 ด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

ทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีความพยายามร่วมมือของภาครัฐและเอกชนตามแนวชายแดนของทั้งสองฝั่งประเทศ โดยมีความร่วมมือด้านแรงงาน ความร่วมมือด้านการค้า การลงทุน และความร่วมมือด้านการขนส่ง สิ่งเหล่านี้สามารถเกื้อหนุนการพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างมีนัยสำคัญในการผลักดันให้เป็นเมืองชายแดนที่มีความก้าวหน้า ซึ่งในห้วงทศวรรษที่ผ่านมาถือได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รวมทั้งชายแดนฝั่งประเทศกัมพูชาด้วย เนื่องจากมีความร่วมมือจากรัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่นที่ให้ความกระตือรือร้นตอบสนองกับนโยบายของภาครัฐ ทำให้พื้นที่ที่มีความโดดเด่นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ศักยภาพที่เห็นได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

มูลค่าการค้าชายแดนด้านจังหวัดจันทบุรีทั้งส่งออกและนำเข้าสินค้า ปี 2557 มูลค่ารวม 6,847.92 ล้านบาท ปี 2558 มูลค่ารวม 12,250.27 ล้านบาท และปี 2559 มูลค่ารวม 15,968.22 ล้านบาท มูลค่าเพิ่มขึ้นระหว่างปี 2557 และปี 2559 จำนวน 9,121 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 133.21 โดยมีดุลการค้าเพิ่มขึ้นระหว่างปี 2557 และปี 2559 เพิ่มขึ้นจำนวน 6,364 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ

96.02 ถึงแม้ว่ามูลค่าการค้าชายแดนของจังหวัดจันทบุรีจะน้อยกว่าของจังหวัดตราดและสระแก้วมากแต่อัตราการขยายตัวการค้าชายแดนของจังหวัดจันทบุรี ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาค่อนข้างสูง

ตารางที่ 5.4 มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดจันทบุรี (หน่วย : ล้านบาท)

จังหวัด	ปี 2557		ปี 2558		พ.ศ. 2559		ร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย
	มูลค่ารวม	ดุลการค้า	มูลค่ารวม	ดุลการค้า	มูลค่ารวม	ดุลการค้า	
จันทบุรี	6,847.92	6,623.36	12,250.27	11,601.66	15,968.22	12,987.04	54.61
ตราด	29,636.49	25,473.87	31,819.44	26,327.04	33,716.42	25,706.08	6.66
สระแก้ว	74,771.75	44,245.80	77,173.31	44,949.53	66,647.01	41,159.11	5.21
รวม	111,256.16	76,343.03	121,243.02	82,878.23	116,331.65	79,852.23	2.45

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ, 2560 ก

การสร้างรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียง ได้แก่ ทุเรียน สละ ลำไย เงาะ มังคุด เป็นต้น ที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจของจันทบุรีมีการเจริญเติบโตในอัตราก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ตลอดจนความร่วมมือการส่งเสริมการค้าชายแดน และกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่าง 3 ประเทศ โดยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการมีส่วนร่วมบูรณาการร่วมกัน ได้แก่กิจกรรม “งานมหัศจรรย์การค้าชายแดน (ถนนคนเดิน 3 แผ่นดิน)” ซึ่งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จอย่างมากของภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ที่มีความเห็นและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ โดยภาครัฐและส่วนราชการมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน อำนาจการ และอำนวยความสะดวกทุกด้าน ในขณะที่ภาคเอกชนและประชาชนมีบทบาทนำในการดำเนินการ ทำให้เกิดการประสานงานและการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจการค้าการลงทุนประสบความสำเร็จ และเป็นที่พึงพอใจกับทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในพื้นที่อย่างชัดเจน ความสำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนจะพบว่า ภาครัฐกับภาคเอกชนมีบทบาทอย่างยิ่ง และการที่จะส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนให้ก้าวต่อไปนั้นก็ไม่ต้องมองข้ามความสัมพันธ์ทางด้านสังคม วัฒนธรรม ที่จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้การดำเนินการทางเศรษฐกิจมีความราบรื่นและเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการช่วยสร้างบรรยากาศทางการค้าการลงทุนที่เป็นมิตรมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ความสัมพันธ์ไทยกัมพูชา มีความสัมพันธ์ที่ดีเยี่ยมกับประเทศเพื่อนบ้านตลอดแนวชายแดน ซึ่งจัดเป็นความสำคัญเป็นลำดับแรก จังหวัดจันทบุรีมีความร่วมมือกัน โดยการสร้างชุมชนท้องถิ่นไทย-กัมพูชาเข้มแข็ง ร่วมคิดร่วมแก้ไขปัญหา ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกัน หากมีการกระทำ ความผิดกระทบกระทั่งกันเล็ก ๆ น้อย ๆ เราจะร่วมกันไกล่เกลี่ยกันเราช่วยกันถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน แก้ไขปัญหาแบบชุมชนเข้มแข็ง และจังหวัดจันทบุรี ได้ยกระดับตลาดบ้านแหลมให้เป็นตลาดสามแผ่นดิน สินค้าจากบ้านแหลมไม่จำกัดอยู่เพียง กัมพูชาเท่านั้น แต่ยังส่งไปถึงเวียดนาม ขณะนี้สินค้าทั้ง ทุเรียน เงาะ มังคุด และอื่น ๆ มีปลายทางที่โฮจิมินห์ และเมืองใกล้เคียง ชาวเวียดนามได้ขยายการค้ามายังแหล่งกำเนิดสินค้า คือ ชายแดนในอดีตมีการติดต่อธุรกิจผ่านตัวแทน แต่ในปัจจุบันชาวเวียดนามเดินทางมาทำธุรกิจที่บ้านแหลมด้วยตัวเอง มีโกดังไว้เก็บสินค้าของเวียดนาม ตลาดบ้านแหลมจึงพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์ส่งออกและนำเข้าสินค้าเกษตร สินค้าอุปโภคบริโภค และสินค้าอุตสาหกรรมของสามประเทศ คือ ไทย กัมพูชาและเวียดนาม นักธุรกิจชาวจีนก็ได้เริ่มเข้ามาค้าขายบริเวณชายแดนไทยมากขึ้น

5.1.1.3 ทิศทางการพัฒนาตลาดการค้าชายแดน

ในอนาคตตลาดการค้าชายแดนจะกลายเป็นเขตเศรษฐกิจไร้พรมแดนและตลาดเดียว (Single Market) ผู้ประกอบการ นักธุรกิจ สินค้าและนักท่องเที่ยวจะหลั่งไหลข้ามพรมแดนอย่างไร้ขีดจำกัด เราจึงควรมีแนวทางในการพัฒนาตลาดการค้าชายแดน 3 ประการ คือ

(1) ความเป็นสากลและความทันสมัย ตลาดการค้าชายแดนจะต้องเปิดตัวก้าวไปสู่การค้าระหว่างประเทศ โครงสร้างพื้นฐานต้องพร้อม ปัจจุบันสภาพถนนค่อนข้างดีในฝั่งกัมพูชามีการปรับปรุงดีขึ้นมากเส้นทางหลักมีสภาพที่เกือบทุกเส้นทาง เนื่องจากได้เงินทุนสนับสนุนจากนานาชาติโดยเฉพาะจากประเทศจีน สำหรับในเรื่องของอาคารสำนักงานในตลาดต้องมีรูปแบบและมีความทันสมัย การบริหารจัดการและขั้นตอนการติดต่อดำเนินการต้องพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล

(2) การส่งเสริมให้ตลาดบ้านแหลมยกระดับเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ด้านการนำเข้าส่งออกของสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม รวมทั้งส่งเสริมให้มีการร่วมทุน (Joint Venture) ระหว่างไทย กัมพูชา และเวียดนาม ในอนาคตการทำธุรกิจกับจีนคงจะเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ โดยใช้กิจกรรมการจัดงานถนนคนเดินสามแผ่นดินเชื่อมความสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ เป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย

(3) การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว จากความสำเร็จของงานถนนคนเดินสามแผ่นดินทำให้มีประชาชน จากทุกภาคของประเทศไทย รวมทั้งนักท่องเที่ยวจากกัมพูชา และเวียดนามเข้ามาท่องเที่ยวที่จังหวัดจันทบุรี มากมาย เราจึงคิดต่อยอดที่จะจัดกิจกรรมอื่น ๆ ให้คนไทยไปเที่ยวพระตะบอง เสียมราฐ และพนมเปญ และให้คนพระตะบองและชาวเวียดนามมาเที่ยวจันทบุรีมากขึ้น ในอนาคตการท่องเที่ยวภาคตะวันออกจะต้องก้าวไปสู่การเชื่อมโยงกับกัมพูชาและเวียดนาม

5.1.1.4 ด้านสินค้าและบริการ ควรมีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

(1) ควรมีการพัฒนาด้านการค้าและตลาดการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา โดยการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ระบบสาธารณูปโภค ให้ครอบคลุม เช่น สถานีที่จอดรถ ห้องสุขา ศูนย์อาหาร ศูนย์ประชาสัมพันธ์ข้อมูล การจัดให้มีเจ้าหน้าที่บริการนักท่องเที่ยวที่เพียงพอ

(2) ควรมีเสนอนโยบายไปยังภาครัฐในการพัฒนาและผลักดันให้เป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนครบวงจรของภาคตะวันออก พร้อมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเมืองชายแดนสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความประสงค์ซื้อสินค้าต่างประเทศในราคาที่ถูกลงและมีคุณภาพถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งจะก่อให้เกิดการค้าและก่อให้เกิดรายได้และทำให้คนในท้องถิ่นมีอาชีพที่มั่นคง

(3) ควรมีการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ เส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อระหว่างประเทศ ให้มีมาตรฐาน ที่เชื่อมโยงไปยังกัมพูชาและเวียดนามตอนใต้ได้ และเพื่อรองรับการเจริญเติบโตและการขยายตัวของเมืองและด้านการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นแบบก้าวกระโดดให้เป็นศูนย์กลางการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวชายแดนที่สำคัญของภาคตะวันออก

(4) ควรมีการพัฒนาระบบการโทรคมนาคมการสื่อสาร ระบบเครือข่ายสัญญาณที่ครอบคลุมทุกระบบเครือข่ายให้มีความรวดเร็ว มีระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตไร้สายฟรี (Free Wi-Fi) เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป

(5) ควรเพิ่มสาขาการให้บริการทางธุรกรรมการเงินให้ครอบคลุมทุกธนาคาร

(6) เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมทุกช่องทาง และเพิ่มกิจกรรมประชาสัมพันธ์ หรือโครงการที่มีความร่วมมือระหว่างประเทศให้มากยิ่งขึ้น

(7) จัดทำโครงการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนภาษา ทั้ง 2 ภาษา ให้แก่ เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis

พบแนวทาง หรือปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้จันทบุรีเป็นศูนย์กลางการค้า เศรษฐกิจ การลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดน มีดังนี้

5.1.2.1 จุดแข็ง (Strengths : S) ของจันทบุรี

(1) มีช่องทางการค้าชายแดนที่สำคัญมีจุดผ่านแดนไปประเทศกัมพูชา และต่อไปยัง เวียดนาม เป็นจุดผ่านแดนถาวร 2 แห่ง จุดผ่อนปรน 3 แห่งสามารถเชื่อมโยงไปยังภูมิภาคอาเซียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับภาครัฐให้การส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนา การค้าชายแดน

(2) เป็น HUB ของสินค้าภาคการเกษตร ผลไม้ และเกษตรแปรรูปของการขนส่ง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายแดน ทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งได้ มีระบบคมนาคมขนส่งที่มีประสิทธิภาพสามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออก สินค้ามีการเชื่อมโยงระบบได้อย่างมีมาตรฐาน มีระบบสาธารณูปโภคครอบคลุมทั้งจังหวัด

(3) มีวัตถุดิบหลักทางการเกษตรที่สามารถส่งออกไปค้าขายยังชายแดนได้ จำนวนมากและหลากหลาย โดยเฉพาะทุเรียน มังคุด และเงาะ ซึ่งมีปริมาณการผลิตมากพอสำหรับใช้ บริโภคภายในประเทศ และส่งออกไปยังต่างประเทศ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นจำนวนมาก นอกจากนี้ พื้นที่นี้ยังมีพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่เหมาะสมแก่การทำประมงน้ำตื้น และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ชายฝั่ง โดยเฉพาะการเลี้ยงกุ้ง

(4) เป็นแหล่งกระจายในอัญมณีที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัด จันทบุรีเป็นแหล่งกระจาย และย่านธุรกิจอัญมณีที่สำคัญของประเทศ ที่สามารถสนับสนุนเชื่อมโยง ไปสู่การพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่ สามารถ ซื่อกลับไปเป็นของที่ระลึกได้

(5) มีพรมแดนติดกับชายแดนกัมพูชา ซึ่งเป็นจุดการค้าชายแดนที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ และปริมณฑล และพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับจุดการค้า ชายแดนอื่น ๆ ของประเทศ ประกอบกับตั้งอยู่ในเส้นทางสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้สามารถ เข้าถึงตลาดทั้งในกรุงเทพฯ และปริมณฑล พื้นที่บริเวณ ชายฝั่งทะเลตะวันออก ตลอดจน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกัมพูชา-เวียดนามได้

(6) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติประเภทป่าเขา น้ำตก อุทยานแห่งชาติ และทะเล ที่จะดึงดูดและให้บริการนักท่องเที่ยวได้

ปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุน (Factors Support)

(1) มีปริมาณน้ำมาก สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งเก็บน้ำและสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้จะเป็นจุดขายของจังหวัดเพิ่มขึ้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีการขยายถนนตรงบ้านฝักกาด เพื่อก่อสร้างศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ที่บ้านฝักกาดในอนาคต

(2) มีการพัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคมรองรับการพัฒนาสนามบินอุตะเถา เพื่อสนับสนุนในด้านการเกษตร ท่องเที่ยว และการค้าชายแดนเป็นช่องทางในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้เป็นเส้นทางผ่าน ไปจังหวัดตราด ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ระหว่างกรุงเทพฯ ไปจังหวัดตราด ระยะทาง 87 กม. ถนนสายสุขุมวิท

(3) มีการพัฒนาถนนจากจันทบุรีไปจังหวัดสระแก้ว เพื่อเชื่อมจังหวัดไปยังจังหวัดในภาคอีสานตอนใต้จะอยู่ในแนวถนนที่ตัดจะได้รับโอกาสในการพัฒนา

5.1.2.2 จุดอ่อน (Weakness : W)

(1) การขยายตัวของภาคเกษตร และธุรกิจการท่องเที่ยว ได้ส่งผลให้เกิดความต้องการใช้น้ำเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการผลิตทางการเกษตร บริการ และอุปโภคบริโภคปริมาณมาก ก่อให้เกิดความขัดแย้งเรื่องการใช้น้ำ เดิมแหล่งน้ำจะถูกใช้เพื่อกิจกรรมการเกษตรและชุมชนเกษตรขนาดเล็กเท่านั้น ปัจจุบันต้องแย่งกันใช้น้ำระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม เมือง และบริการแก่นักท่องเที่ยว แต่ถึงจะมีการพัฒนาแหล่งน้ำรองรับไว้แล้วบางส่วน แต่ด้วยข้อจำกัดของภูมิประเทศ ทำให้ไม่สามารถก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ได้ จึงต้องมีการวางท่อส่งน้ำเชื่อมโยงระหว่างอ่างเก็บน้ำที่มีอยู่เพื่อนำน้ำมาทดแทนในบางพื้นที่ที่ยามขาดแคลนได้

(2) ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตมากขึ้น อาทิ การทำลายทรัพยากรป่าไม้ ได้ส่งผลกระทบต่อปัญหาความแปรปรวนของลมฟ้าอากาศ ก่อให้เกิดภาวะฝนแล้งและน้ำท่วมอยู่เสมอ

(3) แม้ว่าจะเป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้หลักของประเทศ แต่ยังคงขาดการบริหารจัดการในช่วงที่ผลไม้ออกมามาก ทำให้ผลไม้เน่าเสียง่าย นอกจากนี้ยังขาดการวิจัยและพัฒนา

ทั้งในด้านการผลิตให้ออกผลผลิตนอกฤดู การเก็บรักษา การลำเลียงถึงที่หมายก่อนการเน่าเสีย และมีปัญหาเรื่องคุณภาพมาตรฐานไม่สม่ำเสมอ เช่น การคัดขนาด บรรจุหีบห่อ แปรรูป และเก็บรักษา

(4) ภาวะขาดแคลนแรงงาน แรงงานที่เคลื่อนย้ายเข้ามาไม่ได้ตอบสนองความต้องการที่แท้จริง เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นแรงงานระดับล่าง ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะฝีมือสำหรับการผลิตภาค อุตสาหกรรม โดยเฉพาะด้านอัญมณีที่มีการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีสูงขึ้น

(5) โครงสร้างประชากรที่กำลังเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมผู้สูงอายุ จะทำให้ภาคตะวันออกได้มีโอกาสในการผลิต พัฒนา และปรับปรุงสินค้า และบริการที่สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การขยายตัวของตลาดอาหารสุขภาพ สมุนไพร และการแพทย์พื้นบ้าน สถานที่ท่องเที่ยวและการพักผ่อนของผู้สูงอายุ

5.1.2.3 โอกาส (Opportunities : O)

(1) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ และนาโนเทคโนโลยี จะทำให้ภาคตะวันออกมีโอกาสนในการปรับกระบวนการผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลาย ทั้งในด้านคุณภาพ มาตรฐาน และราคา

(2) การพัฒนาเทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ส่งเสริมกระบวนการการผลิตที่สะอาด มีส่วนช่วยประหยัดการใช้ทรัพยากร และลดปริมาณของเสียและมลพิษได้มากขึ้น

(3) เชื่อมโยงเทคโนโลยีกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม และผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

5.2 อภิปรายผล

จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า จันทบุรีมีความต้องการที่จะผลักดันให้เมืองศูนย์กลางการค้าการลงทุนและด้านการท่องเที่ยวเมืองชายแดนเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญที่จะพัฒนาในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านผลผลิตทางการเกษตร ประเด็นที่น่าสนใจและน่าสังเกตเกี่ยวกับการค้าชายแดนของจันทบุรี คือ จันทบุรีมีโอกาสของการเป็นตลาดกลางการค้าสินค้าและผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ ผัก และผลไม้ที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะทุเรียน มังคุด ลำไย ซึ่งจันทบุรีมีโอกาสที่จะเป็นศูนย์กลางการค้าทางการเกษตรของภาคตะวันออกได้ในอนาคต ปัจจุบันมีการส่งออกผักและผลไม้ไปยังกัมพูชา และเวียดนาม และจีนได้เป็นจำนวนมาก ผลไม้ของจันทบุรีมีการบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ โดยจะใช้พื้นที่บริเวณตลาดบ้านแหลม และตลาดบ้านผักกาด และที่สำคัญตลาดบ้านแหลมยังเป็นศูนย์กลางการนำเข้าผลไม้จากประเทศกัมพูชา ในช่วงเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา ผลไม้ที่ได้รับความนิยมจากคนไทย ได้แก่ มะม่วงแก้วเขมร เนื่องจากมีรสชาติอร่อยเนื้อสีเหลืองสด เป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั้งชาวไทยและกัมพูชาอย่างมาก เนื่องจากเป็นสินค้าที่สามารถทดแทนผลไม้ในช่วงนอกฤดูของไทย ตลอดจนการส่งเสริมการผลิตพืชแบบเกษตรอินทรีย์ให้มีผลผลิตที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ มุ่งสู่การเป็น “นครแห่งผลไม้โลก” จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการผลิตสินค้าเกษตร จากสภาพภูมิศาสตร์เหมาะสมมีความอุดมสมบูรณ์ด้านอาหารที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานระดับสากล ถือได้ว่าเป็นครัวโลกแห่งหนึ่ง เป็นแหล่งผลิตผลไม้ที่สำคัญของประเทศ ประกอบด้วยทุเรียน เงาะ มังคุด คิดเป็นมูลค่า 27,915 ล้านบาท ในปี 2558 ปริมาณผลผลิตผลไม้ ทุเรียน 223,889 ตัน มังคุด 91,845 ตัน เงาะ 137,634 ตัน ปริมาณผลไม้ที่กระจายออกนอกแหล่งผลิต ส่งออกต่างประเทศ (ผลไม้เกรดเอ) ร้อยละ 20 ส่วนผลไม้ที่เหลือร้อยละ 80 อยู่ในเกรดบีและเกรดซี จำหน่ายในประเทศร้อยละ 70 และส่งออกชายแดนไทย-กัมพูชาร้อยละ 10 ส่งผลให้ราคาผลผลิตตกต่ำ ผลไม้จังหวัดจันทบุรีคิดเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่า 15,000 ล้านบาท ดังนั้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน อาหารปลอดภัยทั้งผู้ผลิต และผู้บริโภค เพื่อให้สามารถจำหน่ายเพื่อการส่งออกได้เพิ่มขึ้น โดยพัฒนาการผลิตให้ได้มาตรฐานสากล (มาตรฐานฟาร์ม และมาตรฐานโรงงาน) มีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลไม้อย่างเพียงพอ จัดตั้งศูนย์ขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริเพื่อถ่ายทอดให้มีการทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ตลอดจนการตรวจสอบรับรองคุณภาพไปยังต่างประเทศ และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุน การวิจัยพันธุ์ การดูแล การเก็บเกี่ยว การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร ขณะเดียวกันสนับสนุนการกระจายสินค้าออกนอกแหล่งผลิตผ่านตลาดกลางระดับจังหวัด อำเภอ และสถาบันเกษตรกร ให้เป็นไปอย่างรวดเร็วทั้งด้านการรวบรวม คัดแยก บรรจุภัณฑ์ และการขนส่ง ตลอดจนการสร้างตลาดใหม่รองรับในต่างประเทศ ประกอบด้วย ยุโรป อเมริกา เอเชีย และ อาเซียน โดยเฉพาะประเทศกัมพูชา และเวียดนาม และตลาดปลายทางภายในประเทศ รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนการตลาดด้านประชาสัมพันธ์ เพื่อหาตลาดรองรับอย่างต่อเนื่องตามแผนระยะยาว

2) ด้านอัญมณีและเครื่องประดับ มีการพัฒนาตลาด โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์และการรับรองมาตรฐานสินค้า และศักยภาพของบุคลากร รวมถึงการขยายฐานลูกค้าในระดับกลางและระดับสูง เพื่อให้เป็น “นครแห่งอัญมณี” จังหวัดจันทบุรี ทั้งนี้เป็นแหล่งเจียรไนพลอย ที่สำคัญและยังคงเอกลักษณ์ของจังหวัดสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากรู้เทคนิค การเพิ่มมูลค่าของอัญมณีที่ได้จากท้องถิ่น และจากต่างประเทศ ทำให้อัญมณีและเครื่องประดับ มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัด ถึงแม้จังหวัดจันทบุรีจะมีชื่อเสียงด้านการเจียรไนพลอย แต่ยังมีปัญหาสำคัญ คือ การรับรองมาตรฐานสินค้า ขาดการส่งเสริมการขยายตลาดเดิม และการหาตลาดใหม่ที่เข้าถึงผู้ซื้อโดยตรง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานพลอยไทย กำหนดมาตรฐานการประกันคุณภาพสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับเพื่อให้สามารถกำหนดราคาและออกใบรับรองเป็นไปตามผลการตรวจวิเคราะห์ รวมทั้งส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาดทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสร้างการรับรู้และยอมรับในมาตรฐานพลอยไทย การส่งเสริมให้จังหวัดจันทบุรี เป็น “นครแห่งอัญมณี”

3) ด้านการท่องเที่ยว เสริมสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ และสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว ถึงแม้จังหวัดจันทบุรีมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่การพัฒนาส่งเสริมรูปแบบท่องเที่ยวใหม่ๆ หรือสนับสนุนจุดขายแหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพ ยังมีการดำเนินการน้อย จึงจำเป็นต้องพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยว พัฒนาด้านการคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงนิเวศ และเชิงเกษตรมากขึ้น เพื่อคงสภาพแวดล้อมที่สวยงาม ปราศจากมลพิษ อันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอย่างยั่งยืน สิ่งสำคัญจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์ทั้งในและต่างประเทศ และส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้มีเทศกาลท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรีตลอดทั้งปีอย่างต่อเนื่อง เน้นประชาสัมพันธ์จุดขาย รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการให้บริการ และมีการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดในทุกด้านควบคู่กันไปด้วย เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

4) ด้านการค้าชายแดน การค้าชายแดนถือเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจหนึ่งของจันทบุรีที่สำคัญอย่างมาก นอกจากการค้าทั่วไปแล้ว ตลาดชายแดนแห่งนี้ยังมีสินค้าและมีจุดเด่นเฉพาะคือ เป็นสินค้าของท้องถิ่น มีสินค้าของป่ามากมาย ผักสด ผลไม้ อาหารแห้ง ข้าวสาร สินค้า

อุปโภคบริโภค และที่สำคัญราคาไม่แพง เป็นตลาดที่มีความคึกคัก มีสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ ที่อยู่ไม่ไกล มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน มีการพัฒนาการค้า การลงทุน และการเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนาม โดยการจัดกิจกรรมความร่วมมือด้านต่าง ๆ สร้างความสัมพันธ์ระดับท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้เกิดความเชื่อมโยง ในการกระจายสินค้าและบริการ

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ 3 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) กำหนดให้จังหวัดจันทบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางกระจายสินค้าการลงทุนทางเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวชายแดน ที่มีสินค้าแบบครบวงจร โดยเฉพาะสินค้าทางการเกษตร
- 2) การสร้างความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายทางธุรกิจการค้าชายแดนระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ มีข้อตกลงร่วมกันระหว่างจันทบุรี ตราด กัมพูชา เวียดนาม เพื่อเป็นการขยายการค้าการลงทุนให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน
- 3) มีการผ่อนผันหรือยกเลิกกฎ ระเบียบ ขั้นตอนการค้าที่มีความยุ่งยากและเป็นปัญหาอุปสรรคให้ลดน้อยลง เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร

- 1) ควรมีการศึกษางานวิจัยเพิ่มเติมด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ด้านระบบสาธารณสุข โภค ด้านทรัพยากรบุคคล ด้านระบบการขนส่ง โลจิสติกส์ ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับเมืองเศรษฐกิจชายแดนที่จะเจริญเติบโต อย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อให้งานวิจัยในอนาคตมีความสมบูรณ์มากขึ้น

2) ภาครัฐควรให้การส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยในการจัดทำแผนแม่บทเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองชายแดน ตามศักยภาพของแต่ละจังหวัดแต่ละพื้นที่อย่างละเอียดและครอบคลุม เพื่อที่จะได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาในอนาคต

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการภาคเอกชน เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป นักวิชาการ และนักการเมืองท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่อำเภอโป่งน้ำร้อน และอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ที่มีต่อยุทธศาสตร์ HUB THLIC

2) ควรการมีศึกษาผลกระทบ หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับด่านถาวรบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน เมื่อนำยุทธศาสตร์ HUB THLIC นี้ไปใช้ โดยอาจจะศึกษาในลักษณะของความก้าวหน้าของการเป็นเมืองศูนย์กลางกระจายสินค้า เมืองเศรษฐกิจการลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดน รวมทั้งศึกษาถึงความสำเร็จตามยุทธศาสตร์นี้

3) ควรมีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการนำยุทธศาสตร์ HUB THLIC ไปใช้กับพื้นที่การค้าชายแดนอื่น ๆ ในประเทศไทย และควรมีการวิจัยเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมเขตเศรษฐกิจชายแดนในพื้นที่การค้าชายแดนอื่นของประเทศไทย เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับยุทธศาสตร์ HUB THLIC ของด่านบ้านแหลม อำเภอโป่งน้ำร้อน ในอนาคตระยะต่อไป

จันทบุรีมีความสำคัญและในฐานะที่เป็นหนึ่งในจังหวัดชายแดนของประเทศไทยที่มีแนวพรมแดน ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกติดต่อกับกัมพูชา ติดกับจังหวัดพระตะบองและจังหวัดโพธิ์ โดยมียุทธศาสตร์บ้านแหลมและบ้านฝักกาด อำเภอโป่งน้ำร้อน เป็นศูนย์กลางการค้าชายแดน เชื่อมโยงกับจังหวัดพระตะบองและกรุงโพธิ์ของกัมพูชา จึงมีศักยภาพในการพัฒนาการค้าการลงทุนและการเชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนาม ภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือ อีวดี-เจ้าพระยา-แม่น้ำโขง (ACMECS) รวมทั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งออกผลไม้ไปกัมพูชาและเวียดนาม (โดยผ่านกัมพูชา) ประมาณ 10% ของผลไม้ทั้งหมดของจังหวัด และมีแนวโน้มสูงขึ้น ในการดำเนินการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านให้เป็นอย่างราบรื่น จำเป็นต้องส่งเสริมความสัมพันธ์ และมีกิจกรรมความร่วมมือด้านต่าง ๆ ร่วมกัน รวมทั้งพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างจุดผ่านแดนต่าง ๆ ในจังหวัด เพื่อกระจายสินค้าเป็นไปอย่างรวดเร็ว ในขณะเดียวกันก็ต้องมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการค้าชายแดน และพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการด้วย ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ศิลปะ

วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ อาหารพื้นเมือง อาหารทะเลสด อาหารแปรรูป ที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจาก กรุงเทพฯ มีผลผลิตทางการเกษตรอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะผลไม้ ที่มีคุณภาพและชื่อเสียงเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก ผลไม้ของจันทบุรี มีลักษณะเด่นในด้านของรสชาติ เนื่องจากมีภูมิประเทศเหมาะกับการเพาะปลูก มีภูมิปัญญาของผู้คน และประวัติศาสตร์อันยาวนาน ซึ่งการเป็นที่ตั้งของหัวเมือง ตะวันออกที่สำคัญแห่งหนึ่งทำให้เศรษฐกิจและการค้าขายเจริญมาตั้งแต่ในอดีต

การปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด คือ ทูเรียน และลำไย ซึ่งมีความต้องการสูงในตลาดจีนและเวียดนาม โดยส่งออกผ่านชายแดน ไทย-กัมพูชา (บ้านแหลม) ประกอบกับการคมนาคมที่สะดวกทั่วถึง อันเป็น โอกาสในการติดต่อและทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านอย่าง กัมพูชา เวียดนาม จีน และมีเส้นทางยุทธศาสตร์สำคัญที่สามารถเชื่อมโยงไปถึงกลุ่มประเทศอินโดจีน โดยผ่านทางกัมพูชา ส่วนในฝั่งกัมพูชาซึ่งเป็นที่ตั้งของจังหวัดพระตะบองและจังหวัดไพลินนั้น ก็นับว่าเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจอีกแห่งที่สำคัญของกัมพูชา ซึ่งทั้งไทยและกัมพูชาก็ได้มีการเชื่อมต่อทางเศรษฐกิจสังคมผ่านพื้นที่นี้มาช้านานมีระบบคมนาคมที่สะดวกปลอดภัย และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวจุดต่าง ๆ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล จันทบุรี ยังเป็นที่ตั้งตลาดค้าอัญมณีที่ใหญ่แห่งหนึ่งของประเทศ ถือได้ว่าเป็นนครแห่งอัญมณี เป็นศูนย์กลางการซื้อขายอัญมณีแหล่งใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำรายได้ให้กับจังหวัดปีละกว่าหมื่นล้านบาท

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การค้าชายแดนมีความสำคัญและยังส่งผลดีกับอุตสาหกรรม SME ไม่น้อย ซึ่งการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นอีกกิจกรรมทางเศรษฐกิจหนึ่งที่ทางภาครัฐให้การสนับสนุนและส่งเสริม นอกจากนี้การสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ยังเป็นการกระจายความเสี่ยงในเรื่องตลาดการค้าของประเทศไทยด้วย การที่ตลาดประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีความละม้ายคล้ายคลึงกับลักษณะตลาดภายในประเทศไทย และพฤติกรรมของผู้บริโภคก็เหมือนกัน ทำให้เป็นความง่ายของนักธุรกิจไทยที่จะเข้าไปทำตลาดในพื้นที่และมีต้นทุนค่าใช้จ่ายทางการตลาดต่ำ โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดเล็กหรือรายย่อย มากไปกว่านั้นก็คือตลาดในประเทศเพื่อนบ้านจัดว่าเป็นตลาดที่สินค้าจากประเทศไทยมีคู่แข่งจ้าน้อย ประเภทส่งออกอะไรจากไทยไปปรับได้หมด ทั้งข้อจำกัดในเรื่องมาตรการการค้าที่มีความยุ่งยากแบบที่สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรปถือปฏิบัติ ก็ไม่ค่อยมี ทำให้ความน่าสนใจในตลาดการค้าของประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกันที่นักธุรกิจรายใหม่และรายเก่าปฏิเสธไม่ได้ว่า นี่เป็นโอกาสทองทางธุรกิจที่แท้จริงด้วย และศักยภาพที่โดดเด่นทั้งหมดที่กล่าวมา ของจันทบุรี ทำให้

ข้อเสนอในการที่จะพัฒนาให้จันทบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางกระจายสินค้า เมืองเศรษฐกิจการลงทุน และการท่องเที่ยวชายแดน ที่สำคัญของภาคตะวันออก โดยผู้วิจัยเห็นว่ามีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากพื้นที่ซึ่งมีความพิเศษเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตที่สอดคล้องควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างสมดุล ซึ่งทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนจะทำให้ “จันทบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางกระจายสินค้า เมืองเศรษฐกิจการลงทุน และการท่องเที่ยวเมืองชายแดน” ที่สำคัญของภาคตะวันออกและระดับประเทศในอนาคตต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมการค้าต่างประเทศ. (2560 ก). *มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดจันทบุรี*. สืบค้นจาก <http://www.dft.go.th/th-th/dft-about-mission>
- กรมการค้าต่างประเทศ. (2560 ข). *สถานการณ์การค้าชายแดนโดยรวมในปี 2009-2014*. สืบค้น 16 พฤษภาคม, 2561, จาก <http://www.dft.go.th/bts/>
- กรมการค้าต่างประเทศ. (2560 ค). *ข้อมูลการนำเข้าชายแดนประเทศกัมพูชา*. สืบค้น 16 พฤษภาคม, 2561, จาก <http://www.dft.go.th/bts/>
- กรมการค้าต่างประเทศ. (2560 ง). *สัดส่วนมูลค่าการค้าชายแดนและคู่ค้าสำคัญของไทยในปี 2558*. สืบค้น 16 พฤษภาคม, 2561, จาก <http://www.dft.go.th/bts/>
- กรมการท่องเที่ยว. (2556). *สถิตินักท่องเที่ยว*. สืบค้น 16 พฤษภาคม, 2561, จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=411
- กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ. (2549). *ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง*. กรุงเทพฯ: กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ.
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับไทย*. สืบค้น 16 พฤษภาคม, 2561, จาก <https://asianfoodofthai.wordpress.com/>
- กิจฐเขต ไกรवास. (2557). จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น: โมเดลการพัฒนาแบบวิถีตะวันออก. *นิตยสาร Close – up Thailand*, 4(45), 38 – 49.
- ไกรสิทธิ์ ชูยุรัตน์. (2551). *อุดรธานี: ศักยภาพและโอกาสในการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของอีสานตอนเหนือ* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- โครงการส่งเสริมพัฒนาเอกลักษณ์ธุรกิจด้านอัญมณีและเครื่องประดับไทยสู่สากล. (2553). *คู่มือพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจด้านอัญมณีและเครื่องประดับไทย*. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์.
- จังหวัดจันทบุรี. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรี 4 ปี พ.ศ. 2561-2564*. สืบค้น 20 พฤษภาคม, 2561, จาก http://www.chanthaburi.go.th/new/?page_id=50799#&panel1-1
- จุมพล หนิมพานิช. (2550). *การบริหารจัดการภาครัฐใหม่: หลักการ แนวคิด และกรณีตัวอย่างของไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2552). *สถานการณ์ร่วมสมัยของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ฐานเศรษฐกิจ. (2559). *มุมมองเบี่ยงเศรษฐกิจตะวันออก แผนดึงดูดลงทุนปั่นไทย แลนด์ 4.0*. สืบค้นจาก <http://www.thansettakij.com>
- ณรัชชอร์ (ณัฐนรี) ศรีทอง. (2554). *การบริหารงานพัฒนาชุมชนเชิงยุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ดิน ปรัชญพฤษ์. (2535). *รัฐประศาสนศาสตร์เปรียบเทียบ: เครื่องมือในการพัฒนาประเทศ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนา จงสิทธิผล และเสรี วงษ์มณฑา. (2558). *ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมเขตเศรษฐกิจชายแดน กรณีศึกษาอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย* (Unpublished Doctoral dissertation). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- น ครินทร์ ศรีเลิศ. (2557). *สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย*. สืบค้นจาก <http://www.bangkokbiznews.com /blog/detail/607772>
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). *การสร้างธรรมาภิบาล (good governance) ในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- บ้านจอมยุทธ. (2560). *ประวัติศาสตร์-ความเป็นมา จังหวัดตราด*. สืบค้น 19 พฤศจิกายน, 2560, จาก <https://www.baanjommyut.com/76province/east/trad/history.html>
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2557). *คอลัมน์: เกาะติดเขตเศรษฐกิจพิเศษ*. สืบค้น 16 พฤษภาคม, 2561, จาก http://www.prachachat.net/news_detail
- พชรา โรจนพิทยากร. (2552). *การบูรณาการแนวคิดการจัดการภาครัฐในการแก้ปัญหาการขาดแคลนและความเหลื่อมล้ำในการกระจายของแพทย์ในประเทศไทย* (Unpublished Doctoral dissertation). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- พรสุดา เชี่ยวชาญพานิชย์. (2540). *แนวทางการพัฒนาที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ ในภาคตะวันออก* (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พระราชวรมุณี (ประยูร ทุมมจิตโต). (2544). *ปรัชญากรีก: บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ ศูนย์อิน โฉจินศึกษา. (2551). *ข้อมูลพื้นฐานสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. ชลบุรี: ศูนย์อิน โฉจินศึกษา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วันวิสา อุ่นขจร. (2549). *อัตลักษณ์ของในภาคตะวันออก: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ของที่ตำบลคลองพลู กิ่งอำเภอเขาภิรมย์ จังหวัดจันทบุรี* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วิกิพีเดีย. (2561). *โลกาภิวัตน์*. สืบค้น 16 พฤษภาคม, 2561, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/โลกาภิวัตน์>
- วิวัฒน์ชัย อรรถากร. (2544). เศรษฐกิจโลกกับอนาคตระบบทุนนิยมไทยในศตวรรษ 21. *วารสารสุโขทัย ธรรมมาธิราช*. 14(2), 33-49.
- วีรวรรณ ฉายานนท์. (2559). *เจาะตลาดค้าขายแดน... โอกาสและความท้าทายของ SMEs*. สืบค้นจาก www.google.com/search?q=&aqs=chrome..69i57.7319j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8
- ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา*. สืบค้น 16 พฤษภาคม, 2561, จาก http://www.aseanai.net/ewt_news.php?nid=3847&filename=index
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2560). *ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC): นโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมแห่งอนาคต*. สืบค้น 16 พฤษภาคม, 2561, จาก <https://www.thaipr.net/finance/734371>
- สมชัย จิตสุชน. (2538). *การสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2538 เรื่องการกระจายความเจริญในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- สำนักข่าวอิสรา. (2559). *บูรพาภิวัตน์ เอเชียคืออนาคต*. สืบค้น 12 พฤษภาคม, 2561, จาก <https://www.isranews.org/isranews-article/49751-anek-laothamatas.html>
- สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. (2561). *รายงานแผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรีระยะ 4 ปี, 2558 – 2561*. สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER30/DRAWER078/GENERAL/DATA0000/00000016.PD>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก พ.ศ.2560 – 2564*. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม, 2561, จาก www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6381
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี*. สืบค้น 16 พฤษภาคม, 2561, จาก <http://www.nesdb.go.th>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2559). *เขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เพื่ออนาคตของ ASEAN*. สืบค้น 10 ตุลาคม, 2560, จาก <http://www.boi.go.th/upload/content/VBOIb00k%202016-EEC-EN-TH-20161129 - 88126.pdf>
- สำนักงานจังหวัดตราด. (2558). *แผนพัฒนาจังหวัดตราด พ.ศ.2558-2561*. ตราด: สำนักงานจังหวัดตราดกลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด.
- สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี. (2560). สืบค้น 16 พฤษภาคม, 2561, จาก https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=8848
- สุนทร ณ รังสี. (2521). *ปรัชญาอินเดีย*. กรุงเทพฯ: พิพิธวิทยา.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2552). *โอกาสของท้องถิ่นกับวาระการแก้ไขปัญหาวิกฤตของชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2559). *เมื่อนิยม : เมืองของไทย คือบ้านของเรา*. นนทบุรี: ศูนย์ศึกษามหานครและเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2560). *One Belt One Road : จีนกับการสร้างเส้นทางสายไหมทางบกและทะเลขึ้นมาใหม่*. Fb page : เอนก เหล่าธรรมทัศน์ AnekLaothamatas.
- Google. (2560). *แผนที่เชื่อมโยงพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกกับอนุภูมิภาค*. สืบค้น 16 พฤษภาคม, 2561, จาก <https://www.google.com/search?q=&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0>
- Krugman, P. A. and Obstfeld, M. (2006). *International Economics: Theory and Policy*. New York: Pearson/ Addison Wesley.
- Michael, P. T. (1994). *Economic development* (5th ed.). New York: Longman.
- Moore, W. E. (1963). *Social change. Englewood Cliffs*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Rostow, W.W. (1971). *Stages of Economic Growth*. New York: Cambridge University Press.
- Smelser, N. J. (1992). *Social Change and Modernity*. Berkeley : University of California Press.
- Weidner W. (1962). *Development Administration: A New Focus for Research, in Ferrel Heady and Sybil L. Stokes (ed)*. Papers in Comparative Administration. University of Michigan.
- Wongpit, Piya and Soukavong, Bounthone. (2011). *Trade Facilitation Cost of Non-Cooperation to Consumers in the ASEAN*. Economic Community, Paper No.24-25.
- World Bank. (2014). *World Bank Trade Summary Statistics Japan 2014*. Washington, D.C. :World Bank.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ชนนต์ดี วงศ์แก้ว
วัน เดือน ปีเกิด	14 กุมภาพันธ์ 2521
สถานที่เกิด	จังหวัดจันทบุรี ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ, 2545 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, 2553 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, 2561
ที่อยู่ปัจจุบัน	31/2 หมู่ 4 ตำบลโฆม่ง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
ตำแหน่งงานปัจจุบัน	นักบริหารงานท้องถิ่น (รองปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ระดับ 7

